

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
Η ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΦΟΙΤΗΤΡΙΕΣ:

Μύτα Κωνσταντίνα –Ελένη Α.Μ. 8510

Παπαδόγιαννη Ελένη Α.Μ 8736

Κολοβάνης Κων/νος Α.Μ.7855

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

Κος Γατομάτης Παναγιώτης

ΠΑΤΡΑ
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2011

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Στην εκπόνηση της παρούσας εργασίας μας συνέβαλαν αρκετοί άνθρωποι τους οποίους οφείλουμε να ευχαριστήσουμε, αφού η βοήθεια τους οδήγησε στην ποιοτικότερη παρουσίαση του θέματος.

Καταρχάς η συμβολή του επιβλέποντα καθηγητή του Γατομάτη Παναγιώτη υπήρξε καθοριστική στην ολοκλήρωση της πτυχιακής μας εργασίας. Οι καίριες υποδείξεις του και η κριτική τόσο στο κείμενο όσο και στην ανάλυση οδήγησαν στο βέλτιστο αποτέλεσμα.

Επίσης, μέσα από την καρδιά μας, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τις οικογένειες μας για την αμέριστη συμπαράσταση και ενθάρρυνση που μας προσέφεραν όλα αυτά τα χρόνια για την επιτυχή ολοκλήρωση των σπουδών μας.

Τέλος, ένα ευχαριστώ στους φίλους μας που συμμερίστηκαν την αγωνία μας και στήριξαν κάθε βήμα μας έως την επιτυχή εκπόνηση αυτής.

Με εκτίμηση,
Ελένη, Κωνσταντίνα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία με θέμα: «Η αγορά εργασίας και η ανεργία στην Ελλάδα» διαχωρίζεται σε επτά κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο (1ο), αποτελεί την «Εισαγωγή» της εργασίας ενώ το δεύτερο κεφάλαιο (2ο) με τίτλο «Ορισμοί και πραγματικότητα του φαινομένου της ανεργίας» αναφέρεται σε ορισμούς που έχουν δοθεί για την ανεργία και επίσης παρουσιάζονται τα κυριότερα είδη της ανεργίας και τα κριτήρια ταξινόμησης της όπου και αναλύονται. Το τρίτο κεφάλαιο (3ο) με τίτλο «Ανεργία-Παγίδα της Ελληνικής Οικονομίας» αναφέρονται στα αίτια της ανεργίας και οι επιπτώσεις που έχει στην ελληνική οικονομία και κοινωνία. Στη συνέχεια, το τέταρτο κεφάλαιο (4ο) με τίτλο «Πολιτικές-Μέτρα αντιμετώπισης της ανεργίας» παρουσιάζονται μέτρα αντιμετώπισης της ανεργίας καθώς και τα προγράμματα που έχουν εξαγγελθεί από το Υπουργείο Απασχόλησης και εκτελούνται μέσω του Ο.Α.Ε.Δ., από το 2010 ως και σήμερα. Το πέμπτο κεφάλαιο (5ο) και το έκτο κεφάλαιο (6) αποτελεί μελέτες περιπτώσεων για την αγορά εργασίας στην Ελλάδα στατιστικά δεδομένα, από το Δημόσιο Φορέα, εντοπίζονται και σας παρουσιάζονται με αριθμητικά μεγέθη το εργατικό δυναμικό δηλαδή το πλήθος των απασχολούμενων, το πλήθος των ανέργων και του μη εργατικού δυναμικού κατά ομάδες ηλικιών, φύλων, εκπαίδευσης και λοιπών παραγόντων επίπεδο. Τέλος, το έβδομο κεφάλαιο (7ο) αποτελεί τον επίλογο της εργασίας αυτής όπου παρατίθενται όλα τα συμπεράσματα και οι γενικές διαπιστώσεις που προκύπτουν κατόπιν μελέτης και ανάλυσης των προαναφερθέντων κεφαλαίων.

Επιπρόσθετα σας παραπέμπουμε στις βιβλιογραφικές αναφορές που χρησιμοποιήθηκαν. Με βάση όλα τα παραπάνω ολοκληρώνεται η πτυχιακή μας εργασία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	2
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	3
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	4

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ. ΓΕΝΙΚΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ..	8
1.2 ΛΟΓΟΙ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ.....	9
1.3 ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	9
1.4 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	10
1.5 ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	10
1.6 ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ - ΠΛΑΝΟ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	12

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	13
2.2 ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	14
2.3 ΜΕΤΡΗΣΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ-ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ.....	16
2.4 ΕΙΔΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	17
<u>2.4.1 ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΡΙΒΗΣ.....</u>	18
<u>2.4.2 ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗ (Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ) ΑΝΕΡΓΙΑ.....</u>	18
<u>2.4.3 ΕΠΟΧΙΑΚΗ ΑΝΕΡΓΙΑ.....</u>	19
<u>2.4.4 ΚΥΚΛΙΚΗ (Η ΚΕΥΝΣΙΑΝΗ) ΑΝΕΡΓΙΑ.....</u>	19
<u>2.4.5 ΚΑΛΥΜΜΕΝΗ ΑΝΕΡΓΙΑ.....</u>	19
<u>2.4.6 ΛΑΝΘΑΝΟΥΣΑ (Η ΣΥΓΚΕΚΑΛΥΜΜΕΝΗ) ΑΝΕΡΓΙΑ.....</u>	19
2.5 ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	20
<u>2.5.1 ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΒΑΣΕΙ ΤΩΝ ΑΙΤΙΩΝ ΠΟΥ ΤΗΝ ΠΡΟΚΑΛΟΥΝ.....</u>	20
<u>2.5.2 ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ.....</u>	21
<u>2.5.3 ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΜΕ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΤΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ.....</u>	22

2.6 ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΕΡΜΗΝΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	22
<u>2.6.1 Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΑΝΙΣΟΡΡΟΠΙΑΣ Ή Η ΓΕΝΙΚΗ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ ΣΕ ΣΤΑΘΕΡΕΣ ΤΙΜΕΣ</u>	22
<u>2.6.2 ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΚΕΡΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ</u>	23
<u>2.6.3 ΑΝΑΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ-REENGINEERING-RECONFIGURATION</u>	24
<u>2.6.4 ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗ, ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ, ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ</u> ...	24
2.7 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	26
2.8 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΙΑΣ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	26
2.9 ΟΙ ΡΟΕΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΙ Η ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	29
2.10 Η ΑΝΕΡΓΙΑ, Η ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ Η ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.....	32
2.11 ΕΥΕΛΙΞΙΑ ΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΑ.....	35

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Η ΑΝΕΡΓΙΑ – ΠΑΓΙΔΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

3.1 ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	37
3.2 ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	38
<u>3.2.1 ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΥΣ</u>	39
3.3 ΕΠΙΚΑΛΥΨΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΑΝΕΡΓΙΑΣ, ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΜΗ ΕΝΕΡΓΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ.....	42
<u>3.3.1 Η ΚΑΛΥΜΜΕΝΗ ΑΝΕΡΓΙΑ</u>	43
<u>3.3.2 Η ΜΑΥΡΗ ΕΡΓΑΣΙΑ</u>	44
3.4 ΟΙ ΑΝΕΡΓΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΟΙ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟ.....	44
<u>3.4.1 ΑΤΟΜΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΝΕΡΓΩΝ</u>	44
<u>3.4.2 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ</u>	46
3.5 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	50

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ–ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

4.1 ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΟ ΕΙΔΟΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	51
<u>4.1.1 ΑΝΕΡΓΙΑ ΖΗΤΗΣΗΣ</u>	51

4.1.2 <u>ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΟΧΙΑΚΗ ΑΝΕΡΓΙΑ</u>	52
4.1.3 <u>ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΡΙΒΗΣ</u>	52
4.1.4 <u>ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗ ΑΝΕΡΓΙΑ</u>	52
4.2 ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	53
4.2.1 <u>ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΧΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ</u>	53
4.2.2 <u>ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΕΥΕΛΙΞΙΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ</u>	53
4.2.3 <u>ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΛΑΤΤΩΣΗΣ ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ</u>	55
4.2.4 <u>ΑΥΞΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ</u>	55
4.3 ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΗΜΕΡΑ.....	57
4.4 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ (ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗΣ).	58
4.5 ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	68
4.5.1 <u>ΓΣΕΕ</u>	68
4.5.2 <u>ΔΕΚΑ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΚΚΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ</u> <u>ΑΝΕΡΓΙΑΣ</u>	70
4.5.3 <u>ΣΥΡΙΖΑ</u>	72
4.5.4 <u>ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΩΝ</u>	73
4.6 ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	74

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ - ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

5.1 ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ ΑΝΑΖΗΤΟΥΝΤΕΣ ΚΑΙ ΜΗ ΕΡΓΑΣΙΑ.....	76
5.2 ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ ΣΤΟ ΜΗΤΡΩΟ ΤΟΥ ΟΑΕΔ.....	77
5.3 ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ ΑΝΕΡΓΟΙ ΑΝΑΖΗΤΟΥΝΤΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ.....	78
5.4 ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ ΑΝΕΡΓΩΝ ΑΝΑΖΗΤΟΥΝΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑ..	82
5.5 ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΑ ΑΝΕΡΓΩΝ ΑΝΑΖΗΤΟΥΝΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑ.....	84
5.6 ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ ΑΝΕΡΓΟΙ ΑΝΑΖΗΤΟΥΝΤΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΝΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	86
5.7 ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ ΑΝΕΡΓΟΙ ΑΝΑΖΗΤΟΥΝΤΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΝΑ ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΟΜΑΔΑ ΚΑΙ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	87

5.8 ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ ΑΝΕΡΓΟΙ ΑΝΑΖΗΤΟΥΝΤΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΝΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΑΙ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	88
5.9 ΕΠΙΔΟΤΟΥΜΕΝΟΙ ΑΝΕΡΓΟΙ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ.....	90
5.10 ΕΠΙΔΟΤΟΥΜΕΝΟΙ ΑΝΕΡΓΟΙ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΙΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΟΙΝΟΙ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΠΙΔΟΤΟΥΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΟΧΙΚΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ) ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ.....	91

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

6.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	99
6.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΟΣΟ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΕΛΛΑΔΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ.....	99
6.3 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΟ 1990 ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ.....	101
6.4 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ....	114

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ-ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

7.1 ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΟ 2012.....	116
7.2 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	117

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	119
--------------------------	------------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ. ΓΕΝΙΚΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ

Αγορά εργασίας είναι μια αγορά όπου υπάρχουν πωλητές και αγοραστές και το αντικείμενο αγοραπωλησίας είναι η εργασία. Οι εργάτες πωλούν την εργασία τους για να εξασφαλίσουν εισόδημα και οι επιχειρήσεις αγοράζουν εργασία για να παράγουν προϊόντα και υπηρεσίες. Η αγορά εργασίας επιτελεί δύο βασικές λειτουργίες: κατανομή των εργατών στις θέσεις εργασίας και αναπαραγωγή(βιολογική και κοινωνική) του εργατικού δυναμικού. Εργατικό δυναμικό είναι το μέρος του πληθυσμού (ηλικίας συνήθως 15 – 65 ετών) που μπορεί και θέλει να εργασθεί.

Απασχόληση είναι το ποσοστό του εργατικού δυναμικού που εργάζεται.

Ανεργία είναι το ποσοστό του εργατικού δυναμικού που μπορεί και θέλει να εργαστεί αλλά δεν βρίσκει εργασία. Η ανεργία διακρίνεται σε:

- ανεργία τριβής: το διάστημα αναζήτησης εργασίας
- διαρθρωτική ανεργία: χρόνια ανεργία που οφείλεται α)στη φθίνουσα πορεία συγκεκριμένων κλάδων ή τομέων της οικονομίας και β)στην αδυναμία κατάρτισης μέρους του εργατικού δυναμικού στις σύγχρονες απαιτήσεις της οικονομίας.
- φυσικό ποσοστό ανεργίας: το ποσοστό ανεργίας μιας οικονομίας που βρίσκεται σε πλήρη απασχόληση.

Αεργία ή αποχή από την εργασία είναι η μη αναζήτηση εργασίας.

Απασχόληση είναι μια έννοια που χρησιμοποιείται συχνά σε σύγχρονες μελέτες. Είναι η κατάσταση κατά την οποία ένα μέλος του εργατικού δυναμικού είναι αρκετά ανταγωνιστικό και ικανό να παραμείνει μέσα στην αγορά εργασίας ή να διεκδικήσει επιτυχώς μια θέση απασχόλησης. Το άτομο με αυτά τα χαρακτηριστικά ονομάζεται απασχολήσιμο.

Το παρόν σύγγραμμα έχει γραφτεί για τις ανάγκες της πτυχιακής εργασίας με θέμα: “Αγορά εργασίας και ανεργία στην Ελλάδα”. Στην αρχή της εργασίας αναφέρονται αναλυτικά ο σκοπός και οι στόχοι της εργασίας που πραγματοποιήθηκε.

1.2 ΛΟΓΟΙ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

Στα πλαίσια ολοκλήρωσης της προπτυχιακής μας ανώτατης τεχνολογικής εκπαίδευσης στο Α.Τ.Ε.Ι. Πατρών και συγκεκριμένα στο Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας (Σ.Δ.Ο.), η εκπόνηση της πτυχιακής εργασίας είναι αναγκαία. Οι κύριοι λόγοι επιλογής του συγκεκριμένου θέματος είναι οι εξής:

- Το μεγάλο ποσοστό εμφάνισής του στην Ελληνική κοινωνία και δη στους νέους.
- Η σχέση του σε μεγάλο βαθμό με τις ακαδημαϊκές γνώσεις.
- Το ενδιαφέρον του θέματος για τις ποικίλες συνέπειες εξέτασής του.

1.3 ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Στην Ελλάδα η ανεργία ήταν και παραμένει ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα. Το εργατικό δυναμικό της χώρας δεν απασχολείται πλήρως και αυτό έχει σα συνέπεια την υποαπασχόλησή του και τη μείωση των παραγωγικών δυνατοτήτων της οικονομίας. Η υποαπασχόληση του συντελεστή εργασία δεν είναι κάτι καινούργιο αφού τα περισσότερα χρόνια ο συντελεστής αυτός δεν απασχολείται πλήρως και αποδοτικά. Μπορούμε να πούμε ότι υποκαθίσταται από τους άλλους συντελεστές όπως το συντελεστή κεφάλαιο ή την επιχειρηματικότητα.

Σήμερα, πέρα από κάποιες ελάχιστες δοξασίες ότι τα ποσοστά ανεργίας έχουν μειωθεί τα τελευταία χρόνια δίδεται αξιόλογη προσοχή στις άμεσες και έμμεσες οικονομικές συνέπειες. Οι λόγοι λοιπόν συγγραφής της συγκεκριμένης εργασίας έγκειται στην ανάγκη της ανάλυσης των ποσοστών ανεργίας στα πλαίσια της Ελληνικής Οικονομίας. Για να επιτευχθεί ο προαναφερόμενος σκοπός, θεωρείται αναγκαίο να τεθούν οι παρακάτω στόχοι:

- Να εξεταστεί η φύση της ελληνικής αγοράς εργασίας με όλα τα συνεπαγόμενα χαρακτηριστικά δηλαδή, την εποχικότητα και την απασχόληση.
- Να διερευνηθούν όλες οι έννοιες που σχετίζονται με την αγορά εργασίας και την ανεργία, για την καλύτερη εμπέδωση του θέματος.

1.4 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Για την πραγματοποίηση της έρευνας ακολουθήθηκε κάποια μεθοδολογία η οποία περιγράφεται παρακάτω:

- Έρευνα για συλλογή στοιχείων σε σχέση με την υπάρχουσα κατάσταση του εργατικού δυναμικού στην Ελλάδα.
- Επεξεργασία των στοιχείων αναφορικά με τη διάρθρωση της ανεργίας στην Ελλάδα.
- Ανάλυση των δεδομένων και κατηγοριοποίησή τους.
- Έρευνα μέσα από συγγράμματα, ιστοσελίδες, μελέτες, άρθρα από εφημερίδες και περιοδικό τύπο. Επιπλέον, έρευνα σε αρμόδιες υπηρεσίες όπως ΟΑΕΔ, ΕΣΥΕ, Παρατηρητήριο Απασχόλησης Ερευνητικής Πληροφορικής Α.Ε. (ΠΑΕΠ) στο Πανεπιστήμιο Πατρών, και στο Α.Τ.Ε.Ι Πατρών.

1.5 ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η δομή της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι η παρακάτω:

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στο σκοπό της εργασίας, ο οποίος εξειδικεύεται περαιτέρω σε μία σειρά από στόχους που πρέπει να επιδιωχθούν για την επίτευξη τους. Ακόμη δίνεται μια συνοπτική περιγραφή των ερευνών που πραγματοποιήθηκαν με τη συλλογή στατιστικών στοιχείων από φορείς και οργανισμούς, καθώς και της μεθοδολογικής προσέγγισης η οποία ακολουθείται στη παρούσα εργασία.

Στο δεύτερο κεφάλαιο προσδιορίζονται σαφώς η έννοια και τα είδη της ανεργίας, και επιπλέον αναλύονται τα κριτήρια ταξινόμησης της με βάση τα αίτια, τη διάρκεια και τη διάρθρωση της. Επιπλέον παρουσιάζονται η έννοια και τα χαρακτηριστικά της αγοράς εργασίας αναλύοντας τις ροές του πληθυσμού από και προς την αγορά εργασίας. Το κεφάλαιο τελειώνει με τις σύγχρονες ερμηνείες της ανεργίας που αποτυπώνονται ανάλογα με την σημερινή πραγματικότητα και τη μακροοικονομική πολιτική.

Στο τρίτο κεφάλαιο εξετάζεται πως η ανεργία αποτελεί παγίδα της ελληνικής οικονομίας μέσω των επικαλύψεων μεταξύ ανεργίας και απασχόλησης διαμέσω της μαύρης εργασίας και της καλυμμένης ανεργίας και επιπλέον πως οι άνεργοι έρχονται αντιμέτωποι με τον κοινωνικό αποκλεισμό. Επιπλέον παρατίθενται τα αίτια της ανεργίας στην Ελλάδα που επιμένει να κινείται σε υψηλά επίπεδα και επιπλέον,

αναφέρονται οι συνέπειες και οι κοινωνικο-ψυχολογικές επιπτώσεις που έχει στους ανθρώπους και ειδικά στους νέους πτυχιούχους.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναφέρονται τρόποι καταπολέμησης αυτού του φαινομένου για κάθε είδος ανεργίας ξεχωριστά. Συγκεκριμένα προτείνονται πιθανά μέτρα για την αντιμετώπισή της από οργανισμούς και κόμματα τα οποία είναι κυρίως διαρθρωτικού χαρακτήρα.

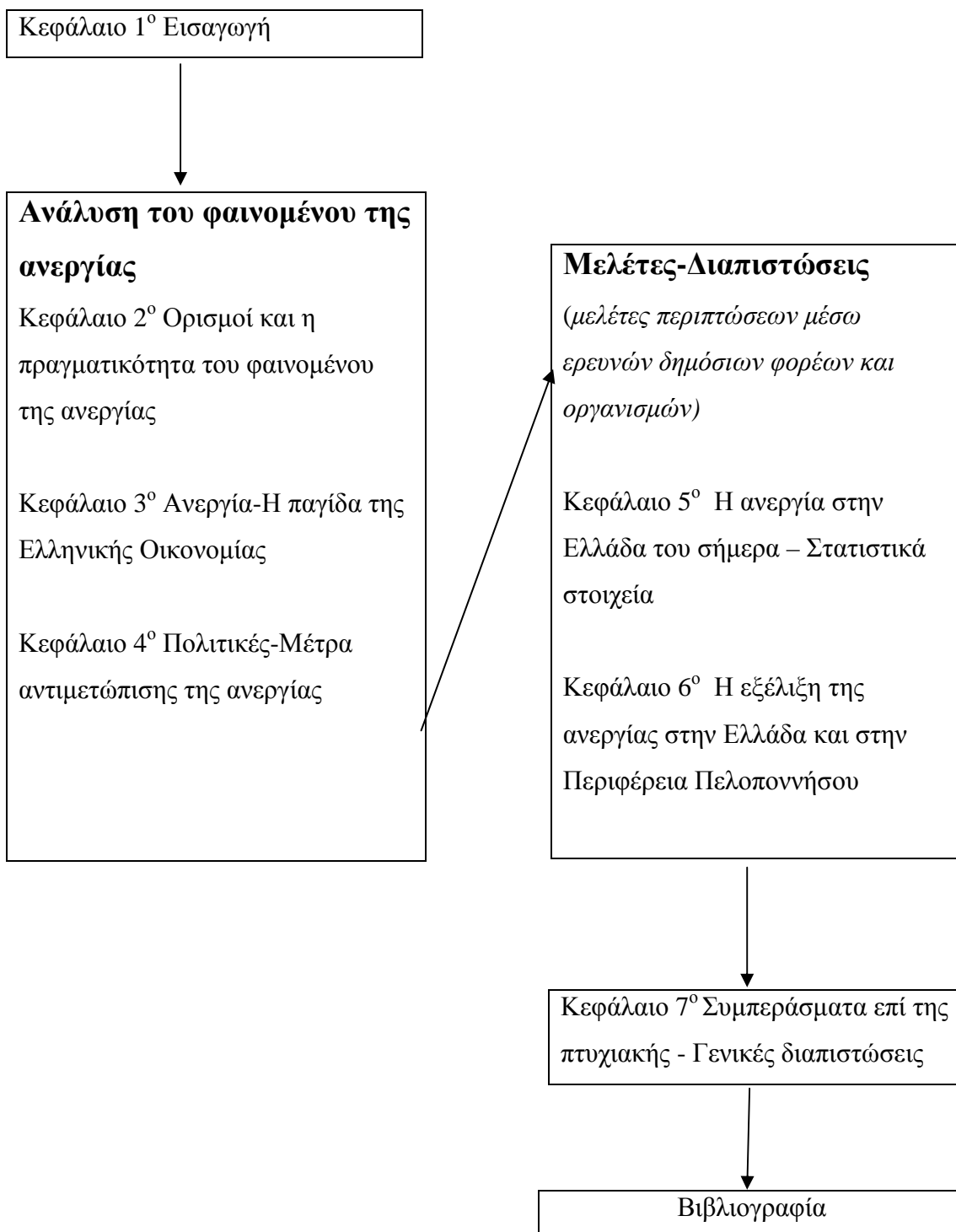
Στο πέμπτο κεφάλαιο αναλύεται η κατάσταση στην Ελλάδα όσον αφορά την ανεργία. Η συγκεκριμένη μελέτη σκοπεύει να προσδιορίσει τους παράγοντες που επηρεάζουν την απασχόληση και την ανεργία, μέσω της παρουσίασης μελετών του ΟΑΕΔ, με βάση το μήνα Σεπτέμβριο του 2011 σε σύγκριση με το Σεπτέμβριο του 2010. Κάνουμε αναφορά για τους εγγεγραμμένους άνεργους, τις μεταβολές των μακροχρόνιων ανέργων που αναζητούν εργασία καθώς και τους υπάρχοντες επιδοτούμενους άνεργους, με βάση το φύλλο, την ηλικία, το εκπαιδευτικό επίπεδο συνολικά στη χώρα αλλά και ανά περιφέρεια. Τα στοιχεία αυτά συνοδεύονται από αναλύσεις και τοποθετήσεις, που θα βοηθήσουν στη καλύτερη κατανόηση τους.

Στο έκτο κεφάλαιο παραθέτουμε στατιστικά στοιχεία για την εξέλιξη της ανεργίας, τα οποία θεωρούνται απαραίτητα για την διάρθρωση της ανεργίας την τελευταία εικοσαετία με βάση έρευνας που πραγματοποιήθηκε για λογαριασμό της ΕΣΥΕ. Παρουσιάζεται μια σύντομη ιστορική αναδρομή της ανεργίας από το 1980 έως το 1990 και έπειτα παρουσιάζονται αναλυτικά στοιχεία διάρθρωση της ανεργίας και της απασχόλησης καθώς και τις μεταβολές της από το 1990 έως σήμερα. Επιπλέον παρουσιάζουμε τη διαρθρωτική εξέλιξη της ανεργίας στην Πελοπόννησο από το 1988 έως το 2004. Τα στοιχεία αυτά συνοδεύονται από αναλύσεις και τοποθετήσεις, που θα βοηθήσουν στη καλύτερη κατανόηση τους.

Στο έβδομο κεφάλαιο κάνουμε μια σύνοψη της εργασίας με βάση τα θέματα που αναλύσαμε, καθώς και τις προβλέψεις για το πώς θα διακυμανθεί η ανεργία το 2012.

1.6 ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ - ΠΛΑΝΟ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Το εννοιολογικό πλαίσιο της παρούσας πτυχιακής εργασίας μπορεί να αποτυπωθεί υπό μορφή σχεδιαγράμματος όπως παρακάτω:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στις δεκαετίες του 1980 και του 1990 οι επιδόσεις της ελληνικής αγοράς εργασίας χειροτέρευσαν σημαντικά. Το ποσοστό της ανεργίας, από 2% που ήταν στη δεκαετία του 1960 και στις αρχές της δεκαετίας του 1970, αυξήθηκε σε 8% στη δεκαετία του 1980 και σε 10% στη δεκαετία του 1990 (Διάγραμμα 2.1).

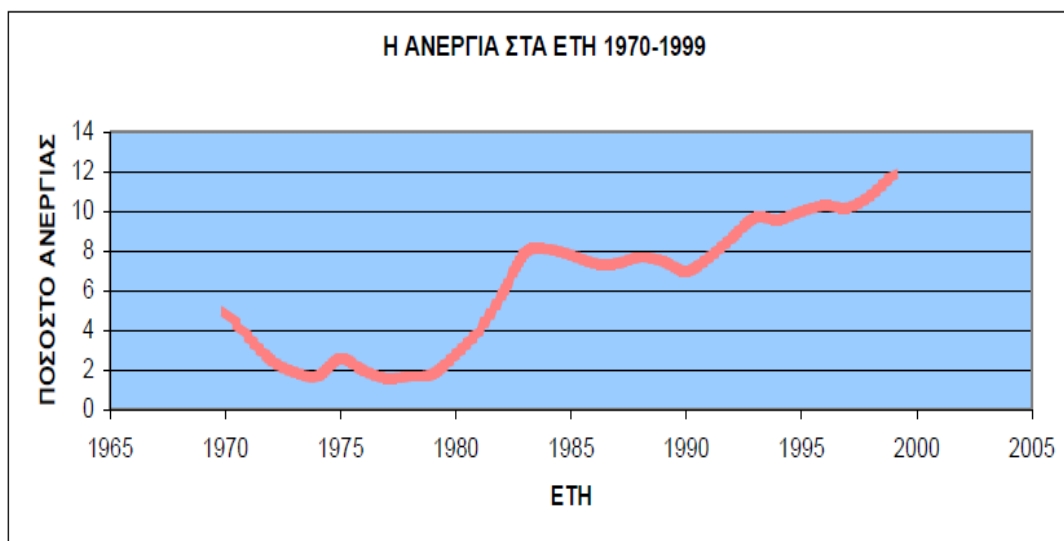
Η εξέλιξη αυτή αντανακλά θεμελιώδεις μεταβολές τόσο της προσφοράς, όσο και της ζήτησης εργατικού δυναμικού. Τα ποσοστά συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας αυξήθηκε, ενώ η διάρθρωση της παραγωγικής βάσης άλλαξε, απελευθερώνοντας από τον αγροτικό τομέα ένα μεγάλο αριθμό σχετικά ανειδίκευτων ατόμων, κυρίως γυναικών. Ο ρυθμός αύξησης του συνολικού προϊόντος και συνεπώς και της ζήτησης της εργασίας επιβραδύνθηκε, ενώ το μέσο επίπεδο εκπαίδευσης του εργατικού δυναμικού βελτιώθηκε σημαντικά.

Οι παράγοντες αυτοί, ωστόσο, από μόνοι τους δεν εξηγούν την αύξηση της ανεργίας. Η ανεργία αυξήθηκε, παρά την αποθάρρυνση και εκούσια εγκατάλειψη της αγοράς εργασίας από ένα σημαντικό τμήμα των εργαζομένων. Η μέση διάρκεια της ανεργίας επίσης αυξήθηκε, κυρίως για τα άτομα της νεαρής ηλικίας και με καλύτερη εκπαίδευση.

Η εξέταση των παραπάνω φαινομένων αναδεικνύει ως τα βασικά αίτια της χειροτέρευσης των επιδόσεων της αγοράς εργασίας στην τελευταία δεκαετία την ακαμψία των πραγματικών (σε σταθερές τιμές) μισθολογικών αξιώσεων των εργατικών ενώσεων και, σε μικρότερο βαθμό, τη βραδύτητα προσαρμογής της ζήτησης στους εξωγενείς κλονισμούς. Οι παράγοντες αυτοί οφείλονται εν μέρει στα θεσμικά χαρακτηριστικά της αγοράς εργασίας. Οι κανόνες για τις απολύσεις είναι περιοριστικοί, ενώ και άλλες μορφές κόστους (π.χ. η κρατική γραφειοκρατία) μπορεί να αποθάρρυναν τη δημιουργία περισσότερων θέσεων απασχόλησης. Αλλά ο βασικός ανασταλτικός παράγοντας ήταν η ραγδαία επέκταση του Δημόσιου τομέα στη δεκαετία του 1980.

Η μεγάλη αύξηση των ευκαιριών άνετης και μόνιμης απασχόλησης στον δημόσιο τομέα και η αύξηση των σχετικών αμοιβών έναντι του Ιδιωτικού τομέα είχαν

σαν αποτέλεσμα να συμπιεσθεί προς τα κάτω η απασχόληση στον Ιδιωτικό τομέα και αφετέρου να αυξηθούν οι μισθολογικές επιδιώξεις των εργαζομένων.

Διάγραμμα 2.1.: Η ανεργία στα έτη 1970-1999

Πηγή: ΕΣΥΕ, «Έρευνα Εργατικού δυναμικού 2005»

2.2 ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Πριν προχωρήσουμε στην ανάλυση του φαινομένου της ανεργίας, επιβάλλεται να δώσουμε τον ακριβή ορισμό του όρου. Συγκεκριμένα, ως ανεργία ορίζεται «η κατάσταση όσων προσφέρονται για εργασία και δε βρίσκουν απασχόληση έναντι αμοιβής, ανάλογη με την ειδίκευση και τις επαγγελματικές δεξιότητες που διαθέτουν.

Για τον ορισμό των ανέργων, ακόμα και σήμερα, υπάρχουν διαφορές μεταξύ των κρατών.

Για τις ανάγκες της Τριμηνιαίας Έρευνας Εργατικού Δυναμικού που διεξάγει η ΕΣΥΕ, η έννοια του ανέργου καθορίστηκε με βάση τον αρχικό ορισμό της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας και εξειδικεύτηκε στον Κανονισμό με αριθμό 1897/2000 των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (L228/18/8.9.2000). Σύμφωνα με το άρθρο 1 και το Παράρτημα I του Κανονισμού, για να θεωρηθεί κάποιος άνεργος από τη Στατιστική Υπηρεσία πρέπει σωρευτικά να μην έχει εργασθεί καθόλου κατά την εβδομάδα αναφοράς, να αναζητεί ενεργά απασχόληση προβαίνοντας σε συγκεκριμένες ενέργειες και, τέλος, να είναι διαθέσιμος για απασχόληση στο άμεσο μέλλον. Σύμφωνα με την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (ΕΕΔ) που διεξάγει στη χώρα μας η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος (ΕΣΥΕ) ορίζονται ως άνεργοι τα άτομα ηλικίας 15 ετών έως 74 ετών, που συγκεντρώνουν τις παρακάτω προϋποθέσεις:

- δεν εργάζονται, δηλαδή δεν εργάστηκαν ούτε μία ώρα την τελευταία ημερολογιακή εβδομάδα πριν από την ημέρα της έρευνας ούτε είχαν μία εργασία από την οποία απουσίαζαν προσωρινά λόγω ασθένειας, άδειας, ταξιδιού αναψυχής, απεργίας, καιρικών συνθηκών, επισκευής μηχανημάτων ή καταστήματος.
- ζητούν εργασία, είτε ως μισθωτοί, είτε για να αρχίσουν μία δική τους απασχόληση,
- είναι διαθέσιμα και μπορούν να αναλάβουν αμέσως την εργασία που τυχόν θα έβρισκαν (μέσα σε δύο εβδομάδες), είχαν κάνει (στη διάρκεια των τεσσάρων εβδομάδων πριν από την Έρευνα) κάποιες συγκεκριμένες ενέργειες για να βρουν εργασία (π.χ. γράφτηκαν σε Γραφεία Απασχόλησης του ΟΑΕΔ, απευθύνθηκαν σε εργοδότες ή σε γνωστούς τους, παρακολουθούσαν αγγελίες σε εφημερίδες).

Μια διαφορετική έννοια του άνεργου κατά τη νομοθεσία του ΟΑΕΔ αναλύεται παρακάτω. Η ιδιότητα του άνεργου ταυτίζεται με την ικανότητα του προς επιδότηση από τον Οργανισμό. Συγκεκριμένα, το άρθρο 3 του Ν. 1545/1985, το οποίο αναφέρεται στην τακτική επιδότηση της ανεργίας, ορίζει τον άνεργο ως τον μισθωτό που μετά τη λύση ή τη λήξη της εργασιακής σχέσης αναζητεί εργασία και αποδέχεται να απασχοληθεί σε εργασία που του προσφέρει ο ΟΑΕΔ στον ευρύτερο επαγγελματικό κλάδο του ή να παρακολουθήσει προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και εν γένει επωφελείται από κάθε δυνατότητα απασχόλησης. Δεν θεωρούνται άνεργοι:

- όσοι απασχολούνται ή ασκούν οποιοδήποτε ελευθέριο ή άλλο επάγγελμα ή είναι επιχειρηματίες ή η κύρια απασχόλησή τους είναι οι γεωργικές, δασικές ή κτηνοτροφικές εργασίες, εκτός από τους υπαγόμενους στην ασφάλιση του ΙΚΑ,
- οι σύζυγοι ή τα παιδιά που απασχολούνται σε επιχείρηση ή εκμετάλλευση του ή της συζύγου, του πατέρα ή της μητέρας,
- οι μαθητευόμενοι των επαγγελματικών σχολών ή όσοι εξασκούνται πρακτικά στα πλαίσια επαγγελματικού εκπαιδευτικού προγράμματος χωρίς εργασιακή σχέση,
- Όσοι συνταξιοδοτούνται από το Δημόσιο ή από οποιοδήποτε συνταξιοδοτικό οργανισμό κύριας ή επικουρικής ασφάλισης με ποσό ίσο ή μεγαλύτερο από το

κάθε φορά κατώτερο όριο σύνταξης που καταβάλει το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Ι.Κ.Α.) στους ασφαλισμένους με εξαίρεση όσους λαμβάνουν σύνταξη λόγω θανάτου

- όσοι υπηρετούν στις ένοπλες δυνάμεις,
- όσοι εκτίουν ποινή στερητική της ελευθερίας ή υποβάλλονται σε μέτρα ασφαλείας ή σε ποινικό σωφρονισμό με αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα, μέσα σε σωφρονιστικά ή αναμορφωτικά ή θεραπευτικά καταστήματα.

Ο Αγαπητός (2002) καλεί ανεργία το οικονομικοκοινωνικό φαινόμενο κατά το οποίο υπάρχει υπερβάλλουσα προσφορά εργασίας, δηλαδή η προσφορά εργασίας είναι μεγαλύτερη από τη ζήτησή της. Υπάρχει με άλλα λόγια, διαθέσιμο και πρόθυμο εργατικό δυναμικό στην αγορά εργασίας αλλά δεν υπάρχουν οι αντίστοιχες θέσεις για να τις πληρώσει. Η Στατιστική Υπηρεσία των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Eurostat) υποχρέωσε τα κράτη μέλη της να διεξάγουν ετήσιες Έρευνες Εργατικού Δυναμικού από το 1983 με εναρμονισμένη μέθοδο έτσι ώστε να καταστεί δυνατή η σύγκριση των στοιχείων ανεργίας μεταξύ των κρατών-μελών.

Επομένως ως ανεργία ορίζεται «η κατάσταση όσων προσφέρονται για εργασία και δε βρίσκουν απασχόληση έναντι αμοιβής, ανάλογη με την ειδίκευση και τις επαγγελματικές δεξιότητες που διαθέτουν. Να σημειωθεί ότι ο άνεργος διαφέρει από τον άεργο, καθώς ο άεργος όχι μόνο δεν έχει απασχόληση, αλλά και δεν ενδιαφέρεται να αποκτήσει.» (CEDEFOP, 1996).

Ο άνεργος διαφέρει από τον άεργο. Ο τελευταίος επίσης δεν έχει απασχόληση, αλλά και δεν ενδιαφέρεται να αποκτήσει.»

2.3 ΜΕΤΡΗΣΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ-ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Σύμφωνα με τον Πουρναράκη (1995), το ποσοστό ανεργίας μιας οικονομίας προκύπτει από τη διαίρεση της ανεργίας προς το εργατικό δυναμικό, δηλαδή από το ποσοστό του εργατικού δυναμικού που δεν απασχολείται. Ως εργατικό δυναμικό μιας χώρας ορίζεται το σύνολο των ατόμων που ήδη απασχολούνται και των ατόμων που ζητούν ενεργά να απασχοληθούν.

Επομένως οι άνεργοι προσδιορίζονται σύμφωνα με την σχέση που ακολουθεί:

$$\text{Άνεργοι} = \text{Εργατικό δυναμικό} - \text{Απασχολούμενοι} \quad \text{Εξίσωση 1}$$

Η ανεργία πρέπει να γίνει σαφές ότι δεν αποτελεί έλλειψη εργασίας γενικά, αλλά έλλειψη αμειβόμενης εργασίας. Για το λόγο αυτό διαφέρουν και οι άνεργοι από

τους άεργους, οι οποίοι είτε δεν έχουν αναζητήσει ποτέ εργασία, είτε έχουν παραιτηθεί από την αναζήτηση (Πετρινώτη, 1989). Σύμφωνα λοιπόν με την Εξίσωση 1 το ποσοστό ανεργίας εξαρτάται όχι μόνο από τον αριθμό των άνεργων, αλλά και από το μέγεθος του εργατικού δυναμικού και υπολογίζεται ως εξής:

$\text{Ποσοστό ανεργίας} = \frac{\text{Άνεργοι} * 100}{\text{Εργατικό Δυναμικό}}$	Εξίσωση 2
---	-----------

Κατά καιρούς δημιουργούνται αμφιβολίες ως προς την εγκυρότητα και την τιμιότητα των στατιστικών που αναφέρονται στην ανεργία. Οι ανακρίβειες θα λέγαμε ότι είναι αποτέλεσμα των ατελειών των μεθόδων μέτρησης και των αβεβαιοτήτων των ορισμών. Όποια και να είναι η μέθοδος μέτρησης, η αξία της εξαρτάται επίσης και από το λειτουργικό ορισμό που δίνουμε στην ανεργία, ορισμός που πολλές φορές μπορεί να ακολουθεί τα λογικά πλαίσια ή να ακολουθεί κανόνες και όρια στενά ή ευρέα, ανάλογα συχνά και με τις πολιτικές επιλογές ή πιέσεις.

Η δυσκολία μέτρησης της ανεργίας οφείλεται στο ότι μεγάλα τμήματα του πληθυσμού βρίσκονται σε ενδιάμεσες καταστάσεις, μεταξύ εργασίας, ανενεργού πληθυσμού (αδράνειας) και ανεργίας. Η ταυτοποίηση αυτών των κατηγοριών και η κατανόηση των λειτουργιών τους εντός της αγοράς εργασίας είναι πιο χρήσιμη από το να αγνοηθεί η ύπαρξη του, θέτοντας αυθαίρετα όρια. Όπως ήδη αναφέραμε, ο ορισμός της ανεργίας που χρησιμοποιείται στις στατιστικές απαιτεί όχι μόνο ο ενδιαφερόμενος να αναζητεί εργασία, αλλά να είναι και διαθέσιμος για εργασία.

Φαίνεται ότι στην περίπτωση των βιομηχανικών κοινωνιών, η κρίση ευνόησε την ανάπτυξη της παραοικονομίας (ή παράλληλης ή παράνομης ή υπόγειας οικονομίας) και της παράνομης εργασίας. Η παράνομη εργασία εντάσσεται στον ενεργό πληθυσμό, στην πράξη όμως τοποθετείται στους άνεργους ή το μη ενεργό πληθυσμό ανάλογα με τους κανονισμούς της χώρας.

Οι αντιθέσεις και οι αβεβαιότητες στη μέτρηση της ανεργίας δεν αντανακλούν τις μεθοδολογικές ατέλειες μέτρησης ή την πολιτική βούληση εξαπάτησης. Η κύρια δυσκολία έγκειται στο εύρος των κατηγοριών που ξεφεύγουν από μια ξεκάθαρη οριοθέτηση του πληθυσμού μεταξύ ανεργίας, ενεργού και μη ενεργού πληθυσμού.

(Σκουτέλης Γιώργος, 2006)

2.4 ΕΙΔΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Στην οικονομική βιβλιογραφία συνηθίζεται η ανεργία να κατατάσσεται σε έξι (6) βασικές κατηγορίες ανάλογα με τα αίτια της και το χρονικό ορίζοντα της εκδήλωσής της. Έτσι, πριν γίνει αναφορά στην θεωρία της απασχόλησης και της

ανεργίας, θα παραθέσουμε τα διάφορα είδη ανεργίας, τα οποία είναι κοινώς αποδεκτά από όλες τις σχολές οικονομικής σκέψης. Αυτά, λοιπόν, είναι τα εξής:

2.4.1 ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΡΙΒΗΣ

Πρόκειται για την ανεργία η οποία θεωρείται αναπόφευκτη διότι παρουσιάζεται ακόμα και όταν η αγορά εργασίας βρίσκεται σε κατάσταση πλήρους απασχόλησης. Όταν σε μια οικονομία υπάρχει πλήρης απασχόληση δεν σημαίνει ότι η ανεργία είναι μηδέν. Πάντα υπάρχει ένα ποσοστό ανεργίας, γιατί συνεχώς νέα άτομα εισέρχονται στην αγορά εργασίας, ενώ άλλα μετακινούνται από μια εργασία σε άλλη και μπορεί να μεσολαβήσει κάποιο χρονικό διάστημα έως να βρουν την κατάλληλη απασχόληση. Η ανεργία τριβής παρατηρείται όταν ένας αριθμός ατόμων αφήνει την δουλειά του οικιοθελώς (ηθελημένη ανεργία) και αναζητά άλλη, όταν εργαζόμενοι απολύονται και αναζητούν εργασία ενώ ταυτόχρονα οι επιχειρήσεις ζητούν προσωπικό. Η εν λόγω ανεργία είναι πιο έντονη στους νέους, γιατί αποφασίζουν ευκολότερα να αφήσουν μια εργασία για να ψάξουν για κάποια καλύτερη. Η συμπεριφορά τους αυτή εξηγείται από το ότι δεν βρίσκουν από την αρχή της σταδιοδρομίας τους την απασχόληση που τους ταιριάζει ή επιδιώκουν να πειραματιστούν με διάφορες εργασίες πριν καταλήξουν κάπου (*Κώττη και Κώττη-Πετράκη, 2000*).

Σε αντίθεση με την διαρθρωτική ανεργία, η οποία είναι μακροχρόνιου χαρακτήρα, η ανεργία τριβής δεν συνεπάγεται ότι οι άνεργοι πρέπει να αλλάξουν επάγγελμα ή να μετακινηθούν σε άλλη περιοχή για να βρουν απασχόληση. Η διαφορά που χαρακτηρίζει την ανεργία τριβής από τα άλλα είδη ανεργίας είναι η διάρκειά της η οποία είναι βραχυχρόνια (*Πετρινιώτη, 1989*).

2.4.2 ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗ (Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ) ΑΝΕΡΓΙΑ

Πρόκειται για ανεργία η οποία είναι αποτέλεσμα μακροχρόνιων μεταβολών και την αντιμετωπίζουν κυρίως οι νεοεισερχόμενοι, οι οποίοι δεν έχουν τις γνώσεις και δεξιότητες που ζητούν οι εργοδότες. Στην περίπτωση αυτή της διαρθρωτικής ανεργίας ενώ προσφέρονται θέσεις εργασίας, οι άνεργοι δεν έχουν τη δυνατότητα να τις καταλάβουν, είτε γιατί τα προσόντα τους δεν είναι αυτά που ζητούν οι εργοδότες, είτε γιατί οι εργοδότες βρίσκονται σε άλλη αγορά εργασίας. Το πρόβλημα της διαρθρωτικής ανεργίας διογκώνεται εξαιτίας των τεχνολογικών μεταβολών (*Δεδουσόπουλος, 2000*).

2.4.3 ΕΠΟΧΙΑΚΗ ΑΝΕΡΓΙΑ

Όπως υπονοεί η ονομασία της, η ανεργία αυτή οφείλεται στην εποχιακή διακύμανση της οικονομικής δραστηριότητας ορισμένων κλάδων (π.χ. τουριστικά επαγγέλματα). Οι διακυμάνσεις αυτές δεν έχουν σχέση με τον οικονομικό κλάδο αλλά εμφανίζονται συστηματικά κάθε χρόνο ανάλογα με την εποχή και άρα είναι προβλέψιμες (Πετρινώτη, 1989).

Η εποχική ανεργία δεν θεωρείται ως σοβαρό οικονομικό πρόβλημα γιατί μπορεί να αντιμετωπιστεί με την εύρεση συμπληρωματικής απασχόλησης ώστε να μην μένουν άνεργοι για μεγάλη περίοδο (Κώττη και Κώττη-Πετράκη, 2000). Όμως, σε ορισμένες περιπτώσεις οι εποχιακά εργαζόμενοι έχουν μεγαλύτερες αποδοχές τους μήνες που απασχολούνται ώστε να καλύπτονται εισοδηματικά κατά την περίοδο της εποχικής ανεργίας. Αυτό συμβαίνει για παράδειγμα σε ορισμένες τουριστικές ασχολίες.

2.4.4 ΚΥΚΛΙΚΗ (Η ΚΕΥΝΣΙΑΝΗ) ΑΝΕΡΓΙΑ

Αυτό το είδος της ανεργίας ακολουθεί τους κύκλους, βραχυχρόνιους ή μακροχρόνιους, της οικονομίας: είναι μικρή σε περιόδους αυξημένης δραστηριότητας, ενώ αυξάνεται όσο η οικονομική δραστηριότητα επιβραδύνεται (Σκουτέλης, 1996). Επίσης, οφείλεται σε διακυμάνσεις της ζήτησης εργασίας, οι οποίες έχουν ως αποτέλεσμα την ύπαρξη λιγότερων κενών θέσεων εργασίας απ' ότι ατόμων που ζητούν απασχόληση.

Τέλος, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η κυκλική ανεργία λέγεται και ως ανεργία από ανεπαρκή συνολική ζήτηση γιατί παρουσιάζεται σε περιόδους οικονομικής ύφεσης όταν η συνολική ζήτηση βρίσκεται σε σχετικά χαμηλά επίπεδα (Κώττη και Κώττη-Πετράκη, 2000).

2.4.5 ΚΑΛΥΜΜΕΝΗ ΑΝΕΡΓΙΑ

Είναι η ανεργία που υπάρχει όταν οι εργαζόμενοι υποαπασχολούνται. Στις μέρες μας προωθείται σημαντικά η μερική απασχόληση. Οι εργαζόμενοι θέλουν αλλά δεν βρίσκουν πλήρη απασχόληση, γι' αυτό αναγκάζονται να απασχολούνται μερικώς.

2.4.6 ΛΑΝΘΑΝΟΥΣΑ (Η ΣΥΓΚΕΚΑΛΥΜΜΕΝΗ) ΑΝΕΡΓΙΑ

Η λανθάνουσα μορφή ανεργίας διακρίνεται στην υποαπασχόληση, δηλαδή τη μικρότερη από 40 ώρες εργασία ανά βδομάδα από τον εργαζόμενο, και την

ετεροαπασχόληση, κατά την οποία το άτομο που έχει ειδικευτεί σε κάποιο τομέα εργασίας, αναγκάζεται (επειδή δεν βρίσκει δουλειά στον τομέα αυτό), να απασχοληθεί σε κάποιον άλλο, που δεν ανταποκρίνεται στα ενδιαφέροντα και τις γνώσεις του.

Είδος ανεργίας	Αίτιο	Προϋποθέσεις	Πολιτική αντιμετώπισης ανεργίας
Ανεργία τριβής	Αναζήτηση εργασίας Ατελής πληροφόρηση	Υπαρξη κενών θέσεων εργασίας	Υπηρεσίες ευρέσεως εργασίας Μείωση επιδομάτων ανεργίας
Διαρθρωτική ανεργία (1)	Διαρθρωτικές αλλαγές στο παραγωγικό σύστημα	Υπαρξη κενών θέσεων εργασίας	(Μετ)εκπαίδευση εργατικού δυναμικού Κίνητρα μετακίνησης-μετεγκατάστασης
Διαρθρωτική ανεργία (2)	Ατέλειες λειτουργίας αγοράς εργασίας (θεσμοί, πληροφόρηση, κόστος ανακύκλισης προσωπικού)	Ελλειψη θέσεων εργασίας	Διόρθωση ή αντιστάθμιση των ατελειών της αγοράς εργασίας
Κυκλική ανεργία	Ελλιπής ζήτηση κατά τις καθοδικές φάσεις του οικονομικού κύκλου	Ελλειψη θέσεων εργασίας	Επεκτατική μακρο-οικονομική πολιτική
Ανεργία μακροχρόνιας έλλειψης ζήτησης	Ρυθμοί οικονομικής μεγέθυνσης υπολείπονται των δυναμικών	Ελλειψη θέσεων εργασίας	Επεκτατική μακρο-οικονομική πολιτική
Τεχνολογική ανεργία	Υποκατάσταση ανθρώπινης εργασίας με μηχανές	Ο ρυθμός μεγέθυνσης του προϊόντος της οικονομίας είναι χαμηλότερος του ρυθμού αύξησης της παραγωγικότητας της εργασίας	Πολιτική προώθησης των επενδύσεων

Πίνακας 2.1 : Τυπολογία της ανεργίας ανάλογα με τα αίτια και τις πολιτικές αντιμετώπισης της
Πηγή Καραμεσίνη Μαρία, Σημειώσεις από το μάθημα «Ανεργία και πολιτικές απασχόλησης», Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής, Πάντειο Πανεπιστήμιο

2.5 ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Μπορούμε να διακρίνουμε τέσσερις (4) ομάδες κριτηρίων ταξινόμησης της ανεργίας. Η ανεργία ταξινομείται σε διάφορες κατηγορίες ανάλογα με τα αίτια που την προκαλούν, τις πολιτικές που την αντιμετωπίζουν, το χρόνο που διαρκεί και την ομάδα στην οποία ανήκει ο άνεργος. Σύμφωνα με τον Δεδουσόπουλο (2000) το κριτήριο, βάσει του οποίου η ανεργία ταξινομείται ανάλογα με τα αίτια που την προκαλούν είναι το βασικό ή κυρίαρχο κριτήριο, ενώ τα υπόλοιπα τρία είναι δευτερεύοντα ή συμπληρωματικά.

2.5.1 ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΒΑΣΕΙ ΤΩΝ ΑΙΤΙΩΝ ΠΟΥ ΤΗΝ ΠΡΟΚΑΛΟΥΝ

Μια ουσιώδης διάκριση μεταξύ ειδών ανεργίας είναι εκείνη μεταξύ της ηθελημένης ή εκούσιας ανεργίας και της αθέλητης ή ακούσιας ανεργίας. Η διάκριση αυτή βασίζεται στην άποψη ότι ένας αριθμός ανέργων παραμένει στην κατάσταση

της ανεργίας και καταγράφεται στις στατιστικές των ανέργων παρά την έλλειψη επιθυμίας να βρει εργασία κατά τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Κατά συνέπεια, η εγγεγραμμένη ανεργία υπερεκτιμά το μέγεθος της πραγματικής ανεργίας κατά τον αριθμό των ανέργων που προτιμούν να παραμείνουν άνεργοι για διάφορους λόγους παρά να εργασθούν. (Δεδουσόπουλος, 2000)

2.5.2 ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ

Μια άλλη ενδιαφέρουσα διάσταση της ανεργίας έχει να κάνει με το χρονικό διάστημα που παραμένουν τα άτομα άνεργα (διάρκεια ανεργίας). Οι Akerlof και Main επισημαίνουν ότι σημασία δεν έχει μόνο η διάρκεια των διαστημάτων στην ανεργία, αλλά και η συχνότητα εμφάνισης της ανεργίας. Πολλά άτομα αντιμετωπίζουν μικρά σχετικά διαστήματα ανεργίας, αλλά η συχνότητα εμφάνισής της είναι σχετικά μεγάλη. Επίσης, ένα άλλο σημείο που διατυπώνουν είναι ότι έχει σημασία και ο τρόπος που τερματίζεται το διάστημα της ανεργίας. Για παράδειγμα, πολλοί άνεργοι αποσύρονται από το εργατικό δυναμικό απογοητευμένοι από την προσπάθεια να βρουν μια θέση εργασίας (Δεδουσόπουλος, 2000).

Σύμφωνα, λοιπόν, με το κριτήριο της διάρκειάς της, η ανεργία διακρίνεται σε βραχυχρόνια και σε μακροχρόνια ή χρόνια ανεργία. Ως βραχυχρόνια θεωρείται η ανεργία η οποία διαρκεί έως έξι μήνες, ενώ μακροχρόνια ή χρόνια η ανεργία που διαρκεί από δώδεκα και άνω μήνες.

Διάρκεια Περιόδου στην Ανεργία	Είδος Ανεργίας
Έως 6 μήνες	Βραχυχρόνια Ανεργία
6 έως 12 μήνες	Ανεργία Μέσης Διάρκειας
12 και άνω	Μακροχρόνια ή Χρόνια Ανεργία
Άνω των 24 μηνών	Μεγάλη Μακροχρόνια Ανεργία

Πινάκας 2.2 Διάρκεια της ανεργίας ανάλογα με το είδος

Πηγή: Δεδουσόπουλος, 2000

Άλλες είναι η σημασία εάν για παράδειγμα, σε κάθε χρονική περίοδο το 10% περίπου του εργατικού δυναμικού είναι άνεργο, αλλά σε κάθε περίοδο αυτό εναλλάσσεται μεταξύ ανεργίας και απασχόλησης και άλλη σημασία εάν τα ίδια άτομα παραμένουν άνεργα για πολλές συνεχείς περιόδους, ενώ άλλα δεν διατρέχουν κανένα κίνδυνο ανεργίας (Κανελλόπουλος et al., 2003).

Περισσότεροι από τον ένα στους δύο ανέργους (56,5%) παραμένουν άνεργοι για πάνω από 12 μήνες (μακροχρόνιοι άνεργοι). Υπάρχουν διαφορές στη διάρκεια της ανεργίας μεταξύ ανδρών και γυναικών, με τις γυναίκες να εμφανίζουν υψηλότερη συγκέντρωση στη μακροχρόνια ανεργία σε σχέση με τους άνδρες, όπως εξάλλου συμβαίνει και με το ποσοστό ανεργίας. Είναι αξιοσημείωτο ότι οι νέοι στην ηλικία εμφανίζουν χαρακτηριστικά υψηλότερη μακροχρόνια ανεργία από τους ευρισκόμενους σε ώριμες ηλικίες.

2.5.3 ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΜΕ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΤΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ

Η ανάλυση της διάρθρωσης της ανεργίας αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο επιμερίζεται η ανεργία μεταξύ διακριτών κοινωνικών ομάδων που αποτελούν το εργατικό δυναμικό. Δίνεται έμφαση στο ότι έχει καθορισθεί από την άποψη ότι το επίπεδο ανεργίας που είναι συμβατό με τη σταθερότητα των τιμών έχει αυξηθεί εξαιτίας της αύξησης συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό κοινωνικών ομάδων, που χαρακτηρίζονται από σταθερά υψηλά ποσοστά (γυναίκες, νέοι και φυλετικές μειονότητες). Συνεπώς, οι προσπάθειες μείωσης της ανεργίας με αύξηση της συνολικής ενεργούς ζήτησης δημιουργούν πιέσεις στην οικονομία, πριν μειωθεί σημαντικά η ανεργία αυτών των ομάδων και επηρεασθεί το συνολικό ποσοστό ανεργίας (Δεδουσόπουλος, 2000).

2.6 ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΕΡΜΗΝΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Στις σύγχρονες οικονομικές αναλύσεις, οι διάφορες ερμηνείες της ανεργίας δεν θεωρούνται μοναδικές και αντιτιθέμενες. Αντίθετα, δέχονται την ταυτόχρονη ύπαρξη διαφόρων τύπων ανεργίας όπως: η ανεργία τριβής (ανταποκρίνεται στον ελάχιστο χρόνο αναζήτησης πληροφοριών για την αγορά εργασίας), η κλασική ανεργία (συνδέεται με υψηλό κόστος εργασίας για μερικές κατηγορίες εργαζομένων), η κεϋνσιανή ανεργία (συνδέεται με την ανεπαρκή ενεργό ζήτηση), η διαρθρωτική ανεργία (συνδέεται με την ανεπάρκεια προσαρμογής της κατάρτισης των ατόμων στις ανάγκες των επιχειρήσεων).

2.6.1 Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΑΝΙΣΟΡΡΟΠΙΑΣ Ή Η ΓΕΝΙΚΗ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ ΣΕ ΣΤΑΘΕΡΕΣ ΤΙΜΕΣ

Πρόκειται για πρόταση του Edmond Malinvaud και η θέση του στηρίζεται στην απόρριψη της ουσιαστικής υπόθεσης της κλασικής θεωρίας της ισορροπίας,

κατά την οποία, σε κάθε περίοδο η ισορροπία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης πραγματοποιείται σε κάθε αγορά, (αγαθών και εργασίας) μέσω της διακύμανσης των τιμών. Υιοθετεί την αντίθετη υπόθεση, δηλαδή της ανελαστικότητας των τιμών για μια βραχεία περίοδο. Οι τιμές δεν προσαρμόζονται αρκετά γρήγορα ώστε να επιτευχθεί ισορροπία προσφοράς και ζήτησης κάθε φορά. Η ισορροπία δεν πραγματοποιείται με την προσαρμογή των τιμών, αλλά με την τροποποίηση των ποσοτήτων. Πρόκειται για πρόταση σύνθεσης των κλασικών και των κεϋνσιανών ιδεών. Η ανεργία είναι αποτέλεσμα της δυσλειτουργίας του οικονομικού συστήματος (δηλαδή φαινόμενο μακροοικονομικό). Υφίσταται κεϋνσιανή ανεργία όταν η υπό-απασχόληση αντιπροσωπεύει ανεπάρκεια της ζήτησης αγαθών προς τις επιχειρήσεις. Η κλασική ανεργία, αντίθετα, προέρχεται από την ηθελημένη μείωση της παραγωγής και συνεπώς της απασχόλησης, από τις επιχειρήσεις που θεωρούν ότι η απόδοση του κεφαλαίου είναι ανεπαρκής. Η ανάλυση αυτή δείχνει τη δυνατότητα συνύπαρξης δύο τύπων ανεργίας και τον συνδυασμό των μέσων αντιμετώπισής τους. Στην πρώτη περίπτωση απαιτείται αύξηση της ζήτησης, ενώ στη δεύτερη πρέπει να καλυτερεύσει η αποδοτικότητα των επιχειρήσεων. (Σκουτέλης, 1996)

2.6.2 ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΚΕΡΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Αρκετοί από τους οικονομολόγους θεωρούν ότι η αγορά εργασίας είναι εκείνη που λειτουργεί λιγότερο μέσα στη νεοκλασική λογική της ισορροπίας. Οι μηχανισμοί της ελεύθερης διακύμανσης των τιμών (στη συγκεκριμένη περίπτωση των μισθών), η ισότητα στην πρόσβαση, η διαφάνεια στην πληροφόρηση ή η ενότητα της αγοράς δεν ισχύουν στην πράξη. Αντίθετα με τις αναλύσεις των φιλελεύθερων, όπως του Milton Friedman, ο μισθός δεν είναι αποτέλεσμα της αντιπαράθεσης μεταξύ προσφοράς και ζήτησης εργασίας. Βρίσκεται σε μικρή συσχέτιση με την εξέλιξη της ανισορροπίας που παρατηρείται στην αγορά εργασίας. Η ελαστικότητα των μισθών εμποδίζεται στην πτώση από την ύπαρξη του κατωτέρου μισθού. Η ισότητα στην πρόσβαση και η διαφάνεια ισχύουν λιγότερο στην πράξη καθώς και η κρίση κατακερμάτισε την αγορά εργασίας σε πολλούς ξεχωριστούς τομείς. Ξεχωρίζουν τρεις τομείς: Ο πρώτος «σταθερός τομέας» αναφέρεται στους ευνοούμενους πληθυσμούς: οι ανισορροπίες συνδέονται με τις δυσκολίες προσλήψεων των επιχειρήσεων και την κοινωνικο-γεωγραφική κινητικότητα του ενεργού πληθυσμού, οπότε η ανεργία είναι βραχυχρόνια.

Στο δεύτερο «αβέβαιο τομέα» παρατηρείται μια εναλλαγή μεταξύ ενεργού πληθυσμού και αβέβαιων απασχολήσεων (προσωρινές εργασίες, περιοδικές αντικαταστάσεις άλλων εργαζομένων) και οδηγεί στην εναλλαγή περιόδων ανεργίας και απασχόλησης. Η ανεργία τείνει να γίνει μεγαλύτερη για τους αδύναμους πληθυσμούς (νέοι, γυναίκες, ανειδίκευτοι, ηλικιωμένοι εργαζόμενοι) και επιμηκώνει τις λίστες αναμονής.

Η αδυναμία ορισμένων πληθυσμών σε μια στενή και επιλεκτική αγορά αποτελεί ένα παράγοντα αποκλεισμού για την είσοδο στην εργασία. Η συγκεκριμένη κατάσταση αντιπροσωπεύει τον τρίτο «τομέα του αποκλεισμού», όπου οι ευκαιρίες εξόδου από την ανεργία είναι αντιστρόφως ανάλογες της διάρκειας της ανεργίας. (Σκουτέλης, 1996).

2.6.3 ΑΝΑΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ-REENGINEERING-RECONFIGURATION

Μια νέα αντίληψη η λεγόμενη αναδιαμόρφωση (reengineering), εφαρμόζεται στις Η.Π.Α. Η βασική της ιδέα είναι να ευρεθούν σε επίπεδο επιχείρησης εκείνες οι εργασίες που μπορούν να αποτελέσουν την «καρδιά της δραστηριότητας» της. Η επιχείρηση αρχίζει από μηδενική βάση προς επίτευξη αυτού του στόχου. Αποτέλεσμα τέτοιων αναδιαρθρώσεων είναι η μεταφορά ολόκληρων τμημάτων (για παράδειγμα τηλεφωνικά κέντρα, λογιστική υποστήριξη, μηχανογράφηση) εκτός επιχείρησης σε εξειδικευμένες εταιρίες εντός της χώρας ή και σε τρίτες χώρες χαμηλότερου κόστους με αποτέλεσμα την απώλεια αρκετών θέσεων εργασίας. Από την άλλη πλευρά όμως αυξάνεται η παραγωγικότητα και η κερδοφορία των επιχειρήσεων βοηθώντας έτσι τις επενδύσεις τους σε δημιουργία θέσεων υψηλότερης αξίας. (Σκουτέλης, 1996).

2.6.4 ΔΙΕΘΝΟΠΟΙΗΣΗ, ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ, ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ

Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, η εντατικοποίηση του ανταγωνισμού, οι ελεύθερες ανταλλαγές, οι εισαγωγές από χώρες χαμηλού κόστους του συντελεστή εργασίας θεωρούνται μια από τις αιτίες αύξησης της ανεργίας. Πολλές χώρες εκτός ΟΟΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης), κυρίως στη νοτιοανατολική Ασία, έγιναν σημαντικοί παραγωγοί και εξαγωγείς βιομηχανικών προϊόντων. Αρκετοί αναλυτές υποστηρίζουν ότι η αύξηση των εισαγωγών βιομηχανικών προϊόντων από αυτές τις χώρες, που παράγονται από εργαζομένους μικρής εξειδίκευσης, επιδρά αρνητικά στη ζήτηση της συγκεκριμένης κατηγορίας εργαζομένων στο εσωτερικό των χωρών του οργανισμού. Η εξέλιξη αυτή

επιταχύνεται από τις επιχειρήσεις που εγκαταλείπουν τις χώρες του ΟΟΣΑ και εγκαθίστανται σε άλλες χώρες για να ωφεληθούν από το χαμηλό κόστος εργασίας.

Το ειδικό βάρος των εξαγωγών από χώρες χαμηλού κόστους εργασίας προς το σύνολο των χωρών του ΟΟΣΑ θεωρείται πολύ χαμηλό καθώς αντιπροσωπεύουν το 1.5% του συνόλου των δαπανών για αγαθά και υπηρεσίες στις χώρες του οργανισμού. Παρόλο που ο αριθμός των αγορών στις οποίες θα εισέλθουν τα προϊόντα των αναπτυσσόμενων χωρών αυξάνεται και ασκείται έντονη ανταγωνιστική πίεση, θεωρείται ότι ο ρόλος τους δεν είναι σημαντικός στην εμφάνιση της ανεργίας καθώς και ως προς την τάση πτώσης των μισθών των μη εξειδικευμένων εργατών.

Ο ανταγωνισμός των χωρών του ΟΟΣΑ ασκείται κυρίως στο εσωτερικό τους, μεταξύ τους και όχι από τις χώρες χαμηλού κόστους εργασίας. Η πλειοψηφία του εμπορίου μεταξύ των χωρών του οργανισμού αντιπροσωπεύει ανταλλαγές παρόμοιων προϊόντων, στο εσωτερικό του ίδιου τομέα ή ακόμη μεταξύ επιχειρήσεων και κινητοποιεί εργατικό δυναμικό ανάλογων εξειδικεύσεων. Η διεθνοποίηση συμβάλλει στην ενδυνάμωση της μεγέθυνσης αυτού του είδους των ανταλλαγών με τέτοιο τρόπο ώστε οι ανταλλαγές μεταξύ χωρών του οργανισμού να μοιάζουν όλο και περισσότερο με τις ανταλλαγές που πραγματοποιούνται στο εσωτερικό των χωρών.

Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, η απώλεια θέσεων εργασίας σε κάποιους τομείς και η δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης σε άλλους, αποτελούν φυσικά επακόλουθα της παγκοσμιοποίησης και η πρόκληση είναι να εξασφαλιστεί ότι οι διαθέσιμοι εργαζόμενοι θα πληρώσουν τις νέες θέσεις εργασίας που δημιουργούνται.

Συμπερασματικά, ο διεθνής ανταγωνισμός ευνοεί τη μεγέθυνση και την ανάπτυξη της οικονομίας, η οποία διέρχεται από φάσεις δημιουργίας και εξαφάνισης επιχειρήσεων, προκαλώντας την ακμή και παρακμή τομέων και επηρεάζοντας την παραγωγή στο εσωτερικό των χωρών. Η ανάπτυξη αυτή συνοδεύεται από καταστροφή θέσεων εργασίας οι οποίες όμως αντισταθμίζονται από τη δημιουργία νέων θέσεων υψηλότερης αξίας.

Επιπλέον, η διεθνοποίηση των συναλλαγών μέσω φθηνών εισαγόμενων προϊόντων από τρίτες χώρες βοηθάει στην διατήρηση του πληθωρισμού σε χαμηλά επίπεδα συμβάλλοντας έτσι στην οικονομική ανάπτυξη μέσω των επενδύσεων και της αύξησης των νέων θέσεων εργασίας. Έτσι το να επιχειρηθεί η επιβράδυνση του ρυθμού του διεθνούς εμπορίου θα σήμαινε την στέρηση των οικονομιών από τις δυνάμεις που αποτελούσαν τον κινητήριο μηχανισμό της οικονομικής μεγέθυνσης.

(Σκουτέλης, 1996).

2.7 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η αγορά εργασίας, είναι το κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο συνάπτονται τα συμβόλαια εργασίας (labour contracts) ή οι ατομικές συμβάσεις εργασίας, βάση των οποίων κατανέμονται τα άτομα-ιδιώτες σε θέσεις μισθωτής απασχόλησης. Αυτός ο καθόλου αυστηρός ορισμός μας επιτρέπει να αναδείξουμε ορισμένα βασικά στοιχεία συγκρότησης της αγοράς εργασίας.

Πρώτον, πρέπει να επισημανθεί ότι η αγορά εργασίας ορίζεται από την σύναψη ή την πρόθεση για σύναψη της σχέσης μισθωτής απασχόλησης. Με την έννοια αυτή πρέπει να διακρίνουμε την αγορά εργασίας από την έννοια του εργατικού δυναμικού και από την έννοια της δομής της απασχόλησης, δηλαδή, να αποκλείσουμε εκείνες τις μορφές εργασίας που δεν δηλώνουν ρητά ή και εμμέσως την ύπαρξη σχέσης μισθωτής απασχόλησης.

Δεύτερον, η αγορά εργασίας συγκροτείται από μία σχέση ανταλλαγής ανάμεσα στον εργοδότη (αγοραστή της εργασίας) που προσφέρει το μισθό και τον εργαζόμενο (πωλητή της εργασίας) που διαθέτει στον εργοδότη την εργασία του. Η ανταλλακτική αυτή σχέση καθιστά την εργασία εμπόρευμα.

Το πραγματικό αντικείμενο της σχέσης ανταλλαγής είναι ότι ο εργαζόμενος θέτει στην διάθεση του εργοδότη, έναντι μισθού, την ικανότητά του να εργάζεται (εργατική δύναμη) υπό το διευθυντικό δικαίωμα του εργοδότη. Δηλαδή, ο εργαζόμενος επιτελεί τα εργασιακά καθήκοντα υπό τους όρους και με τους ρυθμούς που επιβάλλει ο εργοδότης, στον οποίο αναγνωρίζεται το δικαίωμα οργάνωσης της εργασιακής διαδικασίας. Η σύναψη της σχέσης μισθωτής εργασίας συνεπάγεται, ακριβώς και ανεξαρτήτως από τον νομικό τύπο με τον οποίο περιβάλλεται, την αναγνώριση του διευθυντικού δικαιώματος (Δεδουσόπουλος, 2007).

2.8 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΙΑΣ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Σύμφωνα με τον Δεδουσόπουλο (2007) μπορούμε να διακρίνουμε τέσσερες κατηγορίες στοιχείων που χαρακτηρίζουν μια αγορά εργασίας, που της αποδίδουν την ιδιαιτερότητά της, τους βασικούς μηχανισμούς λειτουργίας της και την οριοθετούν από τις λοιπές αγορές εργασίας.

α. *Οι τεχνικές ανάγκες της παραγωγής.* Κάτω από την επικεφαλίδα αυτή συνοψίζονται εκείνοι οι παράγοντες που καθορίζουν τη ζήτηση ενός εργοδότη για μισθωτή εργασία μιας συγκεκριμένης ειδικότητας. Οι τεχνικές ανάγκες της παραγωγής αντανακλούν

τις συνθήκες παραγωγής (τεχνολογία) και ζήτησης του παραγόμενου προϊόντος. Σε ένα πολύ γενικό επίπεδο εξαρτώνται από τον κοινωνικό καταμερισμό της εργασίας, που με τη σειρά του προσδιορίζεται από το κριτήριο κοινωνικής αξίωσης της εργασίας, κριτήριο που είναι χαρακτηριστικό για κάθε ειδική μορφή οργάνωσης της κοινωνικής εργασίας (τρόπου παραγωγής). Στον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής το κριτήριο αυτό είναι το κριτήριο της κερδοφορίας. Με βάση αυτό το κριτήριο γίνεται η κατανομή της συνολικής εργασίας σε παραγωγικές δραστηριότητες.

Οι τεχνικές ανάγκες της παραγωγής, συνεπώς, δεν ορίζονται παρά σε σχέση με την κοινωνία, είναι κοινωνικά καθοριζόμενες. Και είναι κοινωνικά καθοριζόμενες - και γι' αυτό προσδιορίζονται ιστορικά - και από τις δύο πλευρές: Πρώτον, από την πλευρά της τεχνολογίας, που δηλώνει σε μια δεδομένη στιγμή τις εναλλακτικές δυνατότητες οργάνωσης της παραγωγικής διαδικασίας. Οι (τεχνικές) δυνατότητες οργάνωσης της παραγωγικής διαδικασίας δεν είναι μια ουδέτερη οντότητα, δεν ορίζονται αποκλειστικά στον κόσμο των φυσικών επιστημών χωρίς άμεση σύνδεση προς τις κοινωνικές σχέσεις παραγωγής. Η τεχνολογική πρόοδος και οι καινοτομίες δεν είναι μια διαδικασία γραμμική, επισώρευσης γνώσεων που βρίσκουν στη συνέχεια την εφαρμογή τους στην παραγωγική διαδικασία. Η εισαγωγή "νέας τεχνολογίας" δεν έχει μόνον κοινωνικές συνέπειες. Έχει και κοινωνικές προϋποθέσεις, προϋποθέτει κοινωνικές ανακατατάξεις, αλλά, και με τη σειρά της, εντείνει τις κοινωνικές αναδιατάξεις. (Δεδουσόπουλος, 2007)

β. Η διαθεσιμότητα του πληθυσμού να αναλάβει μισθωτή απασχόληση. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται παράγοντες που προσδιορίζουν την προσφορά μισθωτής απασχόλησης. Η διαθεσιμότητα αυτή εξαρτάται από τον βαθμό στον οποίο η ικανοποίηση των αναγκών των εργαζομένων προϋποθέτει την ανάληψη μισθωτής απασχόλησης. Με την σειρά του, αυτό προσδιορίζεται από τον βαθμό εκχρηματισμού και εμπορευματοποίησης της οικονομίας, από την δυνατότητα προσφυγής σε εναλλακτικές μορφές εργασίας που επιτρέπουν την επιβίωση χωρίς την ανάληψη μισθωτής απασχόλησης, από την εγκαθίδρυση ενός προτύπου κατανάλωσης και κοινωνικής αναπαραγωγής του πληθυσμού, από τον δυναμισμό ή την στατικότητα που χαρακτηρίζει το πρότυπο κατανάλωσης. Τέλος, πρέπει να επισημάνουμε την σημασία ορισμένων ιδεολογικών παραγόντων, οι οποίοι, επίσης, καθορίζουν την διαθεσιμότητα για μισθωτή απασχόληση. Πρόκειται για ένα πλήθος προσδιοριστικών στοιχείων του εργασιακού φρονήματος, της στάσης, δηλαδή, των εργαζομένων έναντι του θεσμού της μισθωτής εργασίας. Ένας τέτοιος παράγοντας είναι η μορφή και η

συνοχή της οικογένειας. Αλλά και οι λοιποί παράγοντες, οι οποίοι αναφέρθηκαν πιο πάνω, πέρα από την άμεση επίδρασή τους στην διαμόρφωση της διαθεσιμότητας προς μισθωτή απασχόληση, έχουν και μια έμμεση επίδραση στην διαμόρφωση του εργασιακού φρονήματος. (Δεδουσόπουλος, 2007)

γ. *Το θεσμικό πλαίσιο.* Πρόκειται για το σύνολο των κανονιστικών διατάξεων που με ρητό ή έμμεσο τρόπο διέπουν την σχέση μισθωτής απασχόλησης. Στην κατηγορία αυτή των προσδιοριστικών παραγόντων της αγοράς εργασίας ανήκουν οι νόμοι, οι λοιπές κρατικές κανονιστικές διατάξεις, η οργανωτική δομή των επιχειρήσεων, οι εσωτερικοί κανονισμοί των επιχειρήσεων, η ύπαρξη συνδικάτων εργαζομένων και εργοδοτικών ενώσεων, η σχετική ισχύς τους, η ύπαρξη και η αποτελεσματική λειτουργία των εσωτερικών αγορών εργασίας, οι συνθήκες ανταγωνισμού στην αγορά του προϊόντος κλπ. Οι παράγοντες αυτοί ρυθμίζουν, κατά κάποιο τρόπο, τον τρόπο άσκησης του διευθυντικού δικαιώματος, του δικαιώματος του εργοδότη να οργανώνει την παραγωγική διαδικασία, ενώ, ταυτόχρονα, συνιστούν και περιορισμούς σ' αυτό ακριβώς το διευθυντικό δικαίωμα. (Δεδουσόπουλος, 2007)

δ. *Τα γεωγραφικά όρια της αγοράς εργασίας.* Ο εντοπισμός της τοπικής αγοράς εργασίας εμπεριέχει σημαντικές δυσκολίες. Από την πλευρά του εργοδότη, η τοπική αγορά εργασίας είναι η γεωγραφική περιοχή μέσα στα όρια της οποίας απευθύνεται για να εξασφαλίσει την μισθωτή εργασία που χρειάζεται. Το εύρος αυτής της γεωγραφικής περιοχής μπορεί να μεταβάλλεται ανάλογα με το είδος της επιχείρησης, το μέγεθός της, τον κλάδο στον οποίο ανήκει και τη ζητούμενη ειδικότητα εργαζομένων. Από την πλευρά του εργαζόμενου, η τοπική αγορά εργασίας είναι η γεωγραφική περιοχή μέσα στα όρια της οποίας αναζητεί εργασία ή είναι διαθέσιμος να αναλάβει εργασία, εφ' όσον του προσφερθεί. Αυτό εξαρτάται από την αμοιβή της εργασίας σε σχέση με το κόστος της μετακίνησης ή μετοίκησης, τα οικιστικά και περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά του τόπου εργασίας και του τόπου κατοικίας, το χρόνο, ο οποίος απαιτείται για την μετακίνηση, το δίκτυο συγκοινωνιών και τις λοιπές ευκολίες μετακίνησης. Εξαρτάται, επίσης, από την ειδικότητα του εργαζόμενου, το επίπεδο εκπαίδευσης και την δυνατότητα πολιτιστικής και κοινωνικής προσαρμογής που τον χαρακτηρίζει.

Κάθε επιχείρηση και κάθε κατηγορία επαγγελματιών ορίζει με διαφορετικό τρόπο, επίσης, την γεωγραφική περιφέρεια μέσα στην οποία αναζητά η μεν εργαζόμενους οι δε εργασία. Η γεωγραφία θέτει στην αγορά εργασίας ένα πρόσθετο αριθμό

επάλληλων κατατιμήσεων, συμπληρωματικών με τις κατατιμήσεις που επιβάλλουν η παραγωγική διαδικασία και τα χαρακτηριστικά του εργατικού δυναμικού. Ο ακριβής ορισμός των πρόσθετων γεωγραφικών κατατιμήσεων της αγοράς εργασίας είναι εξαιρετικά δυσχερής εμπειρικά. (Δεδουσόπουλος, 2007)

Από τα πιο πάνω συνάγεται ότι δεν υπάρχει μια ενιαία αγορά εργασίας, αλλά ένα αρθρωμένο και ιεραρχημένο σύνολο επιμέρους αγορών που ορίζονται σε σχέση με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και παρουσιάζουν ειδικές ευαισθησίες στις λειτουργίες τους και μεταξύ των οποίων οι δυνατότητες υποκατάστασης ή η κινητικότητα είναι περιορισμένες. Οι επιμέρους αγορές εργασίας εσωτερικεύουν με διαφορετικό τρόπο και διαφορετικούς ρυθμούς η μία από την άλλη την γενική κατάσταση απασχόλησης και ανεργίας, δείχνουν διαφορετικές ευαισθησίες στις εξωτερικές συνθήκες.

2.9 ΟΙ ΡΟΕΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΙ Η ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

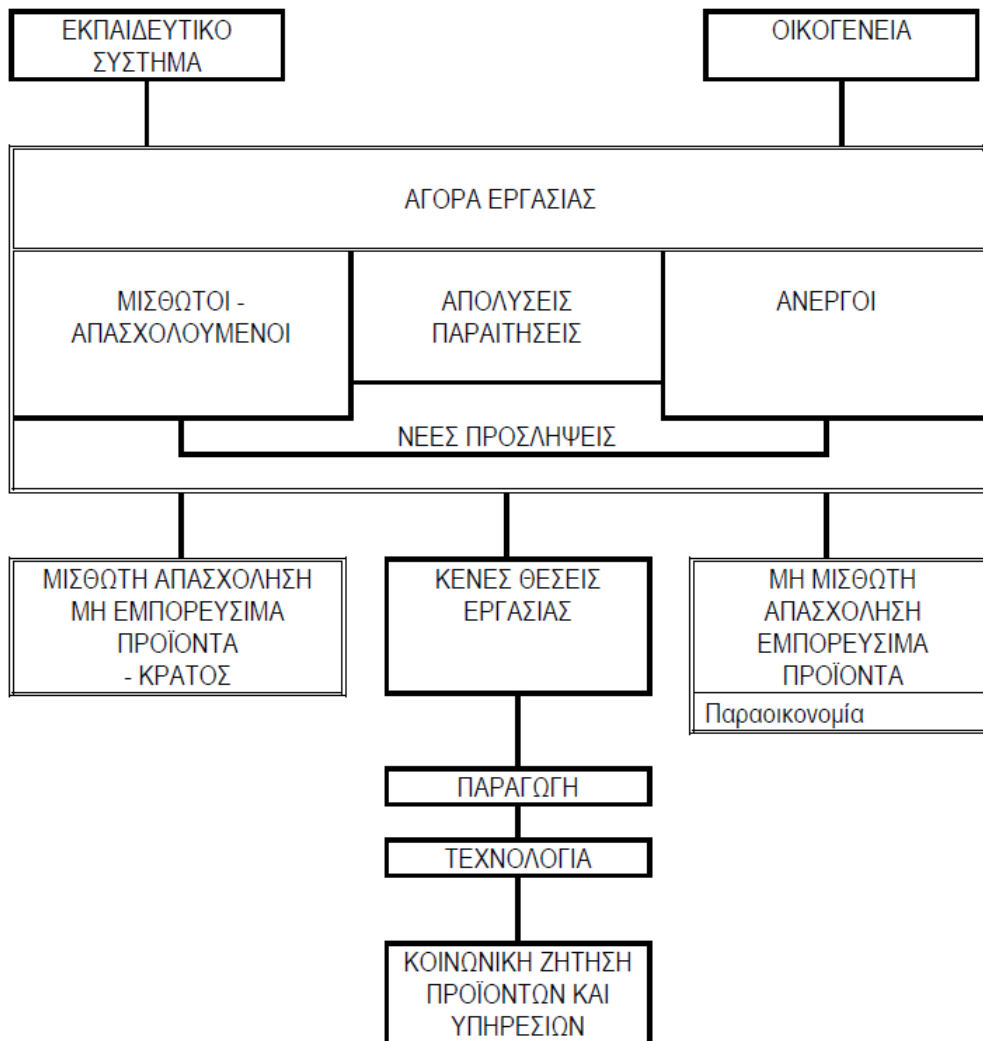
Το Διάγραμμα 2.2 παρουσιάζει μια απλουστευμένη εικόνα της αγοράς εργασίας και των ροών του πληθυσμού προς διάφορες καταστάσεις σε σχέση με την αγορά εργασίας για μια οικονομία που περιλαμβάνει εναλλακτικά συστήματα απασχόλησης εκτός από την αγορά εργασίας.

Το Διάγραμμα μας επιτρέπει να επισημάνουμε τη σημασία θεσμών και συστημάτων απασχόλησης εκτός της αγοράς εργασίας και μας επιτρέπει μια αρχική ανίχνευση των επιπτώσεών τους στη συμπεριφορά των μεγεθών της αγοράς εργασίας.

Το Διάγραμμα 2.2 δείχνει ότι υπάρχουν δύο θεσμοί εκτός αγοράς εργασίας που είναι σημαντικοί για τη διαμόρφωση των ροών προς (και από) την αγορά εργασίας: το εκπαιδευτικό σύστημα και η οικογένεια. Η ειδικότητα των δύο αυτών εξω-αγοραίων θεσμών, των δομών και λειτουργιών τους, είναι κρίσιμη για τον προσδιορισμό όχι μόνο του επιπέδου των ροών, αλλά και για έναν μεγάλο αριθμό ποιοτικών και ποσοτικών χαρακτηριστικών του εργατικού δυναμικού. Πρόκειται για τους δύο βασικούς θεσμούς με τους οποίους επιτυγχάνεται η ένταξη του πληθυσμού στην εργασία και την παραγωγική διαδικασία, για τους δύο βασικούς θεσμούς εγκοινωνισμού του ατόμου, με την έννοια όχι μόνον της φυσικής χρονικής αλληλουχίας οικογένεια-εκπαιδευτικό σύστημα-εργασία, αλλά και με την έννοια της ιδεολογικής και τεχνικής προετοιμασίας για την ανάληψη της εργασίας.

Στο Διάγραμμα 2.2, επίσης, υπάρχουν δύο υποσυστήματα απασχόλησης που είναι συμπληρωματικά προς την αγορά εργασίας. Η έννοια της

“συμπληρωματικότητα” εδώ υποδηλώνει το απλό γεγονός ότι τα δύο αυτά υποσυστήματα (το υποσύστημα της αυτοαπασχόλησης και το υποσύστημα της απασχόλησης στον δημόσιο τομέα που δεν παράγει προϊόντα ή υπηρεσίες για την αγορά) μαζί με το σύστημα της αγοράς εργασίας αποτελούν τη δομή της απασχόλησης της συγκεκριμένης οικονομίας. (Δεδουσόπουλος, 2007)

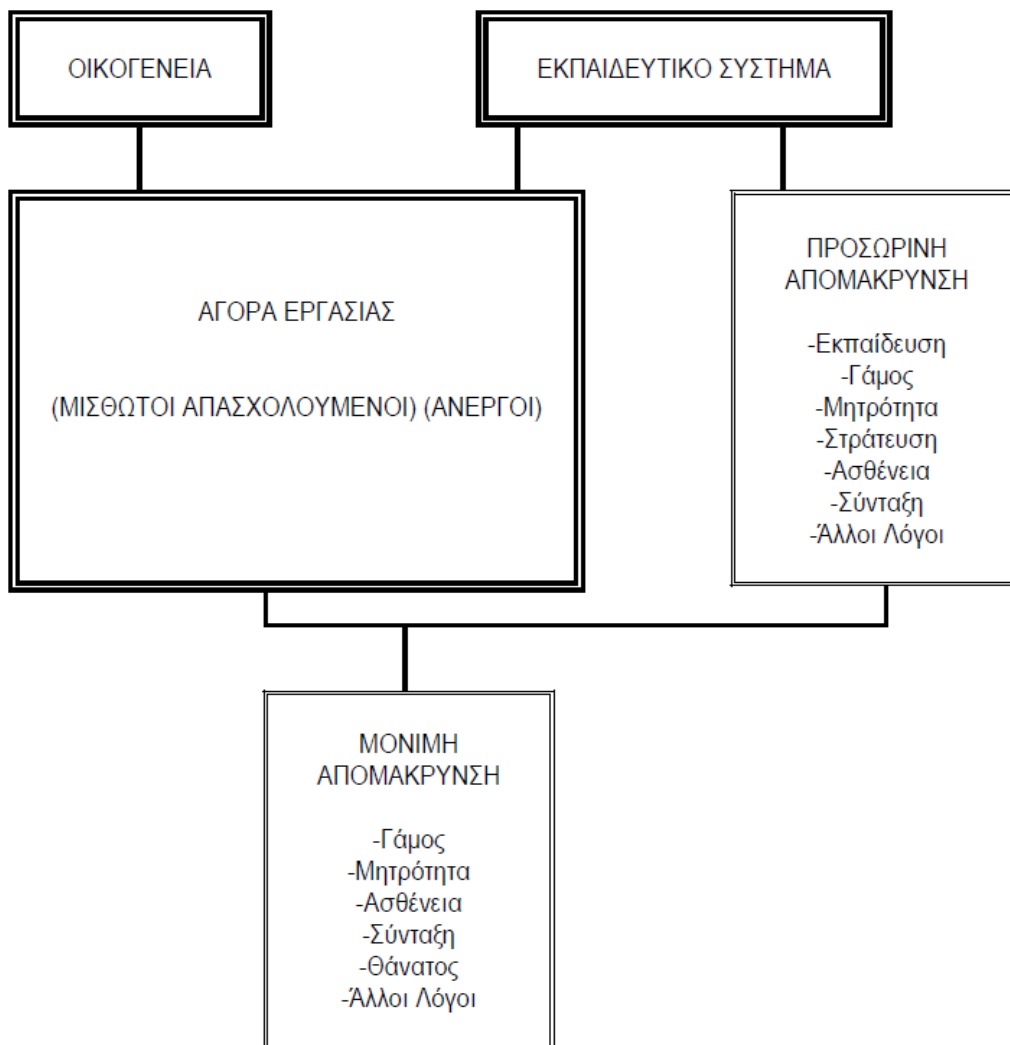
Διάγραμμα 2.2 : Η αγορά εργασίας και οι ροές του πληθυσμού

Πηγή : Δεδουσόπουλος 2007

Οι δύο θεσμοί, η οικογένεια και το εκπαιδευτικό σύστημα, αποτελούν ταυτοχρόνως θεσμούς υποδοχής των ατόμων που προσωρινά ή μονίμως εγκαταλείπουν την αγορά εργασίας. Στο Διάγραμμα 2.3 παρουσιάζονται οι ροές απομάκρυνσης του εργατικού δυναμικού σε ένα απλουστευμένο σύστημα το οποίο δεν περιλαμβάνει τα συμπληρωματικά υποσυστήματα της δομής απασχόλησης.

Μια πρώτη παρατήρηση που προκύπτει από το Διάγραμμα 2.3 σχετίζεται με την βαρύτητα που έχουν ορισμένοι από τους παράγοντες που καθορίζουν τις ροές εξόδου από την αγορά εργασίας για τμήματα του πληθυσμού. Ο παράγοντας "γάμος - μητρότητα" είναι κρίσιμος για τον γυναικείο πληθυσμό και αναμένεται να διαδραματίζει ανασταλτικό ρόλο στην ένταξη στην αγορά εργασίας για την μερίδα αυτή του πληθυσμού. Αντίθετα, ο ίδιος παράγοντας αναμένεται να διαδραματίζει ενισχυτικό ρόλο στην ένταξη των ανδρών στην αγορά εργασίας. Για τον ανδρικό πληθυσμό ανασταλτικό ρόλο αναμένεται να διαδραματίζει ο παράγοντας "στράτευση".

Όμως, κάθε μια ροή του πληθυσμού προς και από την αγορά εργασίας εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από μια αντίστοιχη κρατική πολιτική, η οποία εξειδικεύει την παρέμβασή της μέσω της δημιουργίας ενός κρατικού μηχανισμού. Το σύνολο αυτών των κρατικών μηχανισμών που υλοποιούν πολιτικές επηρεασμού των ροών του πληθυσμού από και προς την αγορά εργασίας αποτελεί τον κύριο κορμό του κράτους πρόνοιας. Οι μηχανισμοί αυτοί συμπληρώνονται από οικονομικούς μηχανισμούς ρύθμισης της συνολικής ζήτησης, τμήμα των οποίων αποτελεί και η αναδιανεμητική παρέμβαση του κράτους. Με την έννοια αυτή γίνεται κατανοητή η πρόταση ότι η κοινωνική πολιτική του κράτους αφορά την ρύθμιση των διαδικασιών αναπαραγωγής της μισθωτής εργασίας. (Δεδουσόπουλος, 2007)

Διάγραμμα 2.3 : Ροές απομάκρυνσης από την αγορά εργασίας

Πηγή : Δεδουσόπουλος 2007

2.10 Η ΑΝΕΡΓΙΑ, Η ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ Η ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η πλέον διαδεδομένη ομάδα θεωριών για την ανεργία και τη σχέση της με τον πληθωρισμό αρχίζει από την παραδοχή ότι η αγορά εργασίας δεν είναι ανταγωνιστική, αλλά χαρακτηρίζεται από ποικίλες στρεβλώσεις που εμποδίζουν την απορρόφηση των ανέργων. Οι στρεβλώσεις αυτές ξεκινούν από το γεγονός ότι οι έχοντες ήδη εργασία δεν έχουν κανένα κίνητρο να υποστούν μισθολογικές ή άλλες απώλειες, προκειμένου να εξασφαλίσουν την απορρόφηση των ανέργων.

Από την άλλη, οι επιχειρήσεις δεν πρόκειται να αυξήσουν τον αριθμό των απασχολούμενων, παρά μόνο αν μειωθεί η σχέση του κόστους εργασίας προς την

παραγωγικότητα της. Βραχυχρόνια, είναι περίπου δεδομένη, αν και εξαρτάται σε κάποιο βαθμό και από την φάση του οικονομικού κύκλου, δηλαδή τη ζήτηση. Είναι επίσης δεδομένο, και το κόστος εργασίας, μέσω του καθορισμού των μισθών με τις ετήσιες συλλογικές διαπραγματεύσεις.

Αν η αγορά εργασίας ήταν πλήρως ανταγωνιστική, οι άνεργοι θα προσφέρονταν να δουλέψουν με τους ίδιους ή κατώτερους μισθούς από εκείνους τους οποίους απολαμβάνουν οι ήδη απασχολούμενοι. Αυτό θα μείωνε τους μισθούς, άρα και τη σχέση μεταξύ του κόστους εργασίας και της παραγωγικότητας. Η διαδικασία δε αυτή θα συνεχιζόταν ώσπου οι μόνιμοι άνεργοι οι οποίοι απλώς έψαχναν για καταλληλότερη δουλειά, ή εκείνοι οι οποίοι αρνούσαν να δουλέψουν με τους ισχύοντες ή κατώτερους μισθούς.

Ωστόσο, η αγορά εργασίας δεν λειτουργεί έτσι. Οι μισθοί δεν προσδιορίζονται από μια ανταγωνιστική διαδικασία στην οποία οι άνεργοι προσφέρονται να δουλέψουν με χαμηλότερους μισθούς ή με χειρότερες συνθήκες και οι επιχειρήσεις έχουν τη δυνατότητα να δεχθούν την προσφορά αυτή. Πρώτον, η εργασιακή σχέση είναι μακροχρόνια, για λόγους που σχετίζονται με τη διασφάλιση των εργαζομένων, τη σταδιακή απόκτηση εκ μέρους τους ικανοτήτων και εκπαίδευσης στη δουλειά, που αποτελούν κεφάλαιο για την επιχείρηση κλπ. (Ιωακείμωγλου Ηλίας, 1996)

Αυτό εμποδίζει τις επιχειρήσεις να υποκαθιστούν εύκολα τους ήδη εργαζομένους σε αυτές με ανέργους. Αυτό μόνο του διαχωρίζει τον άνεργο, που βρίσκεται «απ' έξω», και τον εργαζόμενο που βρίσκεται «μέσα».

Τυχόν απόλυση τους σημαίνει σημαντικό ίσως κόστος για την επιχείρηση, ενώ η πρόσληψη νέων εργαζομένων δεν είναι ευαίσθητοι στην πίεση από τους ανέργους που βρίσκονται «απ' έξω». Αυτό με τη σειρά του σημαίνει ότι αδρανοποιούνται οι μηχανισμοί που σε μια ανταγωνιστική αγορά θα συνέβαλαν στην εξάλειψη της «αθέλητης» ανεργίας.

Υπάρχουν όμως και άλλοι λόγοι που ενισχύουν την «αναισθησία» των πραγματικών μισθών στην ύπαρξη υψηλής ανεργίας. Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις κατά τις συλλογικές διαπραγματεύσεις δεν αντιπροσωπεύουν τόσο τους ανέργους όσο τους εργαζόμενους.

Συνεπώς, ελάχιστα επηρεάζονται από την έκταση της ανεργίας στις μισθολογικές διεκδικήσεις τους. Το σύστημα κοινωνικής προστασίας των ανέργων, με τα επιδόματα ανεργίας, αν και απαραίτητα για λόγους κοινωνικής προστασίας των ανέργων, επίσης συμβάλλει στη μείωση της πίεσης στους πραγματικούς μισθούς εκ

μέρους των ανέργων. Η φορολογία, άμεση και έμμεση, καθώς και οι εισφορές στην κοινωνική ασφάλιση, επίσης συμβάλλουν στο πρόβλημα της ανεργίας.

Αν και απαραίτητες, δημιουργούν «σφήνα» μεταξύ των πραγματικών αποδοχών των εργαζόμενων και του πραγματικού κόστους των επιχειρήσεων, με συνέπεια να αυξάνουν το κόστος για τις επιχειρήσεις και να μειώνουν τα κίνητρα τους να προσφέρουν απασχόληση. Για τους λόγους αυτούς, η αγορά εργασίας δεν μπορεί μόνη της να διορθώσει το πρόβλημα της ανεργίας ή στο βαθμό που το κάνει, η διαδικασία είναι εξαιρετικά αργή.

Μπορεί όμως να διορθώσει το πρόβλημα της ανεργίας η μακροοικονομική πολιτική. Μόνο στο βαθμό που η αύξηση της ζήτησης είναι αναπάντεχη και δεν ενσωματωθεί καθορίζονται για σχετικά μεγάλα διαστήματα (πχ ένας χρόνος), ένας αναπάντεχος πληθωρισμός στο ενδιάμεσο μειώνει τη σχέση μεταξύ του κόστους εργασίας και της παραγωγικότητας, προκαλώντας κίνητρα στις επιχειρήσεις να προσλάβουν νέους εργαζομένους. *(Ιωακειμόγλου Ηλίας, 1996)*

Από τη στιγμή που θα συμβεί κάτι τέτοιο, στις επόμενες διαπραγματεύσεις, οι νέοι αυτοί εργαζόμενοι θα είναι πλέον από τους «μέσα» και τα συμφέροντα τους θα ληφθούν υπόψη στον νέο γύρο των μισθολογικών αυξήσεων. Κατά συνέπεια, η μείωση του κόστους εργασίας και της παραγωγικότητας. Αυτό θα ωθήσει τις επιχειρήσεις να απολύσουν ορισμένους εργαζομένους ή και ορισμένες επιχειρήσεις να κλείσουν. Κατά συνέπεια, η ανεργία θα αυξηθεί. Απο τη στιγμή που θα γίνει αυτό, οι πρώην εργαζόμενοι θα είναι πλέον «απ' έξω» και τα συμφέροντα τους δεν θα ληφθούν υπόψη κατά τον προσδιορισμό των μισθολογικών αυξήσεων.

Τα παραπάνω είναι βέβαια κάπως υπεραπλουστευμένα, αλλά δίνουν τη σχέση μεταξύ ανεργία και πληθωρισμού και τις επιδράσεις της μακροοικονομικής πολιτικής. Ο αναμενόμενος πληθωρισμός επηρεάζει τις μισθολογικές αυξήσεις και έτσι δεν προκαλεί μεταβολή στη σχέση μεταξύ του κόστους και της παραγωγικότητας της εργασίας. Κατά συνέπεια, δεν επηρεάζει την ανεργία. Ο μη αναμενόμενος όμως πληθωρισμός επηρεάζει την ανεργία μέσω του μηχανισμού που αναφέρθηκε παραπάνω. Ανάλογες επιδράσεις έχει και η μεταβολή στην παραγωγικότητα.

Οι αναμενόμενες μεταβολές στη σχέση μεταξύ κόστους και παραγωγικότητας. Οι μη αναμενόμενες μεταβολές όμως επηρεάζουν τους μισθούς. Έτσι, μια αναπάντεχη μείωση της παραγωγικότητας αυξάνει την ανεργία και τον πληθωρισμό και μια αναπάντεχη αύξηση μειώνει και την ανεργία και τον πληθωρισμό.

Δύο βασικές στρατηγικές υπάρχουν για τη μείωση του πληθωρισμού. Η πρώτη είναι η στρατηγική της βελτίωσης της διεθνούς ανταγωνιστικότητας με μείωση των πραγματικών αποδοχών των εργαζομένων και η δεύτερη είναι η στρατηγική της προσωρινής επιδείνωσης της, που συνοδεύεται από αύξηση των πραγματικών αποδοχών.

Η πρώτη στρατηγική απαιτεί παρέμβαση στη διαδικασία προσδιορισμού των μισθολογικών αυξήσεων, με πάγωμα ή σημαντική επιβράδυνση της αύξησης των μισθών. Αυτό παρασύρει τις τιμές όλων των μη εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών και σε δεύτερη φάση επιτρέπει τη μείωση και του εισαγόμενου πληθωρισμού μέσω επιβράδυνσης της διολίσθησης. Η πολιτική αυτή προκαλεί βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας μέσω της διεύρυνσης των περιθωρίων κέρδους στον τομέα των εμπορεύσιμων και πτώση του πληθωρισμού μέσω της επιβράδυνσης των αυξήσεων μισθών, τιμών μη εμπορεύσιμων και αργότερα διολίσθησης. Η δεύτερη στρατηγική αντί να αρχίζει την αντιπληθωριστική εκστρατεία από τους μισθούς την αρχίζει από την ισοτιμία. Βασίζεται αρχικά στην επιβράδυνση της διολίσθησης («πολιτική ισχυρού νομίσματος»), ώστε να μειωθεί ο εισαγόμενος πληθωρισμός, επηρεάζει τις πληθωριστικές προσδοκίες και έτσι ακολουθεί και η μείωση του ρυθμού αύξησης των μισθών και των τιμών των μη εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών. Με την στρατηγική αυτή υπάρχει στην αρχή μείωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας και αύξηση της ανεργίας. *(Ιωακείμωγλου Ηλίας, 1996)*

2.11 ΕΥΕΛΙΞΙΑ ΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Ένας πολύ διαδεδομένος όρος που περιγράφει το μοντέλο αγοράς εργασίας είναι η ευελιξία με ασφάλεια». Ο όρος περιλαμβάνει δύο μέρη, την ευελιξία και την ασφάλεια. Η ευελιξία εξυπηρετεί κυρίως τις ανάγκες των επιχειρήσεων. Σημαίνει άρση του προστατευτισμού της εργασίας, ελευθερία προσλήψεων και(κυρίως) απολύσεων, μεγάλη γκάμα εργασιακών σχέσεων (ημιαπασχόληση, μερική απασχόληση κλπ) και δυνατότητες διευθέτησης των αμοιβών και του χρόνου εργασία ανάλογα με τις ανάγκες των επιχειρήσεων. Για τους εργαζόμενους ευελιξία σημαίνει δυνατότητα επιλογής του είδους εργασίας που προτιμούν, αλλά και υποχρέωση προσαρμογής στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας. Η ασφάλεια αφορά το εργατικό δυναμικό. Είναι οι εγγυήσεις ότι η απώλεια της εργασίας δε συνεπάγεται δραματική μείωση της ευημερίας ούτε περιθωριοποίηση, αλλά σηματοδοτεί την έναρξη μιας

περιόδου προετοιμασίας για την επανένταξη στην αγορά εργασίας. Αυτό επιτυγχάνεται με διάφορα μέσα, ανάλογα με τις ανάγκες του ατόμου και τις συνθήκες: ενημέρωση για τις υπάρχουσες θέσεις εργασίας, τοποθέτηση σε πρόγραμμα κατάρτισης και σε κάθε περίπτωση κοινωνική πρόνοια. Τελικός στόχος είναι η δημιουργία και διατήρηση ενός απασχολήσιμου εργατικού δυναμικού το οποίο διαρκώς επικαιροποιεί τις γνώσεις του και βρίσκεται σε ετοιμότητα για την κάλυψη των πραγματικών αναγκών της αγοράς εργασίας. Αυτή η πολιτική δίνει κίνητρα στις επιχειρήσεις να προσλάβουν όταν αντιμετωπίζουν μεγαλύτερη ζήτηση χωρίς το φόβο ανάληψης σημαντικών μακροχρόνιων δεσμεύσεων απέναντι στους εργαζόμενους. *(Δενδρινός Γ. Λυμπεράκη Αντ.,2004)*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Η ΑΝΕΡΓΙΑ – ΠΑΓΙΔΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

3.1 ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η πραγματικότητα της ανεργίας παραμένει σκληρή, ανεξαρτήτως των συζητήσεων και των καλών ή κακών προθέσεων. Στην Ελλάδα, το 1993, οι άνεργοι ήταν 176.000. Στα μέσα του 1998 είχαν ανέλθει σε 276.000. Το 2005 ο αριθμός των ανέργων έφτασε τους 480.000 ενώ ο αριθμός των ατόμων που αναζητούν εργασία αναμένεται να ξεπεράσει τους 700.000 ως το τέλος του 2011. Ένα εκατομμύριο άτομα ζουν στα όρια της φτώχειας ή μέσα σ' αυτήν. Στην Ευρώπη (ενωμένη ή μη), όπου δεν λειτουργεί το άτυπο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, που ονομάζεται «ευρύτερη οικογένεια» και όπου οι συναισθηματικοί δεσμοί είναι πιο αμβλυμένοι από αυτούς που διατηρούμε στην Ελλάδα, η κοινωνία των 2/3 αποτελεί πραγματικότητα. Το θέμα μπορεί να προσεγγιστεί από την ακόλουθη σκοπιά:

- Ένα από τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζουμε ως κοινωνία και οικονομία είναι να επανέλθουμε στην εποχή πλήρους απασχόλησης. δηλαδή, σε ανεργία της τάξης του 2,5%- 3,0%, χωρίς απαιτήσεις για αμοιβή που θα αύξαναν το κόστος παραγωγής και θα οδηγούσαν σε υψηλό πληθωρισμό.
- Προσπαθώντας να προσεγγίσουν το πρόβλημα αυτό, οι περισσότεροι πολιτικοί οικονομολόγοι, τεχνοκράτες και επιχειρηματίες μιλούν για παιδεία και εκπαίδευση, για επενδύσεις σε πάγια και τεχνολογία, για μέτρα βελτίωσης της ποιότητας της εργασίας. Όλα αυτά είναι απαραίτητα και σημαντικά, αλλά δεν συμβάλλουν στην αύξηση της απασχόλησης: απλώς αυξάνουν την κατά κεφαλήν παραγωγή.
- Η αύξηση της απασχόλησης θα προέλθει από τη μακρο-οικονομική πολιτική διότι αυτή είναι που θα καθορίσει το αν η άνοδος της παραγωγής ανά μονάδα εργασίας, θα οδηγήσει σε στάσιμο ΑΕΠ με μείωση της απασχόλησης, σε υψηλότερο ΑΕΠ με την ίδια απασχόληση ή σε αύξηση και του ΑΕΠ και της απασχόλησης.

Η ανεργία προκύπτει από σωρεία λόγων, αλλά κυριαρχεί η έλλειψη ανταγωνιστικότητας στην αγορά εργασίας και η αδυναμία της δομής της ζήτησης. Η έλλειψη ανταγωνιστικότητας οφείλεται, μεταξύ των άλλων και στη συμπεριφορά των συνδικάτων τα οποία ενδιαφέρονται πρωταρχικά να προστατέψουν αυτούς που

απασχολούνται (και είναι μέλη τους) παρά να συμβάλλουν στην εύρεση εργασίας ανέργων.

Ένα αίτιο, μεταξύ των άλλων, για τις στρεβλώσεις στην αγορά εργασίας είναι η γρήγορη τεχνολογική πρόοδος που «μεροληπτει» υπέρ δραστηριοτήτων που είναι εντάσεως κεφαλαίου ή μπορούν να γίνουν. Η λήψη μέτρων μικρό- οικονομικής είναι απαραίτητη για την αντιμετώπιση της ανεργίας, αλλά η αποτελεσματικότητά τους, έχει σαφώς πεπερασμένα όρια. Πέραν του ορισμένου σημείου, χρειάζονται και μέτρα μακρό- οικονομικής πολιτικής ώστε να μειωθεί η ανεργία. Στην Ελλάδα, όμως, δυστυχώς, τα ευρύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε σε τομείς, όπως το δημοσιονομικό έλλειμμα, το δημόσιο χρέος και το ισοζύγιο πληρωμών, εμποδίζουν την εφαρμογή μέτρων σε μακροοικονομικό επίπεδο. Αναπόφευκτο, λοιπόν είμαστε υποχρεωμένοι να αντιμετωπίσουμε την ανεργία, πρωτίστως, με μέτρα μικρό- οικονομικής πολιτικής. Η εμβέλεια και αποτελεσματικότητα, όμως των μέτρων αυτών είναι μικρής έκτασης. Τα συμπεράσματα, εν συνεχεία, είναι σαφή. Συνοπτικά:

- Είναι δύσκολο, αν όχι αδύνατον, να φθάσουμε σε επίπεδο ανεργίας της τάξης του 2% - 2,5%. Αυτά ήταν τα όνειρα της περιόδου 1945-1975, η οποία δεν φαίνεται πως θα ανακάμψει.
- Η ανεργία σήμερα μειώνεται μόνο με την υιοθέτηση εκτεταμένων μέτρων, σε όλα τα επίπεδα -μικρό- και -μακρό-.
- Η αγορά των δύο ταχυτήτων, ή της κοινωνίας των 2/3, είναι, ως εκ τούτου η πραγματικότητα. Προσωρινή πραγματικότητα μπορεί να είναι, αλλά τα προβλήματα που προκαλούνται και οι επιπτώσεις που προκύπτουν είναι αίτια ζωντανά και αναταράσσουν τον κοινωνικό ιστό ίσως με ανεπανόρθωτο τρόπο.

(Πηγή <http://www.creteplus.gr>)

3.2 ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Τα αίτια της υψηλής ανεργίας μπορούν να συνοψιστούν ως εξής :

- Ο παγκόσμιος ανταγωνισμός και η παγκοσμιοποίηση¹ δίνουν μεγάλη ελευθερία στη μετακίνηση των κεφαλαίων, καθώς και δυνατότητα στο κεφάλαιο να αναζητά περιοχές με φθηνά εργατικά χέρια και ανύπαρκτους ή πολύ χαμηλούς φόρους. Αυτά επιβάλλουν περικοπές αμοιβών, ώστε η οικονομία να γίνει ανταγωνιστική και να προσελκύσει κεφάλαια.

- Κακός επαγγελματικός προσανατολισμός από οικογένεια (συνήθως προς επιστημονικά επαγγέλματα, που όμως είναι κορεσμένα), ανεπαρκής επαγγελματική ενημέρωση από σχολείο
- Ανεξέλεγκτη εισροή μεταναστών, που προτιμώνται σε χειρωνακτικές κυρίως θέσεις, διότι εξασφαλίζουν φτηνή εργατική δύναμη με χαμηλά ημερομίσθια, χωρίς κοινωνική ασφάλιση και με απάνθρωπες, συχνά, συνθήκες. Αυτό βέβαια αφορά συγκεκριμένα, χειρωνακτικά επαγγέλματα (π.χ. εργαζομένων σε οικοδομικές δραστηριότητες)
- Η έλλειψη ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας έχει ως αποτέλεσμα οι ανάγκες της εγχώριας κατανάλωσης να καλύπτονται σε πολλούς τομείς (αυτοκινητοβιομηχανία, συσκευές ηλεκτρικού εξοπλισμού, ηλεκτρονικών, πολεμικού υλικού, καλλυντικά, ρούχα, τρόφιμα, ποτά κ.λπ.) από το εξωτερικό.
- Η ραγδαία άνοδος του τεχνολογικού επιπέδου της παραγωγικής διαδικασίας: η τεχνολογία καταργεί περισσότερες θέσεις μόνιμης απασχόλησης από αυτές που δημιουργεί.
- Το πάγωμα ή και η μείωσή των εισοδημάτων (στο πλαίσιο της οικονομικής κρίσης που διέρχεται η χώρα μας) μειώνει τις καταναλωτικές δαπάνες, άρα και τη ζήτηση αγαθών και υπηρεσιών με αποτέλεσμα να μειώνονται οι πωλήσεις κ.λπ.
- Ο γιγαντισμός επιχειρήσεων και η εισβολή πολυεθνικών επιχειρήσεων οδηγούν σε μαρασμό τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Κατά συνέπεια ο μικρομεσαίος εργοδότης και μέχρι πρότινος εργαζόμενοι στην επιχείρηση του μένουν άνεργοι.
- Η συρρίκνωση της απασχόλησης στη γεωργία μετέτρεψε την πλειοψηφία των γεωργών σε ανειδίκευτους εργάτες ή οικοδόμους.

(Πηγή <http://www.doukas.gr/>)

3.2.1 ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΥΣ

Ένα από τα πολλά αρνητικά «ρεκόρ» που έχει η χώρα μας ανάμεσα στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) είναι -σύμφωνα με τα στοιχεία που έδωσε στη δημοσιότητα η Στατιστική Υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Eurostat στις 18-4-10- η ανεργία των πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ΑΕΙ - ΤΕΙ)

(βλέπε «Ελευθεροτυπία» της 19-4-10). Το ερώτημα που γεννιέται είναι: σε ποιους λόγους οφείλεται το υψηλό αυτό ποσοστό ανεργίας;

Πριν προχωρήσουμε, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι η μεγάλη πλειονότητα των ανέργων πτυχιούχων είναι νέοι και, επομένως, αποτελούν τμήμα των νέων, στο ποσοστό ανεργίας των οποίων η χώρα μας, σύμφωνα με τα στοιχεία που ανακοίνωσε η Eurostat στις 2-5-10, κατέχει την πρώτη θέση ανάμεσα στα 27 κράτη-μέλη της Ε.Ε. (βλέπε «Ελευθεροτυπία» της 3-5-10). Ο μεγάλος αριθμός των ανέργων νέων ανδρών και (περισσότερο) γυναικών, με τη σειρά του, αποτελεί τμήμα του συνόλου των ανέργων της χώρας, στο ποσοστό των οποίων η Ελλάδα, σύμφωνα με την τελευταία ανακοίνωση της Eurostat, κατέχει την 4η υψηλότερη θέση (μετά την Πολωνία, τη Σλοβακία και τη Γαλλία) ανάμεσα στα κράτη-μέλη της Ε.Ε.

Τα παραπάνω δεδομένα μάς οδηγούν στο πρώτο και βασικό αίτιο της ανεργίας, δηλαδή την οικονομική πολιτική, που ακολουθείται εδώ και πολλά χρόνια από τις κυβερνήσεις και των δύο κομμάτων εξουσίας, μια πολιτική, η οποία δεν δημιουργεί επαρκή αριθμό διατηρήσιμων θέσεων εργασίας. Αυτό οφείλεται, ανάμεσα στα άλλα, στο ότι η πολιτική αυτή δεν συνέβαλε:

- Στον εκσυγχρονισμό της ελληνικής γεωργίας, ώστε ο τομέας αυτός της οικονομίας να μπορέσει να συγκρατήσει ή και να ελκύσει νέους σε προσοδοφόρες καλλιέργειες (τυποποιημένων και υψηλής ποιότητας προϊόντων, βιολογικές καλλιέργειες κ.λπ.).
- Στην προσέλκυση νέων Ελλήνων επιστημόνων με υψηλή κατάρτιση και εμπειρία σε πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα του εξωτερικού, με τη δημιουργία τεχνολογικών πάρκων, στα οποία θα αξιοποιούνταν οι γνώσεις τους σε τομείς αιχμής (πληροφορικής, βιοτεχνολογίας κ.λπ.).
- Στην αξιοποίηση των κλιματολογικών πλεονεκτημάτων της χώρας, με την ανάπτυξη 12μηνης τουριστικής περιόδου με όλες τις μορφές τουρισμού τόσο στις ορεινές όσο και στις νησιωτικές περιοχές της, με την παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών σε ανταγωνιστικές τιμές και γενικότερα
- Στην περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας (βλέπε σχετικά άρθρο στην «Ελευθεροτυπία» της 30-4-10) με την αξιοποίηση των ειδικών πλεονεκτημάτων των νομών ή ακόμα και πόλεων και οικισμών.

Ένα άλλο βασικό αίτιο της υψηλής ανεργίας των πτυχιούχων ΑΕΙ - ΤΕΙ είναι η εκπαιδευτική πολιτική που έχουν ακολουθήσει όλες οι κυβερνήσεις. Η πολιτική αυτή δεν λαμβάνει υπόψη ούτε τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας

και οικονομίας, ούτε τις απαιτήσεις του διεθνοποιημένου ανταγωνιστικού περιβάλλοντος, στο οποίο είναι υποχρεωμένη να λειτουργήσει η χώρα μας ως μέλος της Ε.Ε. Πιο συγκεκριμένα, εξ αιτίας της πολιτικής αυτής, ανάμεσα στα άλλα, στη χώρα μας:

- Η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση είναι υποβαθμισμένη και έχει γίνει αντικείμενο συνεχών πειραματισμών, χωρίς ουσιαστική μελέτη για τις ζητούμενες ειδικότητες και χωρίς το αναγκαίο διδακτικό προσωπικό και την απαραίτητη σύγχρονη υλικοτεχνική υποδομή.
- Δεν υπάρχει ουσιαστικός επαγγελματικός προσανατολισμός, με αποτέλεσμα οι διαδοχικές γενιές των Ελλήνων και Ελληνίδων να κάνουν επιλογές σε ό,τι αφορά την εκπαίδευσή τους και το επάγγελμά τους, όχι με βάση τα αντικειμενικά δεδομένα (δηλαδή τις τρέχουσες ανάγκες της κοινωνίας και οικονομίας σε εργατικό δυναμικό) και τις προοπτικές που έχει η χώρα στο διεθνοποιημένο περιβάλλον που προαναφέρθηκε (δηλαδή τη βιωσιμότητα των διαφόρων επαγγελμάτων, για τα οποία υπάρχει τώρα ζήτηση). Οι επιλογές των νέων γίνονται με βάση κατεστημένες (αλλά, σε πολλές περιπτώσεις, ξεπερασμένες) αντιλήψεις (βλέπε σχετικά στη συνέχεια).
- Όλοι οι υπουργοί Παιδείας έχουν συμβάλει στην αλόγιστη ίδρυση τμημάτων σε παλαιά και νέα ΑΕΙ ή ΤΕΙ, διάσπαρτων σε όλη τη χώρα, με ειδικότητες, για τις οποίες δεν υπάρχει προοπτική απασχόλησης των αποφοίτων. Η ίδρυση τέτοιων τμημάτων γίνεται εξ αιτίας είτε πιέσεων τοπικών βουλευτών του κυβερνώντος κόμματος, είτε για λόγους εξυπηρέτησης της εκλογικής περιφέρειας των υπουργών, είτε έπειτα από ατεκμηρίωτες προτάσεις των ίδιων των ιδρυμάτων.
- Όλοι επίσης οι υπουργοί Παιδείας καθορίζουν αριθμό εισακτέων σε πολλά από τα υπάρχοντα ή τα νεοϊδρυσόμενα τμήματα των ΑΕΙ - ΤΕΙ πολύ μεγαλύτερο από τον αριθμό που προτείνουν τα ιδρύματα. Η τακτική αυτή προκαλεί πληθώρα σπουδαστών και στη συνέχεια (όσων παίρνουν πτυχίο) αποφοίτων σε κλάδους, οι οποίοι είναι κορεσμένοι, γεγονός που τροφοδοτεί την ανεργία ή την ετεροαπασχόληση.
- Το σύστημα εισαγωγής στα ΑΕΙ - ΤΕΙ -ιδιαίτερα πριν από την καθιέρωση ως ελάχιστου βαθμού της βάσης του 10- κατανέμει «επιτυχόντες» σε τμήματα στα οποία δεν είχαν βασικά πρόθεση να εισαχθούν. Ορισμένοι από τους φοιτητές αυτούς προσπαθούν απλώς να πάρουν το πτυχίο και τελειώνοντας

δεν έχουν ιδιαίτερη επιθυμία να σταδιοδρομήσουν και έτσι δεν φροντίζουν να αυξήσουν τα προσόντα τους με ειδικευση ή μεταπτυχιακές σπουδές (που σήμερα θεωρούνται απαραίτητες σε πολλές ειδικότητες). Πάρα πολλοί, όμως, δεν τελειώνουν και προστίθενται στις δεκάδες χιλιάδες των «αιωνίων φοιτητών».

Η ανεργία, όμως, των αποφοίτων ΑΕΙ - ΤΕΙ οφείλεται και στη νοοτροπία και τις εμμονές της ελληνικής οικογένειας, η οποία, ενώ βλέπει τα υψηλά ποσοστά ανεργίας των πτυχιούχων, εξακολουθεί να θεωρεί υποδεέστερη την τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση και να προωθεί τα παιδιά της (καταβάλλοντας, όταν μπορεί, το υψηλό κόστος των φροντιστηρίων και των ιδιαίτερων μαθημάτων) σε σχολές των ΑΕΙ - ΤΕΙ, ανεξάρτητα από τις προοπτικές απασχόλησης και ανεξάρτητα από τις ικανότητες και τις κλίσεις των παιδιών.

Από τα όσα, με πολλή συντομία, αναφέρθηκαν στο άρθρο αυτό, είναι σαφές ότι η μείωση του ποσοστού ανεργίας των αποφοίτων ΑΕΙ - ΤΕΙ (και γενικότερα των νέων) απαιτεί ριζική αλλαγή πολλών πλευρών (ορισμένες από τις οποίες αναφέρθηκαν πιο πάνω) της οικονομικής και εκπαιδευτικής πολιτικής των κυβερνήσεων, καθώς και της νοοτροπίας των ελληνικών οικογενειών. Η αλλαγή αυτή απαιτεί γενναίες αποφάσεις. Η λήψη και εφαρμογή τέτοιων αποφάσεων είναι σήμερα το μέγα ζητούμενο στη χώρα μας. (*Εφημερίδα Ελευθεροτυπία* <http://www.enet.gr>)

3.3 ΕΠΙΚΑΛΥΨΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΑΝΕΡΓΙΑΣ, ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΜΗ ΕΝΕΡΓΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

Η δυσκολία μέτρησης της ανεργίας δεν οφείλεται τόσο στα εργαλεία που χρησιμοποιούνται γι' αυτό το σκοπό όσο κυρίως στο ότι υπάρχουν σημαντικότερα τμήματα του πληθυσμού που βρίσκονται σε ενδιάμεση θέση μεταξύ απασχόλησης, ανεργίας και μη ενεργού πληθυσμού. Το να προσδιορίσει κανείς αυτά τα τμήματα με ενδιάμεση θέση και να κατανοήσει πώς λειτουργούν μέσα στην αγορά εργασίας είναι πιο χρήσιμο από το να αγνοεί κανείς την ύπαρξή τους, με το να καθορίζει αυστηρά όρια μεταξύ κατηγοριών.

Η έννοια της απασχόλησης παραπέμπει συνήθως σε μία σταθερή θέση εργασίας με πλήρες ωράριο. Η διάρκεια της σύμβασης εργασίας και το πλήρες ωράριο έχουν να κάνουν με αυτό που θεωρείται σε κάποια χώρα κάποια δεδομένη περίοδο ως κανονικό ή ως μέση κατάσταση. Οι πραγματικές θέσεις εργασίας μπορεί να αποκλίνουν από το κανονικό ή τον μέσο όρο κατά δύο τρόπους:

- η απασχόληση γίνεται με πλήρες ωράριο αλλά με τρόπο ασυνεχή (εποχιακή, προσωρινή και ευκαιριακή απασχόληση, αναπληρωματική εργασία),
- η απασχόληση γίνεται με ωράριο σαφώς μικρότερο από το κανονικό ή το μέσο (μερική απασχόληση).

Από λογικής πλευράς έχει σημασία να αποφανθούμε αν ο απασχολούμενος με μειωμένο χρόνο εργασίας το κάνει εκούσια ή ακούσια. Στην πρώτη περίπτωση κατατάσσεται στο σημείο τομής μεταξύ απασχόλησης και μη ενεργού πληθυσμού, ενώ στη δεύτερη περίπτωση μεταξύ απασχόλησης και ανεργίας. Πρέπει βεβαίως να έχουμε υπόψη ότι δεν είναι εύκολο να γίνει η παραπάνω διάκριση, διότι σε πολλές περιπτώσεις ένας εργαζόμενος διαλέγει μία εργασία μειωμένου χρόνου επειδή δεν του παρουσιάζεται καλύτερη ευκαιρία απασχόλησης.

(Καραμεσίνη Μαρία, Σημειώσεις από το μάθημα «Ανεργία και πολιτικές απασχόλησης»,)

3.3.1 Η ΚΑΛΥΜΜΕΝΗ ΑΝΕΡΓΙΑ

Είπαμε ότι ο στατιστικός ορισμός της ανεργίας απαιτεί αυτός που αναζητεί εργασία να είναι άμεσα διαθέσιμος να αναλάβει εργασία ώστε να καταγραφεί ως άνεργος. Αυτό το περιοριστικό κριτήριο οδηγεί στη στατιστική εξαφάνιση από την ανεργία και τη μεταφορά στο μη ενεργό πληθυσμό ορισμένων κατηγοριών που αποτελούν σημαντικά αποθέματα εργατικού δυναμικού.

Τρία είναι τα κύρια παραδείγματα οικονομικά ανενεργών κατηγοριών που αντιστοιχούν στο φαινόμενο της καλυμμένης ανεργίας:

- οι πρόωρα συνταξιοδοτηθέντες,
- οι άνεργοι που παρακολουθούν προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και
- οι αποθαρρυσμένοι άνεργοι.

Η θεσμική δυνατότητα που δίνεται σε ορισμένους εργαζόμενους που βρίσκονται κοντά στην ηλικία της σύνταξης να παίρνουν κάποια μορφή αποζημίωσης μετά από απόλυση ή παραίτηση υπό τον όρο ότι θα αποσυρθούν από τον ενεργό πληθυσμό οδηγεί στην στατιστική κατάταξη αυτών των ατόμων στο μη ενεργό πληθυσμό και όχι στους άνεργους. Ενώ αυτά τα άτομα θα παρέμεναν στον ενεργό πληθυσμό εάν δεν τους δίνονταν χρηματικά κίνητρα και δεν υφίσταντο κοινωνική πίεση για να αποχωρήσουν από το εργατικό δυναμικό.

Και ο πολλαπλασιασμός των προγραμμάτων κατάρτισης ανέργων έχει παρόμοιο αποτέλεσμα. Οδηγεί στην στατιστική κατάταξη στο μη ενεργό πληθυσμό

και όχι στους ανέργους ατόμων που αναζητούν εργασία και συμμετέχουν σ' αυτά τα προγράμματα διότι ελπίζουν ότι οι ευκαιρίες απασχόλησής τους θα βελτιωθούν.

Το τελευταίο παράδειγμα είναι αυτό των αποθαρρυσμένων ανέργων. Πρόκειται για άνεργους μεγάλης ηλικίας και για γυναίκες που ασχολούνται με τα οικιακά ή/και την ανατροφή των παιδιών τους και θέλουν να επανενταχθούν στην αγορά εργασίας, αλλά η κατάσταση στην αγορά εργασίας δεν είναι ενθαρρυντική ως προς τις προοπτικές εύρεσης εργασίας. Γι' αυτό και οι κατηγορίες αυτές δεν προβαίνουν σε συστηματικές ενέργειες αναζήτησης απασχόλησης, με συνέπεια να μην κατατάσσονται στους ανέργους αλλά στο μη ενεργό πληθυσμό.

(Καραμεσίνη Μαρία, Σημειώσεις από το μάθημα «Ανεργία και πολιτικές απασχόλησης»,)

3.3.2 Η ΜΑΥΡΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Σε κάθε κοινωνία υπάρχουν δραστηριότητες που ξεφεύγουν από τις ισχύουσες ρυθμίσεις και υποχρεώσεις και από τη στατιστική καταγραφή.

Ως μαύρη εργασία ορίζουμε μία κύρια ή δευτερεύουσα επαγγελματική δραστηριότητα που ασκείται μη ευκαιριακά και με σκοπό το κέρδος, χωρίς να τηρεί υποχρεώσεις νομικής, κανονιστικής ή συμβατικής φύσης. Η μαύρη εργασία μπορεί να είναι αδήλωτη αλλά νόμιμη, ή να είναι αδήλωτη και ταυτόχρονα παράνομη (χωρίς άδεια εργασίας, εργασία σε παράνομες δραστηριότητες).

Όλοι οι ασκούντες μαύρη εργασία λογικά κατατάσσονται στους απασχολούμενους. Όχι όμως και στατιστικά. Ο εργαζόμενος που κάνει μαύρη εργασία κατατάσσεται στατιστικά μεταξύ των απασχολούμενων μόνο όταν η μαύρη εργασία αφορά μία δεύτερη δουλειά που κάνει, ενώ η κύρια απασχόλησή του είναι δηλωμένη. Σε κάθε άλλη περίπτωση κατατάσσεται στους ανέργους ή στο μη ενεργό πληθυσμό, ανάλογα με τη στρατηγική που προσωπικά επιλέγει για να αποκρύψει την αδήλωτη/παράνομη επαγγελματική του δραστηριότητα.

(Καραμεσίνη Μαρία, Σημειώσεις από το μάθημα «Ανεργία και πολιτικές απασχόλησης»,)

3.4 ΟΙ ΑΝΕΡΓΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΟΙ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟ

3.4.1 ΑΤΟΜΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΝΕΡΓΩΝ

Τα προβλήματα που αντιμετωπίζει κάθε άνεργος απορρέουν από την εξαιρετική σημασία που κατέχει η εργασία στη δομή των σύγχρονων κοινωνιών. Η

έλλειψη της συνεπάγεται την έλλειψη εισοδήματος και επομένως των μέσων απόκτησης αγαθών και υπηρεσιών για το άτομο και την οικογένεια του. Πέραν της απώλειας εισοδήματος, επιφέρει και την απώλεια κοινωνικής θέσης. Η επίπτωση της έλλειψης εισοδήματος από εργασία είναι προφανώς εντονότερη για τα άτομα των χαμηλότερων οικονομικών στρωμάτων, τα οποία συνήθως στερούνται εναλλακτικών πηγών εισοδήματος.

Πέραν αυτών, η κατάσταση της ανεργίας επηρεάζει και τη δυνατότητα μελλοντικής απόκτησης εισοδήματος λόγω της επαγγελματικής απαξίωσης που προκαλεί. Όσο μεγαλύτερο είναι το διάστημα ανεργίας, τόσο μεγαλύτερη είναι η απαξίωση της εργατικής δύναμης και συγκεκριμένα των γνώσεων, ικανοτήτων, πείρας κτλ και επομένως ο άνεργος εισέρχεται σε ένα φαύλο κύκλο ανεργίας και εμποδίων εύρεσης εργασίας με αποτέλεσμα τον αποκλεισμό του από την αγορά εργασίας. Παράλληλα, και λόγω της εξέχουσας θέσης της εργασίας στη ζωή μας, ο άνεργος υφίσταται μια γενικότερη διαδικασία φθοράς και περιθωριοποίησης, ευρισκόμενος σε έναν ευρύτερο φαύλο κύκλο χαμηλού εισοδήματος, κοινωνικής απομόνωσης, κοινωνικού στίγματος, χαμηλού ηθικού, απώλειας αυτοπεποίθησης, ανασφάλειας, αβεβαιότητας για το μέλλον και κινδύνου βλάβης της ψυχικής και σωματικής του υγείας. Απειλείται, επομένως, όχι μόνο με αποκλεισμό από την αγορά εργασίας, αλλά και με κοινωνικό αποκλεισμό. Η περιθωριοποίηση αυτή αυξάνεται όσο αυξάνεται και το διάστημα ανεργίας. Η απώλεια εργασίας επηρεάζει καταλυτικά και την αυτοεκτίμησή των ατόμων.

Η απώλεια αυτοεκτίμησης είναι αποτέλεσμα των αλληλένδετων επιδράσεων από τα συναισθήματα ενοχής αφενός για την απώλεια της θέσης εργασίας και αφ' ετέρου για την απώλεια του εισοδήματος εξαιτίας της απώλειας εργασίας. Το άγχος της οικονομικής στέρησης και ο φόβος της αδυναμίας κάλυψης των οικονομικών αναγκών οδηγεί σε μακροχρόνια απώλεια της αυτοεκτίμησης του άνεργου.

Τα ανάλογα αισθήματα έχουν και οι εργαζόμενοι όταν οι εργασιακές συνθήκες δεν είναι ατομικά και κοινωνικά αποδεκτές.

Η απώλεια εισοδήματος συντελεί στην κοινωνική αποξένωση και στην ψυχολογική δυσθυμία καθώς και οι ψυχολογικές δραστηριότητες του ατόμου περιορίζονται και παίρνουν μορφές που δεν απαιτούν υψηλές δαπάνες. Η αδυναμία των ανέργων να συμμετάσχουν σε πολιτιστικές και άλλες δραστηριότητες της κοινότητας του, εντείνει το αίσθημα της απομόνωσης που ήδη έχουν. Έτσι περιορίζουν ακόμα περισσότερο την κοινωνική τους συμμετοχή, η οποία όμως είναι

απαραίτητη για τη συναισθηματική και υλική υποστήριξη που χρειάζονται κατά την περίοδο της ανεργίας.

Η οικονομική στέρηση και η κατάσταση της ανεργίας έχουν συσχετιστεί σε αρκετές μελέτες σε φαινόμενα ανομίας. Η εργασιακή σχέση παρουσιάζει έντονες συσχετίσεις με τέτοιες συλλήψεις. Η ύπαρξη ολικής απασχόλησης συσχετίζεται αρνητικά με τις συλλήψεις, ενώ η ανεργία θετικά. Η δημιουργία άσχημων εργασιακών συνθηκών των ενηλίκων είναι επίσης θετική και αναφέρεται σε παραβάσεις που αφορούν περιουσιακά στοιχεία.

Πολλοί ερευνητές έχουν επιχειρήσει να ερμηνεύσουν παρόμοια φαινόμενα. Έχει υποστηριχτεί η άποψη ότι η κατάσταση της ανεργίας μπορεί να οδηγήσει κάποιον στην παρανομία με στόχο να λύσει το οικονομικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει. Εναλλακτικά, άλλοι ερευνητές, υποστηρίζουν ότι η ανεργία και η κακοπληρωμένη εργασία κάνουν τις παράνομες επιδιώξεις σχετικά ελκυστικές. Για τους μεν ανήλικους, η παρανομία είναι μία διέξοδος καθώς δέχονται πιέσεις να ακολουθήσουν συγκεκριμένα καταναλωτικά πρότυπα και να εκδηλώσουν την ωριμότητα τους με αυτόν τον τρόπο, λόγω απουσίας της εργασιακής διεξόδου.

Η εργασιακή σχέση παρέχει ένα τρόπο διοχέτευσης της δυναμικότητας του νεαρού ατόμου, ενώ η παρανομία αποτελεί έναν εναλλακτικό δρόμο. Αναφορικά με το αν θα καταλήξουν στην παράνομη ενέργεια, για τους ανήλικους σημασία έχει η ύπαρξη ή μη ανυπαρξία εργασιακών ευκαιριών, ενώ για τους ενήλικες καθοριστικό ρόλο παίζει η ποιότητα της εργασιακής σχέσης.

Αν και το πρόβλημα της ανεργίας έχει κάποια κοινά χαρακτηριστικά, ο κάθε άνεργος το αντιμετωπίζει με διαφορετικό τρόπο ανάλογα με την κοινωνική του προέλευση. Κάποιοι άλλοι ερευνητές υποστηρίζουν ότι οι ανειδίκευτοι εργάτες ξεπερνούν ευκολότερα τα δεινά της ανεργίας όταν ξαναβρούν εργασία από ότι οι άνεργοι με υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο που κατείχαν θέσεις εργασίας ανάλογες με τα προσόντα τους. Η αποκατάσταση της εργασιακής σχέσης ενός άνεργου ανειδίκευτου εργάτη αναιρεί το κύριο άγχος που προκαλεί κατάσταση της ανεργίας για το άτομο αυτό, δηλαδή το οικονομικό πρόβλημα. (Mink La France de Lanee, 2000 & Βενιάκης Μ., Άρης Δ. 2011)

3.4.2 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Η μελέτη της ανεργίας και των επιπτώσεών της απασχολεί από καιρό τους κοινωνικούς επιστήμονες. Η ανάδειξη και καταμέτρηση των κοινωνικο-οικονομικών

παραμέτρων της ανεργίας έχει σαν αποτέλεσμα την διερεύνηση παραγόντων (θετικών ή αρνητικών) και την συναγωγή κάποιων πορισμάτων. Σε αυτό το σημείο είναι αναγκαίο να σημειωθεί ότι υπάρχουν κατηγορίες ανέργων που ζουν την ανεργία διαφορετικά από τους άλλους, είτε με καθημερινές στερήσεις, είτε με το αίσθημα ντροπής απέναντι στο κοινωνικό σύνολο και άγχος για το απρόβλεπτο μέλλον.

Κοινωνιολογικές έρευνες αποδεικνύουν και εμπειρικά ότι η άμεση εργασιακή διαδικασία βιώνετε ως πηγή αισθημάτων αδυναμίας, απουσίας νοήματος και αποξένωσης. Το ανεκπλήρωτο των στόχων, η κατάπνιξη της ανάγκης για ενδιαφέρουσα εργασία ως πεδίο εκδήλωσης δημιουργικότητας και ανεξαρτησίας, επιδρά αρνητικά τόσο στην στάση προς εργασία, όσο και στην ψυχική διάθεση και στον αυτοσεβασμό των εργαζομένων. Ο χαρακτήρας της εργασίας και η σχέση του εργαζομένου προς αυτήν, επιδρά στην σωματική και ψυχική υγεία. Στατιστικά στοιχεία δείχνουν ότι η εργασία μπορεί να λειτουργεί ως παράγοντας άγχους με όλα τα επακόλουθα. (Πατέλης, 1997)

Παρά το γεγονός ότι σε πολλούς ανθρώπους δεν αρέσει η δουλειά με την οποία απασχολούνται, οι άνεργοι παρουσιάζουν πολύ χειρότερη ψυχική υγεία και είναι περισσότερο επιρρεπείς σε κατάθλιψη, σε αυτοκτονίες και στον αλκοολισμό.

Σε συνθήκες ανεργίας ο άνθρωπος δυσκολεύεται να βρει δουλειά όταν απολύεται και συνήθως αισθάνεται έντονη απογοήτευση και αδιέξοδο. Η απειλή της απόλυσης αμβλύνει τα κριτήρια αξιολόγησης της εργασίας από τον ίδιο τον εργαζόμενο και υποβαθμίζει συνολικά τις αξιώσεις του. Η απώλεια της εργασίας επηρεάζει την αυτοεκτίμηση των ανέργων μέσω ενός πλέγματος αλληλεπιδράσεων συναισθημάτων ενοχής λόγω αυτής της απώλειας, αλλά και λόγω της απώλειας οικονομικών πόρων. Βέβαια η έλλειψη εργασίας δεν είναι αμελητέος παράγοντας, όμως έχει δευτερεύουσα σημασία σε σχέση με την έλλειψη εισοδήματος.

Όσον αφορά τον παράγοντα εκπαίδευση αποδεικνύεται ότι τα παιδιά των φτωχών νοικοκυριών εμφανίζουν μεγαλύτερη εκπαιδευτική στασιμότητα απ' ότι τα παιδιά των μη φτωχών, «κληρονομώντας», κατά κάποιο τρόπο το εκπαιδευτικό επίπεδο των γονιών τους. Αποδείχθηκε επίσης ότι ακόμη και στην περίπτωση που φτάνουν στο ίδιο επίπεδο εκπαίδευσης με τα παιδιά των μη φτωχών δεν έχουν τις ίδιες με αυτά ευκαιρίες για επαγγελματική αποκατάσταση και κοινωνική ανέλιξη. Το πρόβλημα της ανεργίας είναι αλληλένδετο με το ευρύτερο πρόβλημα της φτώχειας χωρίς όμως να ταυτίζεται με αυτό (Πατέλης, 1997). Ένα από τα χαρακτηριστικά

γνωρίσματα των φτωχών είναι η έλλειψη μόνιμης απασχόλησης, η συχνή αλλαγή στον τομέα απασχόλησης και η αβεβαιότητα στην απασχόληση.

Γενικά, η ανεργία προκαλεί ισχυρή αίσθηση αγωνίας, άγχος, απώλεια αυτοπεποίθησης και μνήμης, ανικανότητα συγκέντρωσης, υπνηλία, μερική σεξουαλική ανικανότητα, απογοήτευση και απαισιοδοξία, υψηλή ερεθιστικότητα και διαταραχές στο επίπεδο σχέσεων. Επίσης, αίσθηση προκάλεσε έρευνες και δημοσιεύματα σύμφωνα με τα οποία «η αύξηση της ανεργίας έστω και κατά μία ποσοστιαία μονάδα δημιουργεί κατάσταση έντασης, επιθετικότητας και ασθενειών που επηρεάζει την κοινωνία για πολλά χρόνια. Η αύξηση της ανεργίας σε μια δεδομένη περίοδο έχει πολλαπλασιαστική επίδραση μέσα στα επόμενα πέντε χρόνια, η οποία ξεπερνά κατά πολύ το αρχικό μέγεθος της αύξησής της». Έτσι μια αύξηση της ανεργίας κατά τα επόμενα 5 χρόνια δίνει τα εξής αποτελέσματα:

Αυτοκτονίες	+4,1%
Επισκέψεις σε ψυχιατρικές κλινικές	+3,3%
Δολοφονίες	+4 %
Θνητότητα από αλκοολισμό	+1,9%
Γενικός δείκτης θνητότητας	+1,9%

Πίνακας 3.1 : Αποτελέσματα ανεργίας στην Ελλάδα.

Πηγή: Πατέλης, 1997.

Στον άνεργο	Στην κοινωνία
<p><u>Οικονομικές</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • πρόβλημα βιοπορισμού του ίδιου και της οικογένειάς του • χαμηλό βιοτικό επίπεδο και ποιότητα ζωής • εξάρτηση από τρίτους (δανεισμός) 	<p><u>Οικονομικές</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • επιβάρυνση της οικονομίας για συντήρηση μη παραγωγικών μελών • αναξιοποίητο βασικό-νεανικό παραγωγικό δυναμικό • εκφοβισμός εργαζομένων, ώστε να μη διεκδικούν αυξήσεις και • βελτίωση συνθηκών εργασίας
<p><u>Ψυχικές</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ανασφάλεια • αισθήματα μειονεξίας - αποτυχίας • απουσία αυτοεκτίμησης, αξιοπρέπειας, αυτοσεβασμού 	<p><u>Κοινωνικές</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Περιθωριοποίηση – ρατσισμός σε βάρος ανέργων. • Ξενοφοβία - ρατσισμός σε βάρος μεταναστών, που ενοχοποιούνται για την ένταση της ανεργίας των ντόπιων. • Παραβατικότητα (αλκοολισμός – ναρκωτικά - βία – εγκληματικότητα) είτε από αντίδραση προς την κοινωνία είτε από απελπισία. • Η ανασφάλεια των εργαζομένων που νιώθουν ότι εύκολα μπορούν να αντικατασταθούν, προκαλεί εντατικοποίηση των προσπαθειών, ώστε να κατοχυρώσουν την επαγγελματική τους θέση. Αυτό τους οδηγεί σε άγχος, σε σκληρό ανταγωνισμό και σε συρρίκνωση του ελεύθερου χρόνου τους. • Οι πολιτικές συνέπειες της ανεργίας είναι σημαντικές, αφού αποτελεί μια κοινωνική αδικία, που σε πολλές περιπτώσεις μπορεί να δημιουργήσει αντιθέσεις μεταξύ κοινωνικών στρωμάτων (αυτών που έχουν εργασία και αυτών που δεν έχουν, αυτών που προσφέρουν εργασία κι αυτών που ζητούν). Το κράτος, ως διαιτητής σε τέτοιου τύπου αντιθέσεις βρίσκεται συχνά σε αδιέξοδο ή αναγκάζεται να ευνοήσει συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες, πιεζόμενο και από το διεθνές οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον.

Πίνακας 3.2 : Επιπτώσεις της ανεργίας

Πηγή <http://www.doukas.gr/>

3.5 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Η ανεργία έχει τρεις βασικές συνέπειες:

- Προκαλεί απώλεια παραγωγικών δυνάμεων, δηλαδή της εργασίας των ανέργων, η οποία θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί στην παραγωγική διαδικασία.
- Σημαίνει απώλεια εισοδήματος για τον άνεργο και την οικογένειά του.
- Επιβαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό, λόγω της παροχής των επιδομάτων ανεργίας προς τους ανέργους.

Φυσικά οι συνέπειες της ανεργίας είναι ευρύτερες, γιατί η κατάσταση της ανεργίας μπορεί να είναι εξαιρετικά επώδυνη για τον άνεργο και την οικογένειά του αφού, εκτός από την έλλειψη εισοδήματος, μειώνει την κοινωνική θέση, δημιουργεί προβλήματα αυτοσεβασμού, οικογενειακών τριβών κ.α. Επίσης η ανεργία ωθεί πολλά άτομα, οικογένειες ολόκληρες, στην εξαθλίωση και στο κοινωνικό περιθώριο γιατί χάνουν τη δυνατότητα να αποκτήσουν νέες δεξιότητες, να μπορούν να ενταχθούν ξανά στην παραγωγή όταν αυξηθεί και πάλι η ζήτηση εργασίας.

Το βασικότερο ίσως, χάνουν τη δυνατότητα να λειτουργούν κοινωνικά. Έτσι λοιπόν καταστρέφεται η παραγωγική δύναμη μελλοντικών γενεών εργατών οι οποίοι απομακρύνονται από την αγορά εργασίας και την παραγωγή σε τέτοιο βαθμό που, στην επόμενη περίοδο ανάπτυξης, η οικονομία καταλήγει να πάσχει από έλλειψη εργατικών χεριών την ίδια στιγμή που πολλά άτομα είναι άνεργα.

Σε περιόδους παρατεταμένης ύφεσης το κοινωνικό κόστος της ανεργίας μεγεθύνεται ακόμη περισσότερο με την αύξηση της εγκληματικότητας την κρίση των θεσμών αρωγής και με την γενική υποχώρηση της κοινωνικής συνοχής. Η μακροχρόνια ανεργία θεωρείται ευρέως ως η βασική αιτία της φτώχειας, πριν από τον αλκοολισμό, τη διάλυση της οικογένειας και την τοξικομανία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ–ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

4.1 ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΑΝΑΛΟΓΑ ΜΕ ΤΟ ΕΙΔΟΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Τα μέτρα τα οποία λαμβάνονται για την καταπολέμηση της ανεργίας, δεν είναι ενιαία για όλες τις μορφές της ανεργίας, αλλά διαφέρουν μεταξύ τους ανάλογα με το είδος και τη μορφή της ανεργίας. Άλλα μέτρα λαμβάνονται για την καταπολέμηση της ανεργίας ζήτησης, άλλα για την εποχιακή ανεργία τριβής και άλλα για τη διαρθρωτική ανεργία.

4.1.1 ΑΝΕΡΓΙΑ ΖΗΤΗΣΗΣ

Για την ανεργία ζήτησης, η οποία είναι η πιο σκληρή και η πιο δύσκολη στην αντιμετώπισή της, το κράτος λαμβάνει μέτρα δημοσιονομικά και νομισματικά. Μεταξύ των δημοσιονομικών τα κυριότερα είναι η μείωση των φόρων και η αύξηση των δαπανών του δημοσίου. Με τη μείωση των φόρων μειώνεται το κόστος της παραγωγής του προϊόντος και αυξάνεται η ζήτηση των παραγωγικών συντελεστών παραγωγής, μεταξύ των οποίων και της εργασίας, σημαίνει μείωση της ανεργίας. Με την αύξηση των δημοσίων δαπανών αυξάνεται η συνολική ζήτηση των αγαθών, η οποία συντελεί στην ακόμη μεγαλύτερη αύξηση της παραγωγής, που επιφέρει ακόμη μεγαλύτερη μείωση της ανεργίας. Μεταξύ των νομισματικών μέτρων, τα οποία λαμβάνει το κράτος για τη μείωση της ανεργίας, τα κυριότερα είναι η μείωση του επιτοκίου και η αύξηση της προσφοράς χρήματος. Με τη μείωση του επιτοκίου επιτυγχάνεται μείωση του κόστους παραγωγής, γιατί ο τόκος αποτελεί προσθετικό στοιχείο του κόστους και η μείωση του κόστους συντελεί στην αύξηση της παραγωγής με την οποία, όπως και στην περίπτωση των φόρων, επιτυγχάνεται μείωση της ανεργίας. Με την αύξηση της προσφοράς χρήματος επιτυγχάνεται αύξηση της συνολικής ζήτησης των αγαθών, η οποία προκαλεί αύξηση της παραγωγής, που σημαίνει αύξηση των συντελεστών της παραγωγής, συνεπώς και της εργασίας και στη συνέχεια μείωση της ανεργίας.

4.1.2 ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΟΧΙΑΚΗ ΑΝΕΡΓΙΑ

Για την εποχιακή ανεργία το κράτος μπορεί να εκπονήσει προγράμματα επαγγελματικής επιμόρφωσης των ανέργων, όπως π.χ. για τους εργατοϋπαλλήλους τουριστικών ξενοδοχείων, με απώτερο σκοπό να αποκτήσουν νέα ειδικότητα περιζήτητη στην αγορά ή να τελειοποιηθούν στην παλαιά, που ασκούν προσαρμοζόμενοι στη νέα τεχνολογία. Ακόμα μπορεί το κράτος να δημιουργήσει νέα απασχόληση στους ανέργους, όπως π.χ. στους αγρότες- εργάτες για τους χειμερινούς μήνες να φυτεύουν δενδρύλλια στις απογυμνωμένες περιοχές από τις θερινές πυρκαγιές ή να περιποιούνται πάρκα και άλλες δασώδεις περιοχές.

4.1.3 ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΡΙΒΗΣ

Για την ανεργία τριβής δεν υπάρχει λόγος να ληφθούν μέτρα από το κράτος, γιατί το είδος αυτό της ανεργίας είναι μικρής έντασης και έκτασης, διαρκεί ελάχιστο χρόνο και παρουσιάζεται σε εποχή οικονομικής άνθησης και μεγάλης ζήτησης εργασίας.

4.1.4 ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗ ΑΝΕΡΓΙΑ

Για τη διαρθρωτική ανεργία και μάλιστα για την πρώτη περίπτωση η δυσκολία να ανεύρει ο εργοδότης τον εργαζόμενο με την ορισμένη ειδικότητα και αντιστρόφως ο εργατής ορισμένης ειδικότητας τον εργοδότη, που επιθυμεί την ορισμένη αυτή ειδικότητα, καλύπτεται από τον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ), ο οποίος έχει ιδρύσει γραφεία σε όλες τις μεγάλες πόλεις της Ελλάδας.

Ο Ο.Α.Ε.Δ. καταγράφει τους ανέργους όχι μόνον ονομαστικά, αλλά και κατά κλάδους και κατά ειδικότητα, που ασκεί ο καθένας. Από την άλλη πλευρά καταγράφει τους εργοδότες όχι μόνον ονομαστικά αλλά και κατά ειδικότητα εργασίας, την οποία ζητούν.

Με την απλή σύγκριση των δύο αυτών καταστάσεων των ειδικοτήτων, της προσφοράς και της ζήτησης εργασίας, ο εργοδότης ευρίσκει τον εργατή, που επιθυμεί με την ορισμένη ειδικότητα και μειώνεται η ανεργία..

Με την εφαρμογή της μηχανογράφησης και στον Ο.Α.Ε.Δ και σε όλα τα γραφεία του η σύγκριση για την ανεύρεση του εργατή και του εργοδότη για την ορισμένη ειδικότητα γίνεται αυτομάτως και αυτομάτως καλύπτεται ένα μεγάλο μέρος της διαρθρωτικής ανεργίας .

Στη δεύτερη περίπτωση της διαρθρωτικής ανεργίας, όταν υπάρχει έλλειμμα εργατών σε μια περιφέρεια ενός κράτους και πλεόνασμα στην άλλη, η μόνη λύση του προβλήματος είναι η μεταφορά των εργατών από την περιφέρεια, που πλεονάζουν, στην περιφέρεια που λείπουν, όπως στους ελαιοσυλλέκτες της Καλαμάτας προς την Άμφισσα.

4.2 ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

4.2.1 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΧΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

Η καταπολέμηση της ανεργίας των νέων περνάει από τη θέσπιση συστημάτων και μεθόδων που θα επιτρέπουν την εξασφάλιση συγχρόνως μιας βασικής κατάρτισης επαρκούς επιπέδου και της σύνδεσης μεταξύ σχολικής κατάρτισης και της ενεργούς επαγγελματικής ζωής. Για την κοινωνία του αύριο δεν αρκεί μόνο να διατηρείται η γνώση και η τεχνογνωσία που αποκτήθηκε σε κάποια δεδομένη στιγμή. Απαιτείται εξίσου ικανότητα μάθησης, επικοινωνίας, ομαδικής εργασίας, αξιολόγηση της προσωπικής κατάστασης. Τα μελλοντικά επαγγέλματα απαιτούν ικανότητες διάγνωσης, διατύπωσης προτάσεων βελτίωσης, σε όλα τα επίπεδα, αυτονομία, πνευματική ανεξαρτησία και ικανότητα ανάλυσης που προσδίδει η γνώση. Κατά συνέπεια είναι απαραίτητη η προσαρμογή του περιεχομένου της εκπαίδευσης και της δυνατότητας βελτίωσης της κατάρτισης, κάθε φορά που θεωρείται απαραίτητο.

Η αναγκαιότητα της ανάπτυξης της συνεχούς επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης έχει γίνει αποδεκτή, αλλά απαιτεί και τον επαναπροσανατολισμό των διαθέσιμων πόρων προς αυτή την κατεύθυνση και όχι προς παθητικές πολιτικές αντιμετώπισης της ανεργίας. Η δυσκολία ανταπόκρισης του συστήματος επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στις συνεχώς μεταβαλλόμενες ανάγκες έχει σχέση από τη μια με τους χαλαρούς δεσμούς της με την παραγωγή, τους κοινωνικούς στόχους και τις προτεραιότητες και από την άλλη με την αδυναμία προσέγγισης και ικανοποίησης των ατομικών αναγκών, δυνατοτήτων και επιλογών του εργατικού δυναμικού. (Σκουτέλης, 1996)

4.2.2 ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΕΥΕΛΙΞΙΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η βελτίωση της εξωτερικής ευελιξίας στην αγορά εργασίας περιλαμβάνει παρεμβάσεις που ενισχύουν την ευελιξία των εργασιακών σχέσεων-συμβάσεων διευκολύνοντας τους όρους απόλυσης και ενισχύοντας τις προσωρινές μορφές

απασχόλησης όπως την μερική απασχόληση, καθώς επίσης τη μείωση ορισμένων παροχών ανεργίας. Οι παραπάνω παρεμβάσεις αποσκοπούν στο να μπορούν οι επιχειρήσεις να προσλαμβάνουν πιο εύκολα αλλά και να απολύουν ένα μεγαλύτερο αριθμό εργαζομένων αυξάνοντας έτσι σημαντικά την κινητικότητα στην αγορά εργασίας. Επίσης η παροχή κινήτρων για τη γεωγραφική μετακίνηση των εργαζομένων και η άρση των αντικινήτρων για διαδοχική ασφάλιση σε διαφορετικά ταμεία ενισχύουν την ευελιξία της αγοράς εργασίας.

Επειδή όμως η χώρα μας χαρακτηρίζεται από υπερδιπλάσιο ποσοστό αυτοαπασχόλησης και μικρό ποσοστό μερικής απασχόλησης συγκριτικά με την υπόλοιπη Ευρώπη τα μέτρα που σκοπεύουν να κάνουν πιο ευλύγιστη την αγορά εργασίας ίσως έχουν πιο περιορισμένο πεδίο δράσης από τις άλλες χώρες της Ευρώπης επειδή από τη μία οι κανόνες που ρυθμίζουν την αγορά εργασίας δεν θα αφορούν τους αυτοαπασχολούμενους και από την άλλη οι παραοικονομικές δραστηριότητες που ενθαρρύνονται από την αυτοαπασχόληση δεν αποτελούν πεδίο εφαρμογής των διαφόρων κανόνων της αγοράς εργασίας. Πάντως σε κάποιο βαθμό η ευελιξία στην Ελληνική αγορά εργασίας είναι ήδη γεγονός μέσω της παράνομης εργασίας και της μεγάλης εισφοροδιαφυγής με θετικό αποτέλεσμα όσον αφορά την ανεργία στους κλάδους που εφαρμόζεται (για παράδειγμα οικοδομές, γεωργικές εργασίες).

Η εσωτερική ευελιξία είναι αποτέλεσμα της καλύτερης διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού από την επιχείρηση και σκοπός της είναι η προσαρμογή του εργατικού δυναμικού στις εκάστοτε συνθήκες παραγωγής αποφεύγοντας τις απολύσεις. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει μέτρα όπως η απασχόληση των εργαζομένων περισσότερες ώρες σε κάποιες περιόδους αιχμής με αντίστοιχη μείωση των ωρών εργασίας σε περιόδους με χαμηλότερη παραγωγή, οι μετατάξεις του προσωπικού σε άλλα τμήματα για κάλυψη των αναγκών της επιχείρησης και η εσωτερική εκπαίδευση για να αποκτούν οι εργαζόμενοι τα προσόντα που θα τους επιτρέπουν να προσαρμόζονται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες. Η εσωτερική ευελιξία για να είναι επιτυχημένη πρέπει να συμφωνείτε αμοιβαία μέσα από διαπραγματεύσεις μεταξύ των εργαζομένων και της διεύθυνσης της επιχείρησης.

Βεβαίως υπάρχει και η αντίθετη άποψη. Στις χώρες όπου υπάρχει μεγάλη ευελιξία στην αγορά εργασίας δημιουργούνται πιο πολύ θέσεις μερικής ή ανειδίκευτης απασχόλησης και υπάρχουν πολλοί εργαζόμενοι με μισθούς κάτω από τα όρια της φτώχειας και χωρίς ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Για παράδειγμα ένα

σημαντικό ποσοστό αμερικανών πολιτών που εργάζονταν σε καλές θέσεις εργασίας σήμερα ζουν ασκώντας δύο και τρεις δουλειές, από τις οποίες δεν συγκεντρώνουν ούτε το 1/3 των παλαιότερων αποδοχών τους. (Σκουτέλης, 1996)

4.2.3 ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΛΑΤΤΩΣΗΣ ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ένα μέσο για τη μείωση της ανεργίας είναι η ελάττωση του κόστους εργασίας μέσω της μεγαλύτερης σύνδεσης των μισθών με την παραγωγικότητα. Αυτό μπορεί να σημαίνει μέτρα όπως η κατάργηση του κατώτερου μισθού σε ζημιογόνες επιχειρήσεις ή σε περιοχές με υψηλή ανεργία. Επίσης η μείωση των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης για εργαζόμενους και εργοδότες, η χρηματοδότηση από επιδόματα ανεργίας των νέων θέσεων εργασίας, και η παροχή επιδοτήσεων απασχόλησης για αυτούς που προσλαμβάνονται για πρώτη φορά μειώνουν το μη μισθολογικό κόστος της εργασίας. Σε αυτή την κατεύθυνση κινούνται τα κίνητρα του προγράμματος «Πρόγραμμα επιχορήγησης 200.000 θέσεων πλήρους απασχόλησης με επιδότηση των εργοδοτικών εισφορών, για τη διατήρηση τουλάχιστον 400.000 θέσεων εργασίας, σε επιχειρήσεις και γενικά εργοδότες του ιδιωτικού τομέα»(ΚΥΑ 19721/790/15 .10.2010)

Επίσης σημαντική είναι η πολιτική της ελάφρυνσης των επιβαρύνσεων της εργασίας χαμηλής εξειδίκευσης γιατί αυτού του είδους η εργασία συνδέεται άμεσα με την ανεργία μακράς διάρκειας. Πολιτικές που αποσκοπούν σε επιδότηση θέσεων χαμηλής εξειδίκευσης και μισθού μέσω φορολογικών εκπτώσεων μπορούν να προτρέψουν τις επιχειρήσεις να αυξήσουν τις προσλήψεις αυτής της κατηγορίας των εργαζομένων με διπλό όφελος (αύξηση της απασχόλησης, αλλά και αύξηση της αγοραστικής δύναμης των εργαζομένων)

Τέτοιες πολιτικές, εκτός από τα ηθικά, ανθρωπιστικά κίνητρα ή κοινωνικά κίνητρα, την άμβλυνση των κοινωνικών εντάσεων και αντιθέσεων, έχουν και θετικά οικονομικά αποτελέσματα, μέσω της αυξημένης κινητοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού και της μείωσης των κοινωνικών παροχών ως συνέπεια της ελάττωσης της ανεργίας και της αύξησης της απασχόλησης. (Σκουτέλης, 1996)

4.2.4 ΑΥΞΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Προκειμένου οι επιχειρήσεις να αυξήσουν τις επενδύσεις τους, να επεκτείνουν τη δραστηριότητά τους και να δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας, πρέπει το θεσμικό πλαίσιο των αγορών προϊόντων να αυξάνει την ανταγωνιστική πίεση πάνω

στις επιχειρήσεις και ταυτόχρονα να καθιστά το περιβάλλον φιλικό προς την επιχειρηματική δραστηριότητα. Αυτό μπορεί να γίνει:

1. Με την προώθηση του ανταγωνισμού, την απλούστευση του ρυθμιστικού και ειδικότερα του φορολογικού περιβάλλοντος, την παροχή κινήτρων και την εξάλειψη των φραγμών στην επιχειρηματικότητα και ιδιαίτερα στην ίδρυση νέων επιχειρήσεων. Επίσης, άλλα μέτρα για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος περιλαμβάνουν την υιοθέτηση θεσμικού πλαισίου για τη λειτουργία των δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών, τη σύσταση υπηρεσίας για τον έλεγχο της οικονομικής διαχείρισης στον ευρύ δημόσιο τομέα, και την ενεργοποίηση του νόμου για τις συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.
2. Με τη διευκόλυνση της μετάβασης σε μια οικονομία βασισμένη στη γνώση, την ενθάρρυνση της χρήσης τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών και την τόνωση των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο και σε έρευνα και ανάπτυξη. Ειδικά πάντως όσον αφορά τη διευκόλυνση της μετάβασης σε μια οικονομία της γνώσης, πρέπει να αυξηθούν οι δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη ως ποσοστό του ΑΕΠ. Μέχρι σήμερα όμως, η Ελλάδα κατατάσσεται στην τελευταία θέση μεταξύ των 15 πιο ανεπτυγμένων χωρών της ΕΕ, ενώ εξακολουθεί να υστερεί και στον τομέα της χρήσης των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών, αν και οι σχετικές επενδύσεις και η χρήση προσωπικών υπολογιστών και του Διαδικτύου αυξήθηκαν σημαντικά την τελευταία δεκαπενταετία. Είναι λοιπόν απαραίτητο να ενθαρρυνθεί η χρήση των τεχνολογιών αυτών, καθώς παίζουν σημαντικό ρόλο στην άνοδο της παραγωγικότητας της εργασίας.
3. Στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος αλλά και στην αύξηση της παραγωγικότητας μπορεί εξάλλου να συμβάλει σημαντικά ο εκσυγχρονισμός της δημόσιας διοίκησης, ώστε αυτή να γίνει πιο αποτελεσματική καθώς και πιο φιλική γενικά προς τους πολίτες, αλλά και ειδικότερα προς τις επιχειρήσεις και τους εργαζομένους. Παρά την πρόοδο των τελευταίων ετών, μένουν πολλά να γίνουν για να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά το πρόβλημα της κρατικής γραφειοκρατίας και μια μορφή της, που είναι η υπερβολική ρύθμιση της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Πάντως αυτό το πρόβλημα είναι ευκολότερο να λυθεί. Αρκούν μια διαφορετική προσέγγιση στα πράγματα και κοινός νους, ενώ το δημοσιονομικό κόστος είναι μηδαμινό.

Αντίθετα, το κόστος της σημερινής κατάστασης είναι σημαντικό για τις επιχειρήσεις με αποτέλεσμα τόσο οι εγχώριες όσο και οι άμεσες ξένες επενδύσεις να κυμαίνονται σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

4.3 ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΗΜΕΡΑ

Στη χώρα μας, η άσκηση μιας συνεκτικής πολιτικής στο πεδίο της αγοράς εργασίας αντιμετωπίζει εγγενείς δυσχέρειες, οι οποίες συνδέονται άμεσα με τη φύση και τη διάρθρωση της απασχόλησης. Η επιβίωση σε μεγάλη έκταση παραδοσιακών μορφών απασχόλησης, οι οποίες απορροφούν την πλεονάζουσα εργατική δύναμη, δεν επιτρέπει μία διαυγή καταγραφή των πραγματικοτήτων της ελληνικής αγοράς εργασίας. Τα όρια μεταξύ λανθάνουσας ανεργίας και λανθάνουσας απασχόλησης ή ακόμα μεταξύ υποαπασχόλησης και πολλαπλής απασχόλησης είναι εντελώς ασαφή. Έτσι, σε αυτές τις συνθήκες, η ανοικτή ανεργία δεν αποτελεί παρά την κορυφή του παγόβουνου και κατά συνέπεια η χάραξη της πολιτικής για την απασχόληση του εργατικού δυναμικού αποδεικνύεται ένα καθήκον εξαιρετικά δύσκολο.

Πάντως, παρά τις προαναφερόμενες δυσχέρειες, μετά την όξυνση του προβλήματος της ανεργίας πραγματοποιήθηκε μία στροφή προς ενεργητικότερες μορφές παρέμβασης στην αγορά εργασίας. Η ανεργία δεν προσεγγίζεται ως ένα απλό λογιστικό υπόλοιπο μεταξύ του συνολικού ενεργού πληθυσμού και του πληθυσμού των απασχολούμενων, γιατί απασχόληση, ανεργία και μη ενεργός πληθυσμός αποτελούν μεγέθη τα οποία επηρεάζονται από ένα πυκνό δίκτυο αλληλεξαρτήσεων. Ο ρυθμός εισόδου είτε εξόδου ορισμένων κατηγοριών του πληθυσμού από τον ενεργό πληθυσμό της χώρας δεν είναι ανεξάρτητος από τις μεταβολές που πραγματοποιούνται στη διάρθρωση της απασχόλησης και στο επίπεδο της ανεργίας.

Γι αυτό το λόγο η μικροοικονομική πολιτική για την απασχόληση εξειδικεύεται έτσι ώστε να γίνει δυνατή η αντιμετώπιση της ανεργίας των ομάδων εκείνων του πληθυσμού που είναι λιγότερο ανταγωνιστικές στην αγορά εργασίας. Προς την κατεύθυνση αυτή έχουν ληφθεί σημαντικές πρωτοβουλίες κυρίως μέσω των προγραμμάτων απασχόλησης και επαγγελματικής κατάρτισης, με σκοπό να αμβλυνθούν οι ανισορροπίες που περιορίζουν την αποτελεσματικότητα της αγοράς εργασίας.

Σε περιόδους οικονομικής ύφεσης αυξάνονται οι οικονομικές ανισότητες ανάμεσα στις διάφορες ομάδες του πληθυσμού. Ένα σημαντικό κομμάτι του εργατικού δυναμικού, που το αποτελούν κυρίως οι νέοι, οι γυναίκες και οι

ανειδίκευτοι εργάτες, αισθάνεται εντονότερα το βάρος και τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης. Κατά συνέπεια προκύπτει η ανάγκη για υποστήριξη και εξασφάλιση αυτών των ομάδων που πλήττονται από τις δυσμενείς εξελίξεις της οικονομικής δραστηριότητας. Θα πρέπει όμως ταυτόχρονα να αναγνωρίσουμε ότι πέρα από την ανάγκη αυτή, η εξασφάλιση εισοδήματος στις ομάδες του πληθυσμού που πλήττονται από την ανεργία, εξυπηρετεί και τους ευρύτερους στόχους της οικονομικής πολιτικής. Δεδομένου ότι με το εισόδημα αυτό επηρεάζεται θετικά, ιδιαίτερα σε περίοδο οικονομικής ύφεσης, η ενεργός ζήτηση και κατά συνέπεια το επίπεδο της οικονομικής ύφεσης, η ενεργός ζήτηση και κατά συνέπεια το επίπεδο της οικονομικής δραστηριότητας και της απασχόλησης.

4.4 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ (ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗΣ)

I. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΝΕΡΓΑ

A. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΝΕΩΝ ΘΕΣΕΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. Πρόγραμμα επιχορήγησης 200.000 θέσεων πλήρους απασχόλησης με επιδότηση των εργοδοτικών εισφορών, για τη διατήρηση τουλάχιστον 400.000 θέσεων εργασίας, σε επιχειρήσεις και γενικά εργοδότες του ιδιωτικού τομέα. Ο προϋπολογισμός για το πρόγραμμα είναι 992.000.000 ευρώ και χρηματοδοτείται από τον ΟΑΕΔ.oaed_03032011_E

- Κατάσταση: Υλοποιείται
- Αιτήσεις για επιχορήγηση 139.578 θέσεων με σκοπό τη διατήρηση 292.687 θέσεων εργασίας
- Εγκρίσεις θέσεων: 113.313
- Υπόλοιπες θέσεις 60.422 με σκοπό τη διατήρηση 107.313 θέσεων εργασίας.

2. Προγράμματα εργασίας για νέους έως 24 ετών με Σύμβαση Απόκτησης Εργασιακής Εμπειρίας, με στόχο τη διευκόλυνση της ένταξης των νέων ηλικίας έως 24 ετών στην αγορά εργασίας.

Η διάρκεια της σύμβασης αυτής μπορεί να ανέρχεται σε 12 μήνες και εφόσον μετατραπεί σε σύμβαση εργασίας η διάρκεια της επιχορήγησης φτάνει τους 24 μήνες. Οι ασφαλιστικές εισφορές των προσληφθέντων θα βαρύνουν τον ΟΑΕΔ.

Οι θέσεις εργασίας ανέρχονται στις 10.000 και το κόστος στα 54.000.000 ευρώ. Η χρηματοδότηση προέρχεται από το Ε.Π. ΑΝ.Α.Δ.

- Κατάσταση: Υλοποιείται
- Αιτήσεις επιχειρήσεων: 1.287
- Εγκρίσεις θέσεων: 17
- Υπόλοιπες θέσεις: 8.713

3. Ειδικό Πρόγραμμα Ολοκληρωμένης Παρέμβασης για 600 πρώην εργαζόμενους που προέρχονται από τις επιχειρήσεις «ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ ΑΕΓΑ», «ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ ΑΕΑΖ», «Γ.Η. ΣΚΟΥΡΤΗΣ ΑΕΓΑ», «ΓΕΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΑΕΕΓΑ (GENERAL UNION)», «ΓΕΝΙΚΗ ΠΙΣΤΗ ΑΕΕΓΑ (GENERAL TRUST)» «ΕΟΣ Α.Ε.Α.Ζ» και 200 πρώην εργαζόμενους που προέρχονται από την επιχείρηση «COMMER-CIAL VALUE» και υποβολή πρότασης στο υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης για έκδοση ΚΥΑ. Ο προϋπολογισμός για το πρόγραμμα ΝΘΕ είναι 17.820.000 ευρώ (ΛΑΕΚ) και 6.480.000 ευρώ (ΕΣΠΑ). Για τους ΝΕΕ είναι 1.500.000 ευρώ (ΕΣΠΑ) και για κατάρτιση 600.000 ευρώ. Συνολικά 26.400.000 ευρώ.

- Ωφελούμενοι: 800
- Κατάσταση: Υλοποιείται
- Αιτήσεις ΝΘΕ: 355
- Εγκρίσεις θέσεων ΝΘΕ: 161
- Αιτήσεις ΝΕΕ: 4
- Εγκρίσεις αιτήσεων ΝΕΕ: 4

4. Ειδικό τετραετές πρόγραμμα προώθησης της απασχόλησης με επιχορήγηση των ασφαλιστικών εισφορών, για την πρόσληψη 40.000 ανέργων, με έμφαση στους νέους έως 30 ετών και στις ειδικές ομάδες ανέργων (άνεργοι που βρίσκονται στο στάδιο πλησίον της σύνταξης, γυναίκες μακροχρόνια άνεργες άνω των 45, άνεργες γυναίκες άνω των 50, πολύτεκνοι/νες - τρίτεκνοι/νες και αρχηγοί μονογονεϊκών οικογενειών). Η χρηματοδότηση του προγράμματος προέρχεται από τον ΟΑΕΔ και ανέρχεται στα 501.424.000 ευρώ. Με βάση πρόσφατη τροποποίηση, μπορούν να ενταχθούν στο πρόγραμμα και γυναίκες αυτοαπασχολούμενες που βρίσκονται στο στάδιο κυοφορίας, λοχείας ή φροντίδας παιδιών, προκειμένου να προσλάβουν άνεργο, για χρονικό διάστημα από έξι (6) μήνες έως δεκαοκτώ (18) μήνες. Μετά τη λήξη του

χρονικού διαστήματος (από 6 - 18 μήνες) εφόσον το επιθυμούν μπορούν να συνεχίσουν το πρόγραμμα.

- Κατάσταση: Υλοποιείται
- Αιτήσεις επιχειρήσεων: 20.923
- Εγκρίσεις θέσεων: 10.113
- Υπόλοιπες θέσεις: 19.077

5. Ειδικό διετές πρόγραμμα προώθησης της απασχόλησης με επιχορήγηση των ασφαλιστικών εισφορών, για την πρόσληψη 25.000 ανέργων, με έμφαση στους νέους έως 30 ετών και στις ειδικές ομάδες ανέργων (άνεργοι που βρίσκονται στο στάδιο πλησίον της σύνταξης, γυναίκες μακροχρόνια άνεργες άνω των 45, άνεργες γυναίκες άνω των 50, πολύτεκνοι/νες - τρίτεκνοι/νες και αρχηγοί μονογονεϊκών οικογενειών). Η δαπάνη ανέρχεται στα 170.940.000 ευρώ και η πηγή χρηματοδότησης είναι το Ε.Π.ΑΝ.Α.Δ. Με βάση πρόσφατη τροποποίηση, δίνεται η δυνατότητα σε εργοδότες να ενταχθούν στο πρόγραμμα για την πρόσληψη ανέργων με συμβάσεις πλήρους ή μερικής απασχόλησης.

- Κατάσταση: Υλοποιείται
- Αιτήσεις επιχειρήσεων: 16.935
- Εγκρίσεις θέσεων: 7.657
- Υπόλοιπες θέσεις: 8.065

6. Τοπικό Ολοκληρωμένο. Πρόγραμμα για 900 ανέργους και 350 εργαζόμενους του νομού Καστοριάς. Το πρόγραμμα αφορά σε δράσεις δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας, αυτοαπασχόλησης, απόκτησης εργασιακής εμπειρίας, διατήρησης θέσεων εργασίας και κατάρτισης. Η προβλεπόμενη δαπάνη είναι 13.700.000 ευρώ. Το πρόγραμμα συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο), από εθνικούς πόρους (ΠΔΕ) και από τον προϋπολογισμό του ΟΑΕΔ.

- Κατάσταση: Υλοποιείται
- Αιτήσεις ΝΘΕ: 398
- Εγκρίσεις θέσεων ΝΘΕ: 189
- Αιτήσεις ΝΕΕ: 124
- Εγκρίσεις αιτήσεων ΝΕΕ: 72

7. Πρόγραμμα επιχορήγησης ιδιωτικών επιχειρήσεων για την απασχόληση ανέργων που βρίσκονται στο στάδιο πλησίον της σύνταξης (Λ.Α.Ε.Κ. 1). Το πρόγραμμα αφορά 2.500 ωφελούμενους και η προβλεπόμενη δαπάνη είναι 81.250.000 ευρώ. Η χρηματοδότηση θα καλυφθεί από πόρους του ΛΑΕΚ.

- Κατάσταση: Υλοποιείται
- Αιτήσεις επιχειρήσεων: 1.220
- Υπόλοιπες θέσεις: 1.280

B. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΝΕΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ

1. Πρόγραμμα επιχορήγησης 4.000 νέων ελευθέρων επαγγελματιών, γυναικών, ηλικίας 22-64 ετών με διακριτικό τίτλο «ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΑΝΕΡΓΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΗΛΙΚΙΑΣ 22-64». Το ποσό της επιχορήγησης για κάθε νέα ελεύθερη επαγγελματία που υπάγεται στο πρόγραμμα καθορίζεται στα 24.000 ευρώ. Η δαπάνη ανέρχεται στα 96.000.000 ευρώ, με πηγή χρηματοδότησης το Ε.Π.ΑΝ.Α.Δ.

Κατάσταση: Αξιολόγηση προτάσεων (το πρόγραμμα είναι ακόμη ενεργό μόνο στις περιοχές της Στερεάς Ελλάδας, της Εύβοιας και του Ν. Αιγαίου)

Αιτήσεις: 5.048

Εγκρίσεις αιτήσεων: 2.971

Υπόλοιπες αιτήσεις: 1.029

2. Πρόγραμμα επιχορήγησης 2.500 νέων ελευθέρων επαγγελματιών, ηλικίας 22-64 ετών. Το ποσό της επιχορήγησης για κάθε νέο ελεύθερο επαγγελματία που υπάγεται στο πρόγραμμα καθορίζεται στα 24.000 ευρώ. Η δαπάνη ανέρχεται στα 60.000.000 ευρώ, με πηγή χρηματοδότησης τον ΛΑΕΚ.

Κατάσταση: Αξιολόγηση προτάσεων (έχει ολοκληρωθεί η κατάθεση των αιτήσεων)

Αιτήσεις: 4.561

Εγκρίσεις αιτήσεων: 2.346

Υπόλοιπες αιτήσεις: 154

3. Πρόγραμμα επιχορήγησης 6.000 νέων επιστημόνων. Το ποσό της επιχορήγησης για κάθε νέο ελεύθερο επαγγελματία καθορίζεται στα 15.000 ευρώ. Η δαπάνη ανέρχεται στα 126.000.000 ευρώ, με πηγή χρηματοδότησης το ΕΣΠΑ.

Κατάσταση: Υλοποιείται (το πρόγραμμα είναι ανενεργό στις περιοχές της Στερεάς Ελλάδας, της Εύβοιας και του Ν. Αιγαίου)

Αιτήσεις: 6.246

Εγκρίσεις αιτήσεων: 5.344

Υπόλοιπες αιτήσεις: 656

Γ. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ

1. Προγράμματα κατάρτισης εργαζομένων για τη διαρθρωτική προσαρμογή επιχειρήσεων 50 και άνω εργαζομένων, με έμφαση της απειλούμενους εργαζόμενους σε επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα σημαντικά προβλήματα μείωσης της οικονομικής δραστηριότητας.

Τα προγράμματα υλοποιεί ο ΟΑΕΔ και εκτιμάται ότι θα ωφεληθούν 26.000 άτομα. Η δαπάνη που έχει προβλεφθεί ανέρχεται στα 110.000.000 ευρώ και η χρηματοδότηση προέρχεται από το Ε.Π. ΑΝ.Α.Δ.

Κατάσταση: Αξιολόγηση προτάσεων (έχει ολοκληρωθεί η κατάθεση των αιτήσεων)

Αιτήσεις επιχειρήσεων: 603

Χρονοδιάγραμμα: Αναμένεται έναρξη της υπαγωγής των επιχειρήσεων στο πρόγραμμα

2. Προγράμματα κατάρτισης εργαζομένων για τη διαρθρωτική προσαρμογή πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων που απασχολούν μέχρι 49 εργαζομένους, υλοποιούμενα από την Επαγγελματική Κατάρτιση Α.Ε. (Ε.Κ. Α.Ε.), με έμφαση της απειλούμενους εργαζόμενους σε επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα σημαντικά προβλήματα μείωσης της οικονομικής δραστηριότητας. Τα προγράμματα υλοποιεί η Επαγγελματική Κατάρτιση Α.Ε. (Ε.Κ. Α.Ε.), για 18.000 ωφελούμενους, με δαπάνη που ανέρχεται στα 80.000.000 ευρώ και χρηματοδότηση από το Ε.Π. ΑΝ.Α.Δ. (Οι επιχειρήσεις καταθέτουν αιτήσεις μέσω των κλαδικών φορέων τους).

Κατάσταση: Υποβολή αιτήσεων

3. Πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης περίπου 35.000 εργαζομένων σε μικρές επιχειρήσεις (1-25 εργαζομένων) έτους 2010-2011. Ο προϋπολογισμός ανέρχεται στα 25.000.000 ευρώ από τα διαθέσιμα του Λογαριασμού για τη Απασχόληση και τη Επαγγελματική Κατάρτιση.(Λ.Α.Ε.Κ). (Το πρόγραμμα υλοποιείται μέσω των φορέων των εργοδοτών).

Κατάσταση: Υποβολή αιτήσεων

4. Πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης περίπου 125.000 εργαζομένων σε επιχειρήσεις (Λογαριασμός για την Απασχόληση και την Επαγγελματική Κατάρτιση - Λ.Α.Ε.Κ 0,45%) έτους 2011. Θα προκληθεί δαπάνη ύψους 45.000.000 ευρώ.

Κατάσταση: Υλοποιείται

5. Πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης 30 εργαζομένων της επιχείρησης «Drago Boats A.E.» Το συνολικό κόστος του προγράμματος κατάρτισης ανέρχεται στο ποσό των 126.000 ευρώ.

Κατάσταση: Υλοποιείται

6. Πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης 15 εργαζομένων της επιχείρησης «Navi Marine ΑΕΒΕ». Το συνολικό κόστος του προγράμματος κατάρτισης ανέρχεται στο ποσό των 63.000 ευρώ.

Κατάσταση: Υλοποιείται

7. Πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης 13 εργαζομένων της εταιρείας «ΚΑΝΑΚΗΣ Μεταλλικές Κατασκευές Α.Ε.» που βρίσκονται σε επίσκεψη εργασίας από την 28η/8/2009. Το συνολικό κόστος του προγράμματος κατάρτισης ανέρχεται στο ποσό των 56.160 ευρώ.

Κατάσταση: Υλοποιείται (επιλογή ωρομίσθιου προσωπικού)

Δ. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ & ΕΥΠΑΘΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ

Πρόγραμμα Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών(ΝΕΕ)

1. Πρόγραμμα Επιχορήγησης 800 Νέων Ελευθέρων Επαγγελματιών ανέργων Ατόμων με Αναπηρίες (ΑμεΑ), Απεξαρτημένων από τοξικές ή άλλες ουσίες, και Αποφυλακισμένων ατόμων και Πρόγραμμα Επιχορήγησης 50 θέσεων Εργονομικής Διευθέτησης του χώρου εργασίας για Άτομα με Αναπηρίες (ΑμεΑ). Το ποσό της επιχορήγησης για κάθε νέο ελεύθερο επαγγελματία που εντάσσεται στο πρόγραμμα καθορίζεται στις 28.000 ευρώ. Η προβλεπόμενη δαπάνη για την εφαρμογή του μέτρου αυτού είναι 22.550.000 ευρώ και θα καλυφθεί από τον προϋπολογισμό του ΟΑΕΔ και τον κρατικό προϋπολογισμό για τα άτομα με αναπηρίες.oaed_center_03032011_E

Κατάσταση: Υλοποιείται

Αιτήσεις: 140

Εγκρίσεις αιτήσεων: 85

Υπόλοιπες αιτήσεις: 660

Πρόγραμμα Νέων Θέσεων Εργασίας

2. Ειδικό τριετές Πρόγραμμα ενίσχυσης εργοδοτών με επιχορήγηση που αντιστοιχεί στο ύψος των συνολικών ασφαλιστικών εισφορών, για την πρόσληψη 2.300 ανέργων Ατόμων με Αναπηρίες (Α.με.Α), Απεξαρτημένων από τοξικές ή άλλες ουσίες, Αποφυλακισμένων, Νεαρών Παραβατικών Ατόμων ή Νεαρών Ατόμων που βρίσκονται σε κοινωνικό κίνδυνο και Πρόγραμμα Επιχορήγησης 50 θέσεων Εργονομικής Διευθέτησης του χώρου εργασίας για Άτομα με Αναπηρίες (ΑμεΑ). Η μέγιστη δαπάνη θα ανέλθει συνολικά στο ποσό των 30.650.000 ευρώ και θα βαρύνει τον αλληλόχρεο λογαριασμό ΙΚΑ-ΟΑΕΔ και τον κρατικό προϋπολογισμό για τα άτομα με αναπηρίες.

Κατάσταση: Υλοποιείται

Αιτήσεις: 523

Εγκρίσεις θέσεων: 67

Υπόλοιπες θέσεις: 1.777

Προγράμματα Κατάρτισης Ατόμων με Αναπηρία & ΕΚΟ

3. Πρόγραμμα Επαγγελματικής Κατάρτισης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες Αθήνας, ηλικίας 18-55 ετών, διάρκειας δύο ετών. Οι ειδικότητες για της απόφοιτους όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης είναι Πηλοπλαστική - Τουριστικά Κεραμικά, Ξυλουργική - Έπιπλα Κουζίνας, Δερμάτινες Τσάντες & Μικρά Αξεσουάρ, Αγιογράφος εικόνων - Τέμπλων, & Ιερών Ναών. Οι ειδικότητες για της αποφοίτους λυκείου είναι Διοικητικό και Οικονομικό Στέλεχος, Υπάλληλος Μηχανογραφημένου Λογιστηρίου & Ηλεκτρονικός Υπολογιστικών Συστημάτων & Δικτύων. Η εκπαίδευση γίνεται με τη μέθοδο της τηλεκατάρτισης. Ο προϋπολογισμός του προγράμματος ανέρχεται σε 1.375.000 ευρώ.

Κατάσταση: Υλοποιείται

4. Συνεργασία ΟΑΕΔ-ΦΑΡΟΥ ΤΥΦΛΩΝ για διενέργεια κατάρτισης στο πλαίσιο των δράσεων της Σχολής Επαγγελματικής Κατάρτισης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες Αθήνας για το σχολικό έτος 2010-2011, σε δύο (2) ειδικότητες. Η δαπάνη του

προγράμματος θα ανέλθει συνολικά σε 125.000 ευρώ περίπου και βαρύνει τον προϋπολογισμό του ΟΑΕΔ.

Ωφελούμενοι και από τα δύο προγράμματα (3, 4): 182

Κατάσταση: Υλοποιείται

5. Η Πρότυπη Βιοτεχνική Μονάδα Λακκιάς είναι σχολική μονάδα επαγγελματικής κατάρτισης ΑΜΕΑ ενταγμένη στον ΟΑΕΔ, όπου φοιτούν έφηβοι και έφηβες από 14 ετών και άνω, με νοητική υστέρηση και μαθησιακές δυσκολίες. Σε αυτή φοιτούν δύο (2) βαθμίδες μαθητών (υψηλής νοητικής λειτουργίας και χαμηλής), σε επτά (7) βασικές ειδικότητες. Θα λειτουργήσουν πέντε (5) τμήματα με σύνολο μαθητών εκατόν τρεις (103). Ο προϋπολογισμός του προγράμματος ανέρχεται σε 665.000 ευρώ.

Ωφελούμενοι: 100

Κατάσταση: Υλοποιείται

Ε. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ & ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ ΝΕΩΝ

1. Διετές Πρόγραμμα Μαθητείας που συνδυάζει την επαγγελματική εκπαίδευση παράλληλα με την επιδοτούμενη πρακτική άσκηση σε επιχειρήσεις, σε ειδικότητες και των τριών τομέων οικονομικής δραστηριότητας. Το πρόγραμμα υλοποιείται σε 52 σχολεία. Η δαπάνη ανέρχεται στα 72.000.000 ευρώ.

Ωφελούμενοι: 11.500

Κατάσταση: Υλοποιείται

2. Προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης στα ΙΕΚ ΟΑΕΔ σε ειδικότητες και των τριών τομέων οικονομικής δραστηριότητας. Τα προγράμματα υλοποιούνται σε 31 σχολεία. Η δαπάνη ανέρχεται στα 3.000.000 ευρώ.

Ωφελούμενοι: 2.600

Κατάσταση: Υλοποιείται

II. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΥΛΟΠΟΙΗΘΕΙ

1. Πρόγραμμα διατήρησης 10.000 θέσεων εργασίας με επιχορήγηση μέρους των εργοδοτικών εισφορών σε ξενοδοχειακές επιχειρήσεις συνεχούς λειτουργίας. Η

δαπάνη του προγράμματος εκτιμάται 18.600.000 ευρώ και πηγή χρηματοδότησης είναι ο ΟΑΕΔ.

Θέσεις: 7.696

Κατάσταση: Ολοκληρώθηκε

2. Πρόγραμμα διεύρυνσης της τουριστικής περιόδου με επιχορήγηση των ασφαλιστικών εισφορών, για την επαναπρόσληψη 70.000 ανέργων σε ξενοδοχειακές επιχειρήσεις εποχικής ή συνεχούς λειτουργίας (ΑΠΡΙΛΙΟΣ, ΜΑΪΟΣ, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ). Η δαπάνη των 70.000.000 ευρώ για το συγκεκριμένο πρόγραμμα βαρύνει τον ΟΑΕΔ.

Θέσεις: 34.024

Κατάσταση: Ολοκληρώθηκε

3. Πρόγραμμα διεύρυνσης της τουριστικής περιόδου με επιχορήγηση των ασφαλιστικών εισφορών για το μήνα Σεπτέμβριο του 2010, για την επαναπρόσληψη 50.000 ανέργων σε ξενοδοχειακές επιχειρήσεις εποχικής και συνεχούς λειτουργίας. Η δαπάνη των 25.000.000 ευρώ για το συγκεκριμένο πρόγραμμα βαρύνει τον ΟΑΕΔ.

Θέσεις: 19.955

Κατάσταση: Ολοκληρώθηκε

4. Πρόγραμμα επιχορήγησης ξενοδοχειακών επιχειρήσεων (Ν. 1545/85) για διατήρηση 600 εργαζομένων κατά την χειμερινή τουριστική περίοδο (Νοέμβριος 2010 - Φεβρουάριος 2011).

Ο προϋπολογισμός του προγράμματος ανέρχεται στις 600.000 ευρώ.

Ωφελούμενοι: 600

Κατάσταση: Υλοποιείται

III. ΝΕΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

1. «Επιταγή επανένταξης» στην αγορά εργασίας, με τη μετατροπή του επιδόματος ανεργίας σε οικονομική ενίσχυση για την εργασία και την επαγγελματική κατάρτιση του ανέργου που διαλέγει ο ίδιος.

Το πρόγραμμα αφορά 10.000 ωφελούμενους και η προβλεπόμενη δαπάνη είναι 120.000.000 ευρώ. Το πρόγραμμα συγχρηματοδοτείται από το Ε.Π. ΑΝ.Α.Δ. και τον ΟΑΕΔ.

Κατάσταση: Έχει δημοσιευτεί το πρόγραμμα στο Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβέρνησης και αναμένεται η έναρξή του.

2. Τοπικό Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα για 680 ανέργους των επιχειρήσεων: «ΤΕΞΑΠΡΕΤ Α.Ε.», «MAXIM ΠΕΡΤΣΙΝΙΔΗΣ Α.Ε.», «ROBERTO ABEE», «NOBA KNIT Α.Ε.» «BELLE Α.Ε.», «ΠΑΚ. ΚΕ-ΝΤΑΠΟΤΖΙΔΗ Α.Ε.», «ΕΥΡΩΒΑ-ΦΗ Α.Ε.», «EUROHOUSE Α.Ε.», «ΘΕΜΕΛΙΟΔΟΜΗ Α.Ε.» του νομού Θεσσαλονίκης. Ο προϋπολογισμός για το πρόγραμμα είναι 7.200.000 ευρώ, συγχρηματοδοτείται από τον ΟΑΕΔ και Ε.Π.Ε.Α.Α.

Κατάσταση: Έχει δημοσιευτεί το πρόγραμμα στο Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβέρνησης και αναμένεται η έναρξή του.

3. Απασχόλησης 5.000 ανέργων ηλικίας 55-64 ετών σε επιχειρήσεις των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Ο προϋπολογισμός είναι 75.000.000 ευρώ.

Κατάσταση: Αναμένεται η έκδοση της Κοινής Υπουργικής Απόφασης και η δημοσίευση του προγράμματος στο Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβέρνησης.

4. Διεύρυνσης της τουριστικής περιόδου με επιχορήγηση των ασφαλιστικών εισφορών για την επαναπρόσληψη 70.000 ανέργων σε τουριστικές επιχειρήσεις εποχικής και συνεχούς λειτουργίας, έτους 2011 με προϋπολογισμό 70.000.000 ευρώ.

Κατάσταση: Αναμένεται η έκδοση της Κοινής Υπουργικής Απόφασης και η δημοσίευση του προγράμματος στο Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβέρνησης.

5. Διατήρησης 10.000 θέσεων εργασίας σε τουριστικές επιχειρήσεις συνεχούς λειτουργίας με επιχορήγηση μέρους των εργοδοτικών εισφορών, με προϋπολογισμό 18.600.000 ευρώ.

6. Επιχορήγησης Επιχειρήσεων για την πρόσληψη 5.000 πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με προϋπολογισμό περίπου 70.000.000 ευρώ.

7. Απασχόλησης απόφοιτων δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης, που το πρόγραμμα σπουδών τους εμπεριέχει θεωρητική εκπαίδευση στο σχολείο και θεσμοθετημένη πρακτική άσκηση σε εργοδότες, σε πραγματικές συνθήκες εργασίας.

Ταυτοχρόνως, ο ΟΑΕΔ θα συμμετάσχει στην εφαρμογή των Τοπικών Ολοκληρωμένων Δράσεων Απασχόλησης του υπουργείου Εργασίας.

4.5 ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

4.5.1 ΓΣΕΕ

Η ΓΣΕΕ έχει συνειδητοποιήσει καλά πως η ανάγκη για την ανεύρεση τρόπων που θα αντιμετωπίζουν τη μάλιστα της ανεργίας και τα δεινά με τα οποία αυτή επιφορτίζει την ανθρώπινη κοινωνία, προβάλλει επιτακτική. Κεντρική της θέση είναι ότι η αύξηση της παραγωγικότητας της οικονομίας και επομένως της ανταγωνιστικότητας της, που αποτελεί προϋπόθεση για την επιτάχυνση της μεγέθυνσης του προϊόντος και την ταχύτερη αύξηση της απασχόλησης, δεν μπορεί να είναι συνάρτηση της επιβάρυνσης των ποσοτικών και ποιοτικών διαστάσεων της εργασίας, με διαμόρφωση συνθηκών απασχόλησης φτηνού εργασιακού δυναμικού.

Η ΓΣΕΕ συνεπώς, θεωρεί πως ο καλύτερος δυνατός τρόπος αντιμετώπισης της ανεργίας είναι η αύξηση της παραγωγικότητας και η βελτίωση της ποιότητας της παραγωγικής διαδικασίας. Στόχος της γενικότερα είναι η αύξηση της παραγωγής και της παραγωγικότητας, η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, η μείωση της ανεργίας και η επίτευξη ισορροπίας μεταξύ αύξησης του εισοδήματος και της απασχόλησης από τη μείωση του εργάσιμου χρόνου. Ασκεί δριμύτατη κριτική στην πολιτική μείωσης του μοναδιαίου κόστους εργασίας γιατί θεωρεί πως διαιωνίζει τις ανισότητες μεταξύ εργαζομένων, θέτει το οικονομικό στοιχείο πάνω από το κοινωνικό καλό και υπονομεύει εντέλει την υγεία των εργασιακών σχέσεων. Αναφέρει μάλιστα χαρακτηριστικά πως χώρες οι οποίες εφάρμοσαν την προαναφερθείσα πολιτική είχαν χαμηλότερες επιδόσεις συγκριτικά με εκείνες οι οποίες είχαν υψηλό κόστος εργασίας ανά μονάδα και υψηλό επίπεδο εργασιακών σχέσεων.

Κατά τη ΓΣΕΕ κρίνεται επιβεβλημένη η ανασύσταση της οικονομίας με βάση τα νέα δεδομένα. Υποστηρίζει πως πρωταρχικό μέλημα και πρώτο βήμα πρέπει να αποτελέσει η αναπροσαρμογή της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής και η εναρμόνισή της με τις σύγχρονες απαιτήσεις της οικονομίας και της κοινωνίας γενικότερα. Αυτή είναι η απάντηση της στην πρόκληση της ανταγωνιστικότητας και στα διαρθρωτικά προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα η Γεωργία, η Εκπαίδευση, η Δημόσια Διοίκηση και άλλοι τομείς.

Οι προτάσεις της ΓΣΕΕ έχουν ως εξής:

- Συμπληρωματικότητα των ενεργητικών με τις παθητικές πολιτικές απασχόλησης, αντί της σχέσης υποκατάστασης που παρατηρείται σήμερα, με ταυτόχρονη αύξηση του επιπέδου και της διάρκειας καταβολής του επιδόματος ανεργίας.
- Σύνδεση της επιδότησης των επενδύσεων του αναπτυξιακού νόμου με την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, με κλιμάκωση της αύξησης του ποσοστού επιδότησης της επένδυσης ανάλογα με τον αριθμό των νέων θέσεων εργασίας. Συζήτηση για ανεύρεση και υποστήριξη ολοκληρωμένων και στοχευμένων παρεμβάσεων σε ειδικούς κλάδους (π.χ. κλωστοϋφαντουργία). Σε περίπτωση μετεγκατάστασης των επιχειρήσεων σε άλλη χώρα, εφόσον έχουν επιδοτηθεί να υποχρεώνονται στην έντοκη επιστροφή των ποσών που επιδοτήθηκαν.
- Στο πλαίσιο της πρότασης της Γ.Σ.Ε.Ε. για την μείωση του χρόνου εργασίας χωρίς μείωση των αποδοχών, άμεση εφαρμογή του 35ωρου σε εργαζόμενους που έχουν συμπληρώσει το 59ο έτος της ηλικίας τους.
- Υποχρέωση των επιχειρήσεων για κάλυψη κατά το ήμισυ τουλάχιστον των ασφαλιστικών εισφορών των εργαζομένων που απολύουν και έχουν συμπληρώσει το 55ο έτος της ηλικίας τους, για περίοδο τουλάχιστον 5 ετών εφόσον παραμένουν άνεργοι σε περιοχές υψηλού δείκτη ανεργίας (π.χ. Νομός Ημαθίας).
- Επιδότηση κατά προτεραιότητα των επενδυτικών σχεδίων επιχειρήσεων που ανήκουν σε κλάδους με αυξημένα πολλαπλασιαστικά (άμεσα και έμμεσα) αποτελέσματα ως προς την απασχόληση (γεωργία, ξυλεία/έπιπλα, μεταλλικά προϊόντα, μεταφορές και επικοινωνίες, τρόφιμα - ποτά).
- Δημιουργία ειδικού κονδυλίου στον Κρατικό Προϋπολογισμό με πόρους που θα προέρχονται από αναδιανομή του εισοδήματος σε βάρος των εχόντων και κατεχόντων, με στόχο την επιδότηση πρόσληψης μακροχρόνιων ανέργων άνω των δύο ετών (π.χ. ενιαίος φορολογικός συντελεστής φυσικών και νομικών προσώπων και εφαρμογή της προοδευτικής φορολογίας στις Ανώνυμες εταιρείες).
- Εφαρμογή του αφορολόγητου ορίου ετήσιου εισοδήματος μέχρι 20.000 ευρώ για τα δύο πρώτα χρόνια της απασχόλησής τους για όσους εργαζόμενους δεν ξεπερνούν το 30ο έτος της ηλικίας τους και είναι πάνω από δύο χρόνια άνεργοι πριν την πρόσληψή τους.

- Φορολογική απαλλαγή του συνόλου των ατομικών δαπανών για επαγγελματική κατάρτιση των ανέργων και των εργαζομένων
- Αλλαγή του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας του ΛΑΕΚ και εφαρμογή του επιχειρησιακού προγράμματος όπως αυτό έχει ήδη συμφωνηθεί μεταξύ της Γ.Σ.Ε.Ε. και των εργοδοτικών οργανώσεων.
- Κατάρτιση και υλοποίηση εξειδικευμένων μεσο-μακροπρόθεσμων αναπτυξιακών σχεδίων μέσω του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων στις περιοχές που αντιμετωπίζουν οξυμένα προβλήματα ανεργίας (π.χ. ολοκληρωμένα παραγωγικά συμπλέγματα δραστηριοτήτων σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο).

Τέλος, η ΓΣΕΕ θεωρεί πως οι επενδύσεις στην ελληνική οικονομία, τόσο οι δημόσιες όσο και οι ιδιωτικές, μπορούν να συντελέσουν στην ανάκαμψη και την αναδιοργάνωση της παραγωγής με γνώμονα το αναφαίρετο ανθρώπινο δικαίωμα στην εργασία, καθώς και το συλλογικό καλό.

4.5.2 ΔΕΚΑ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΚΚΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Μέτρα για την αντιμετώπιση της ανεργίας και τον τερματισμό των απολύσεων ζήτησε από την κυβέρνηση, στην οποία άσκησε αυστηρή κριτική, η γραμματέας του κομμουνιστικού κόμματος Ελλάδας.

Η γραμματέας του ΚΚΕ αναφερόμενη στα τελευταία κρούσματα πτώχευσης ή κλεισίματος επιχειρήσεων, είπε ότι οι επιχειρήσεις κλείνουν γιατί το μεγάλο ψάρι τρώει το μικρότερο στα πλαίσια του καπιταλιστικού ανταγωνισμού και γιατί οι επιχειρήσεις μεταφέρουν κεφάλαια και επιχειρήσεις μέσα και έξω από την Ελλάδα με μοναδικό κριτήριο το υπερκέρδος.

Η γραμματέας του ΚΚΕ αναφέρθηκε επίσης στις προτάσεις που κατέθεσε το πολιτικό γραφείο του κόμματος για την προστασία των ανέργων, όπως είναι:

- Η επιδότηση στο 80% του βασικού μισθού για όλη τη διάρκεια της ανεργίας,
- Επίδομα ανεργίας 1.120 € για όλους τους ανέργους για όσο διαρκεί η ανεργία.
- Απλοποίηση των προϋποθέσεων για τη χορήγηση του επιδόματος ανεργίας, επέκτασή του σε όσους έκλεισαν τα μαγαζιά τους, ή εργάζονται περιστασιακά.
- Πλήρη, δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, με ανανέωση των βιβλιαρίων του ΙΚΑ και των άλλων Ταμείων, χωρίς όρους και προϋποθέσεις. Η κάλυψη

να είναι από το κράτος με χρηματοδότηση 100%, συμπεριλαμβανομένων και των οικογενειών τους. Μείωση 30% των τιμολογίων ΔΕΚΟ με παράλληλη απαγόρευση της διακοπής παροχής νερού, ρεύματος και σταθερού τηλεφώνου.

- Χορήγηση δωρεάν κάρτας απεριόριστων διαδρομών στις αστικές συγκοινωνίες. 5. Ο χρόνος ανεργίας να υπολογίζεται ως συντάξιμος χρόνος ασφάλισης και να βαρύνει το κράτος και τους εργοδότες.
- Διαγραφή χρεών από τόκους και πάγωμα αποπληρωμής δανείων για όσο καιρό κάποιος είναι άνεργος 7. Επιδότηση ενοικίου στο 100% της αξίας του από το κράτος.
- Κρατική αγορά συγκέντρωσης και διάθεσης τροφίμων σε ανέργους 9. Δημιουργία κρατικών πρατηρίων για ανάγκες ένδυσης, υπόδησης, ατομικής υγιεινής σε τιμές κόστους.
- Δωρεάν παροχή πακέτου απαραίτητων σχολικών ειδών για τα παιδιά των ανέργων. 11. Πλήρη κάλυψη του κόστους των σπουδών για φοιτητές που οι γονείς τους είναι άνεργοι και φτωχοί αγρότες.
- Καμία απόλυση συμβασιούχων σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα. Προσλήψεις στους τομείς Υγείας, Πρόνοιας, Εκπαίδευσης και σε άλλα έργα κοινωνικών υποδομών για μείωση της ανεργίας και κάλυψη των μεγάλων κενών που υπάρχουν, σε θέσεις εργασίας μόνιμης, πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης
- Να αρθεί ο περιορισμός για τα παιδιά των ανέργων που δεν γίνονται δεκτά σήμερα στους Παιδικούς Σταθμούς. 14. Να χορηγηθεί 1.000 €ετήσιο εφάπαξ βοήθημα για κάθε παιδί των εργαζομένων και των ανέργων από 100 € που ισχύει σήμερα.
- Όλα τα χρήματα, ανεξάρτητα από την πηγή προέλευσής τους που εισρέουν στον ΟΑΕΔ για την επιχορήγηση των επιχειρήσεων να διατεθούν για την κάλυψη των αναγκών των ανέργων.
- Μόνιμη και σταθερή δουλειά για όλους, που είναι το βασικότερο δικαίωμα του ανθρώπου, με στόχο την εξαφάνιση της ανεργίας. Κατοχύρωση του 35ωρου, 7ωρου, 5ήμερου και διασφάλιση της κυριακάτικης αργίας. Απαγόρευση όλων των ελαστικών μορφών απασχόλησης και κάθε μορφής ανασφάλιστης εργασίας. Μονιμοποίηση όλων χωρίς όρους και προϋποθέσεις.

- Αύξηση της αποζημίωσης που καταβάλλεται στους εργάτες και τους τεχνίτες λόγω απόλυσης, στο ύψος της αποζημίωσης που καταβάλλεται στους υπαλλήλους, σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου 2112/1920 και κατάργηση των Προεδρικών Διαταγμάτων που ισοπέδωσαν αποζημιώσεις και ΣΣΕ.

Η κα Παπαρήγα είπε ότι οι προτάσεις του κόμματός της για την προστασία των ανέργων δεν είναι μαξιμαλιστικές αλλά αντίθετα είναι αμυντικά μέτρα και υποστήριξε ότι μπορούν να ανταπεξέλθουν τα ταμεία γιατί υπάρχει συσσώρευση κερδών στην Ελλάδα σε πολλούς κλάδους. Το ΚΚΕ, είπε η γραμματέας του κόμματος, θα συνεχίσει την ίδια πολιτική στο χώρο του συνδικαλισμού, λέγοντας ότι το κόμμα της δεν πρόκειται να αλλάξει τακτική, αντίθετα είπε αν πρέπει κάποιος να αλλάξει τακτική είναι η ΓΣΕΕ και γενικότερα η κυβέρνηση, γιατί, όπως είπε, δεν νομοθετούν οι ιδιώτες αλλά η Βουλή. (Πηγή <http://www.patris.gr>)

4.5.3 ΣΥΡΙΖΑ

Δεν αρκεί να ψηφίσεις άλλο κόμμα πρέπει να ψηφίσεις και άλλη πολιτική, ήταν το μήνυμα που έστειλε σήμερα ο πρόεδρος του ΣΥΝ Αλέξης Τσίπρας προς τους πολίτες, παρουσιάζοντας τις θέσεις του ΣΥΡΙΖΑ για την αντιμετώπιση της ανεργίας και την ενίσχυση της απασχόλησης.

Ο Αλέξης Τσίπρας τόνισε ότι η νεοφιλελεύθερη πολιτική απασχόλησης που ακολουθήθηκε από τις κυβερνήσεις της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση της ανεργίας και την πλήρη απορύθμιση των εργασιακών σχέσεων, τη γενίκευση της εργασιακής ανασφάλειας και τη διεύρυνση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων.

Η τρέχουσα κρίση, είπε, δεν αποτελεί παρά φυσική και αναγκαία συνέπεια της χρεωκοπίας αυτής της πολιτικής, ενώ συγχρόνως λειτουργεί ως άλλοθι για την αύξηση του αριθμού των ανέργων.

Ο ΣΥΡΙΖΑ εκτιμά ότι με την κρυφή ανεργία ο συνολικός αριθμός των ανέργων προσεγγίζει το 15%, δηλαδή γύρω στις 750.000 σύμφωνα με τη ΓΣΕΕ.

Η δική μας κεντρική προγραμματική θέση, τόνισε ο κ.Τσίπρας, είναι ότι δεν μπορεί να υπάρξει έξοδος από την κρίση χωρίς ανάκαμψη της απασχόλησης, χωρίς τον τερματισμό της εργασιακής επισφάλειας και τη διασφάλιση της πλήρους σταθερής και ποιοτικής εργασίας για όλους.

Ο Αλέξης Τσίπρας τόνισε την ανάγκη να καταργηθούν οι ανεργατικοί νόμοι, να ενισχυθούν τα συλλογικά δικαιώματα των εργαζομένων, να υπάρξει προστασία και στήριξη των ανέργων.

Ο ΣΥΡΙΖΑ προτείνει μια άλλη πολιτική για τη δημιουργία ή τη διάσωση θέσεων εργασίας, για την αντιμετώπιση της ανεργίας και τη στήριξη των ανέργων με μέτρα όπως:

- Την ουσιαστική αύξηση των δημοσίων επενδύσεων.
- Τη δραστική αύξηση των δημόσιων κοινωνικών δαπανών και των προσλήψεων στον κοινωνικό και τον πράσινο τομέα της οικονομίας (Παιδεία, Υγεία, Κοινωνική Προστασία, διαφύλαξη του περιβάλλοντος, πολιτική προστασία).
- Την στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.
- Τη θέσπιση νομοθετικών ή άλλων μέτρων για την παρεμπόδιση των απολύσεων και την εξομοίωση της αποζημίωσης των εργατών με αυτή των υπαλλήλων.
- Τον διπλασιασμό του προγράμματος κατασκευής εργατικών κατοικιών από τον ΟΕΚ.
- Τον τριπλασιασμό των προγραμμάτων κοινωνικού τουρισμού του Οργανισμού Εργατικής Εστίας και του ΕΟΤ.
- Την αύξηση του επιδόματος ανεργίας στο 80% του μισθού και τη χορήγηση χωρίς προϋποθέσεις σε όλους τους ανέργους για όλο το διάστημα της ανεργίας τους.
- Την προώθηση μέτρων κοινωνικής στήριξης των ανέργων.

Η σημερινή κατάσταση δεν μπορεί να συνεχιστεί. Η κυβέρνηση θα πρέπει επιτέλους να αφήσει τα παχιά λόγια και να πάρει τώρα ουσιαστικά μέτρα για την αντιμετώπιση της ανεργίας και την προστασία των ανέργων.

(Πηγή <http://www.imerisia.gr>)

4.5.4 ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΩΝ

Τα δέκα μέτρα - ανάχωμα στην ανεργία από τον ΣΕΒ είναι

- Άμεση λειτουργία και καταβολή της κρατικής χρηματοδότησης στο Ταμείο Κοινωνικής Συνοχής. Να καθοριστούν προτεραιότητες ενίσχυσης ασθενέστερων και να προβλεφθεί η συμμετοχή κοινωνικών εταίρων στη διαχείριση.

- Κατάργηση των φορολογικών αντικινήτρων που αποτρέπουν τις επιχειρήσεις να προχωρήσουν στη διανομή κερδών και στην πρόσθετη ασφαλιστική κάλυψη ειδικά για τους χαμηλόμισθους εργαζόμενους.
- Υποστήριξη των νέων προσλήψεων με προσωρινή μείωση των ασφαλιστικών εισφορών για εκείνες τις επιχειρήσεις που θα αυξήσουν την απασχόληση στη διετία 2010 - 2012.
- Μείωση των ασφαλιστικών εισφορών σε όσες επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν σοβαρή μείωση της δραστηριότητάς τους στη διετία 2010 - 2012.
- Επιδότηση για συμμετοχή σε προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης εκείνων των εργαζόμενων που μέσα στο 2010 και στο 2012 υποχρεώνονται να έχουν μειωμένη απασχόληση.
- Εξυγίανση και ενίσχυση των προληπτικών και κατασταλτικών μηχανισμών για την τήρηση της εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας και την καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας.
- Ολοκλήρωση της διαδικασίας για την απογραφή εργοδοτών και πλήρης μηχανογραφική αποτύπωση των προσλήψεων.
- Υποχρεωτική εφαρμογή της κοινοτικής οδηγίας (98/59) για την κατάρτιση κοινωνικού σχεδίου εργαζομένων, στις περιπτώσεις όπου η αναδιάρθρωση μίας επιχείρησης συνεπάγεται ομαδικές απολύσεις.
- Άμεση προώθηση εφαρμογής του νόμου περί εγγυημένου δανεισμού των επιχειρήσεων και επίβλεψη της εφαρμογής του από τις τράπεζες, έτσι ώστε τα δάνεια με εγγύηση Δημοσίου να διοχετευθούν άμεσα στις επιχειρήσεις που διατηρούν ή αυξάνουν τις υφιστάμενες θέσεις εργασίας.
- Προσαύξηση του επιδόματος ανεργίας κατά 25% για τουλάχιστον έναν χρόνο.
(Πηγή <http://www.kerdos.gr/>)

4.6 ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Συνοψίζοντας τα άμεσα μέτρα που μπορούν να ληφθούν είναι :

- Η κυβέρνηση και οι κοινωνικοί εταίροι πρέπει να φροντίσουν να απαλλαγεί η μερική απασχόληση από την προκατάληψη της υποδεέστερης μορφής εργασίας.
- Οι κοινωνικοί εταίροι πρέπει να φροντίσουν για τη διάδοση και την αποδοχή της μερικής απασχόλησης από εργοδότες σε εργαζόμενους με την προϋπόθεση της διατήρησης του εθελοντικού χαρακτήρα αυτής της μορφής

εργασίας και της εξασφάλισης της ίσης(αναλογιστικής) μεταχείρισης με τους εργαζόμενους με πλήρη απασχόληση.

- Τήρηση και δημοσιοποίηση καταστάσεων από τον ΟΑΕΔ, για τις ζητούμενες θέσεις μερικής απασχόλησης.

Τρεις αρνητικές πρωτιές για την Ελλάδα στην ανεργία
Πρώτη στην Ευρωζώνη και στις κατηγορίες των γυναικών και των νέων κάτω των 25 ετών

Πρωτοσέλιδο της Ελευθεροτυπίας 29/09/2002. Από τότε μέχρι σήμερα δεν άλλαξε τίποτα....

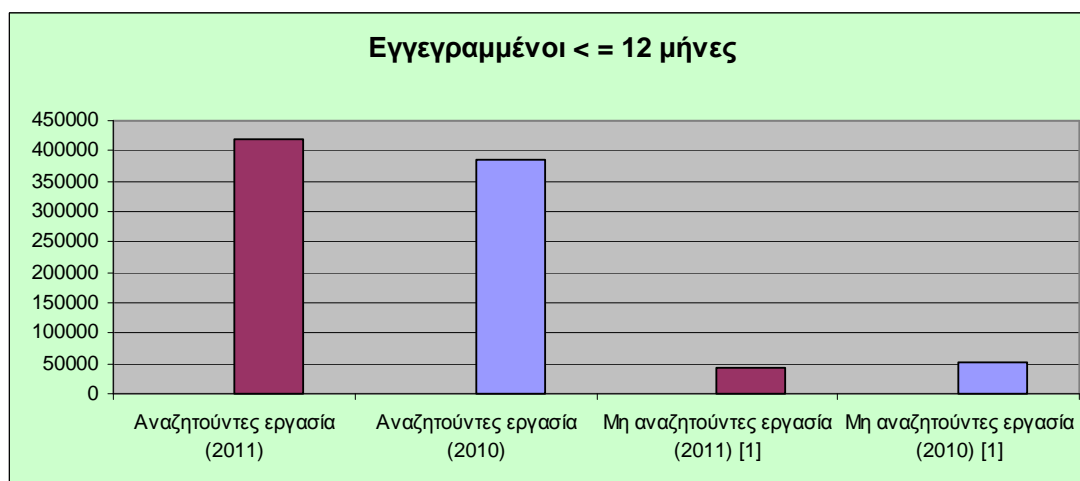
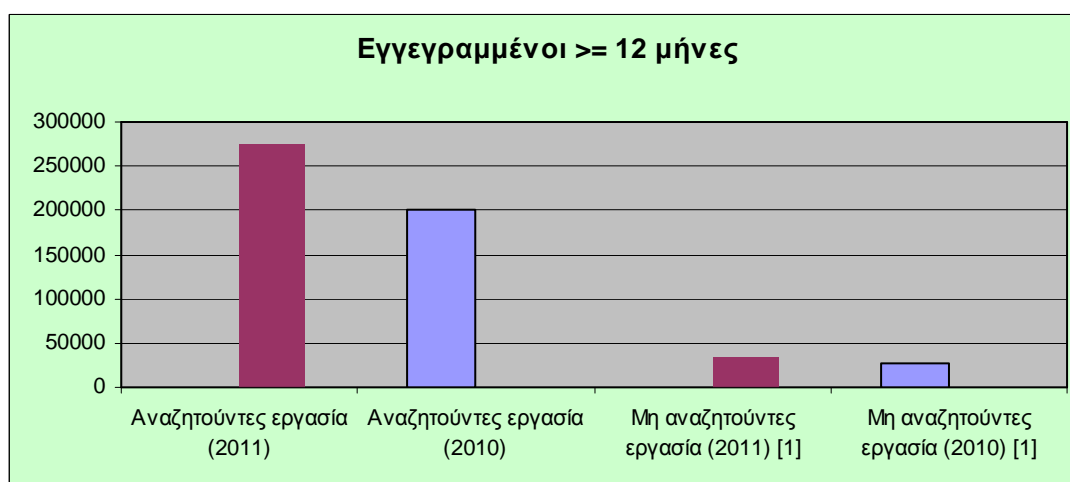
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ - ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

5.1 ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ ΑΝΑΖΗΤΟΥΝΤΕΣ ΚΑΙ ΜΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

	Αναζητούντες εργασία (2011)	Αναζητούντες εργασία (2010)	Μη αναζητούντες εργασία (2011) [1]	Μη αναζητούντες εργασία (2010) [1]
Εγγεγραμμένοι >= 12 Μήνες [2]	276.009	201.498	34.707	26.772
Εγγεγραμμένοι < 12 Μήνες	419.250	385.715	44.093	51.074
Σύνολο	695.259	587.213	78.800	77846

Πίνακας 5.1: Εγγεγραμμένοι στο μητρώο του ΟΑΕΔ : Σεπτέμβριος 2011 – Σεπτέμβριος 2010

Διάγραμμα 5.1 Εγγεγραμμένοι στο μητρώο του ΟΑΕΔ : Σεπτέμβριος 2011 – Σεπτέμβριος 2010

Πηγή : ΟΑΕΔ

	Κοινοί επιδοτούμενοι[3]	Εποχικοί τουριστικών επαγγελματιών [3]	Σύνολο [3]	Δικαιούχοι που πληρώθηκαν και συνεχίζουν να είναι δικαιούχοι [4]	Νέες εγγραφές ανέργων που έχουν δικαίωμα επιδότησης αλλά δεν έχουν πληρωθεί εντός του μήνα [5]
Επιδοτούμενοι	210.443	2.892	213.335	170.086	28.735

Πίνακας 5.2 : Εγγεγραμμένοι στο μητρώο του ΟΑΕΔ : Σεπτέμβριος 2011

Πηγή : ΟΑΕΔ

	Κοινοί επιδοτούμενοι[3]	Εποχικοί τουριστικών επαγγελματιών [3]	Σύνολο [3]	Δικαιούχοι που πληρώθηκαν και συνεχίζουν να είναι δικαιούχοι [4]	Νέες εγγραφές ανέργων που έχουν δικαίωμα επιδότησης αλλά δεν έχουν πληρωθεί εντός του μήνα [5]
Επιδοτούμενοι	195.739	2.183	197.922	157.871	9.928

Πίνακας 5.3 : Εγγεγραμμένοι στο μητρώο του ΟΑΕΔ : Σεπτέμβριος 2010

Πηγή : ΟΑΕΔ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

[1] Εγγεγραμμένοι στο μητρώο του ΟΑΕΔ οι οποίοι έχουν δηλώσει ότι δεν επιθυμούν να βρουν εργασία μέσω των Υπηρεσιών του ΟΑΕΔ.

[2] Εγγεγραμμένοι στο μητρώο του ΟΑΕΔ με ενεργό δελτίο για συνεχόμενο διάστημα μεγαλύτερο ή ίσο των 12 μηνών.

[3] Αφορά αριθμό δικαιούχων που πληρώθηκαν εντός του αντίστοιχου μήνα.

[4] Σύνολο δικαιούχων επιδότησης που πληρώθηκαν και στο τέλος του μήνα συνεχίζουν να έχουν δικαίωμα επιδότησης.

[5] Σύμφωνα με την ισχύουσα διοικητική διαδικασία, η πρώτη πληρωμή γίνεται 37 ημέρες μετά την εγγραφή του δικαιούχου επιδόματος ανεργίας.

5.2 ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ ΣΤΟ ΜΗΤΡΩΟ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

Στον πίνακα 5.2 και 5.3 εμφανίζονται τα στοιχεία των εγγεγραμμένων στο μητρώο του ΟΑΕΔ για τον μήνα Σεπτέμβριο 2010 και 2011 στο σύνολο της χώρας. Από τον ανωτέρω πίνακα προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

- Το σύνολο των ανέργων με κριτήριο την αναζήτηση εργασίας για τον μήνα Σεπτέμβριο 2011 ανήλθε σε 695.259 άτομα ενώ το Σεπτέμβριο 2010 ανήλθε σε 587.213 άτομα. Από αυτά 276.009 (ποσοστό 39,70%) είναι εγγεγραμμένα στο μητρώο του ΟΑΕΔ για χρονικό διάστημα ίσο ή και περισσότερο των 12

μηνών, και 419.250 (ποσοστό 60,30%) είναι εγγεγραμμένα στο μητρώο ανέργων του ΟΑΕΔ για χρονικό διάστημα μικρότερο των 12 μηνών.

- Το σύνολο των εγγεγραμμένων μη αναζητούντων εργασία για τον μήνα Σεπτέμβριο 2011 ανήλθε σε 78.800 άτομα (ενώ τον μήνα Σεπτέμβριο 2010 ήταν 77.846 άτομα) όπου 34.707 (ποσοστό 44,04%) είναι εγγεγραμμένα στο μητρώο του ΟΑΕΔ για χρονικό διάστημα ίσο ή και περισσότερο των 12 μηνών, και 44.093 (ποσοστό 55,96%) εγγεγραμμένα για χρονικό διάστημα μικρότερο των 12 μηνών.
- Το σύνολο των επιδοτούμενων ανέργων (αφορά τον αριθμό των δικαιούχων που πληρώθηκαν εντός του αντίστοιχου μήνα) ανέρχεται σε 213.335 άτομα από τα οποία οι 210.443 (ποσοστό 98,64%) είναι κοινοί επιδοτούμενοι και οι 2.892 (ποσοστό 1,36%) είναι εποχικοί τουριστικών επαγγελμάτων.
- Το σύνολο του αριθμού των δικαιούχων που πληρώθηκαν και στο τέλος του μήνα συνεχίζουν να έχουν δικαίωμα επιδότησης ανέρχεται σε 170.086 άτομα.
- Το σύνολο των νέων εγγραφών ανέργων που έχουν δικαίωμα επιδότησης αλλά δεν έχουν πληρωθεί εντός του μήνα Σεπτεμβρίου (σύμφωνα με την ισχύουσα διοικητική διαδικασία, η πρώτη πληρωμή γίνεται 37 ημέρες μετά την εγγραφή του δικαιούχου επιδόματος ανεργίας) ανέρχεται σε 28.735 άτομα.

5.3 ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ ΑΝΕΡΓΟΙ ΑΝΑΖΗΤΟΥΝΤΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

Στον πίνακα 5.4 εμφανίζεται ο αριθμός ανέργων που αναζητούν εργασία ανά Περιφέρεια και η ποσοστιαία κατανομή του ανά Περιφέρεια για τον μήνα Σεπτέμβριο 2011.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΝΕΡΓΩΝ ΑΝΑΖΗΤΟΥΝΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ: ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2010 ΚΑΙ 2011				
	ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2010	ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2011	ΠΟΣΟΣΤΟ 2010	ΠΟΣΟΣΤΟ 2011
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗ	42.365	48.706	7,21%	7,01
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	122.076	142.604	20,79%	20,51
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	22.079	24.321	3,76%	3,5
ΗΠΕΙΡΟΣ	19.213	23.748	3,27%	3,42
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	39.635	46.301	6,75%	6,66

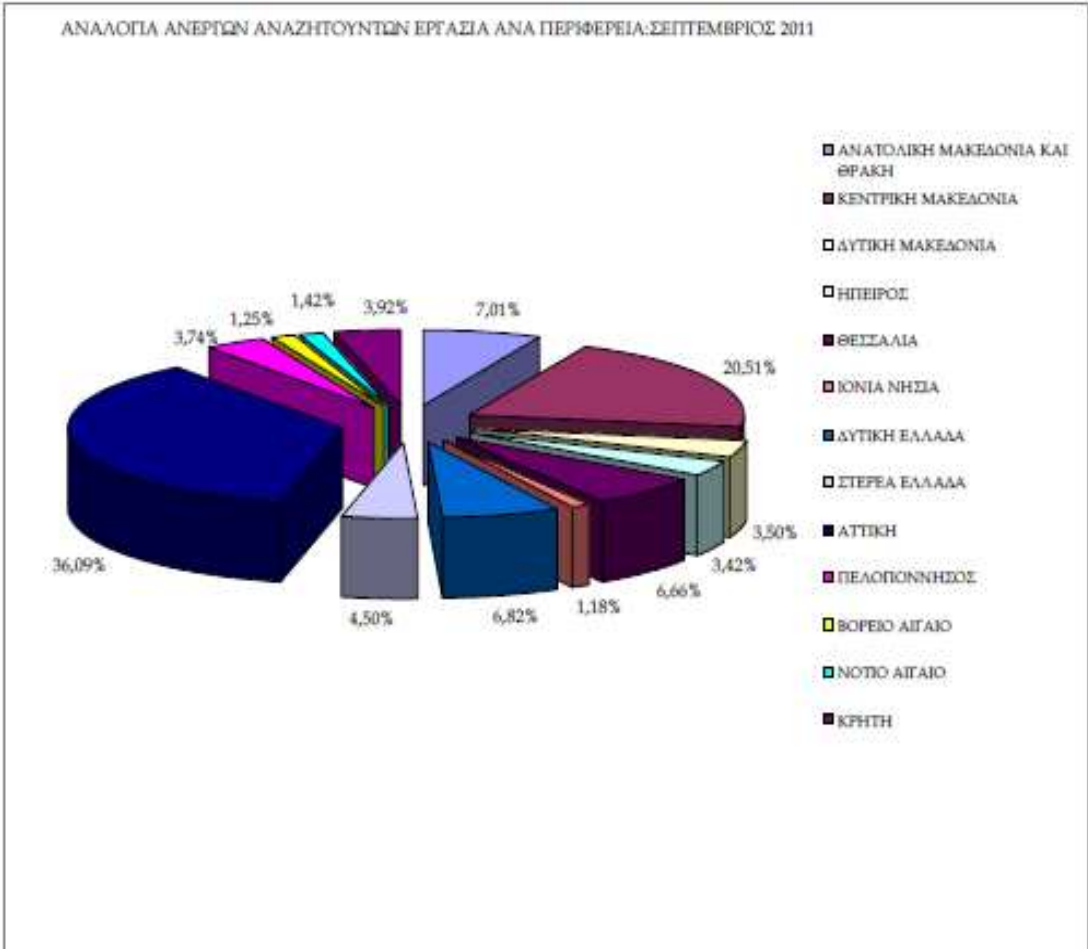
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	6.830	8.181	1,16%	1,18
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	40.113	47.418	6,83%	6,82
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	26.192	31.254	4,46%	4,5
ΑΤΤΙΚΗ	208.206	250.937	35,46%	36,09
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	21.436	26.016	3,65%	3,74
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	7.067	8.666	1,20%	1,25
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	9.312	9.841	1,59%	1,42
ΚΡΗΤΗ	22.689	27.266	3,86%	3,92
ΣΥΝΟΛΟ	587.213	695.259	100,00%	100,00%

Πίνακας 5.4 : Κατανομή αναζητούντων εργασία ανά Περιφέρεια: Σεπτέμβριος 2011

Πηγή : ΟΑΕΔ

Όπως προκύπτει από τον ανωτέρω πίνακα ο υψηλότερος αριθμός ανέργων που αναζητούν εργασία εμφανίζεται στην Περιφέρεια Αττικής με 250.937 άτομα και στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας με 142.604 άτομα το 2011 όπως και το 2010 αντίστοιχα με 208.206 άτομα και με 122.076 άτομα, καθώς οι δύο αυτές Περιφέρειες συγκεντρώνουν το υψηλότερο πληθυσμό στο σύνολο της χώρας.

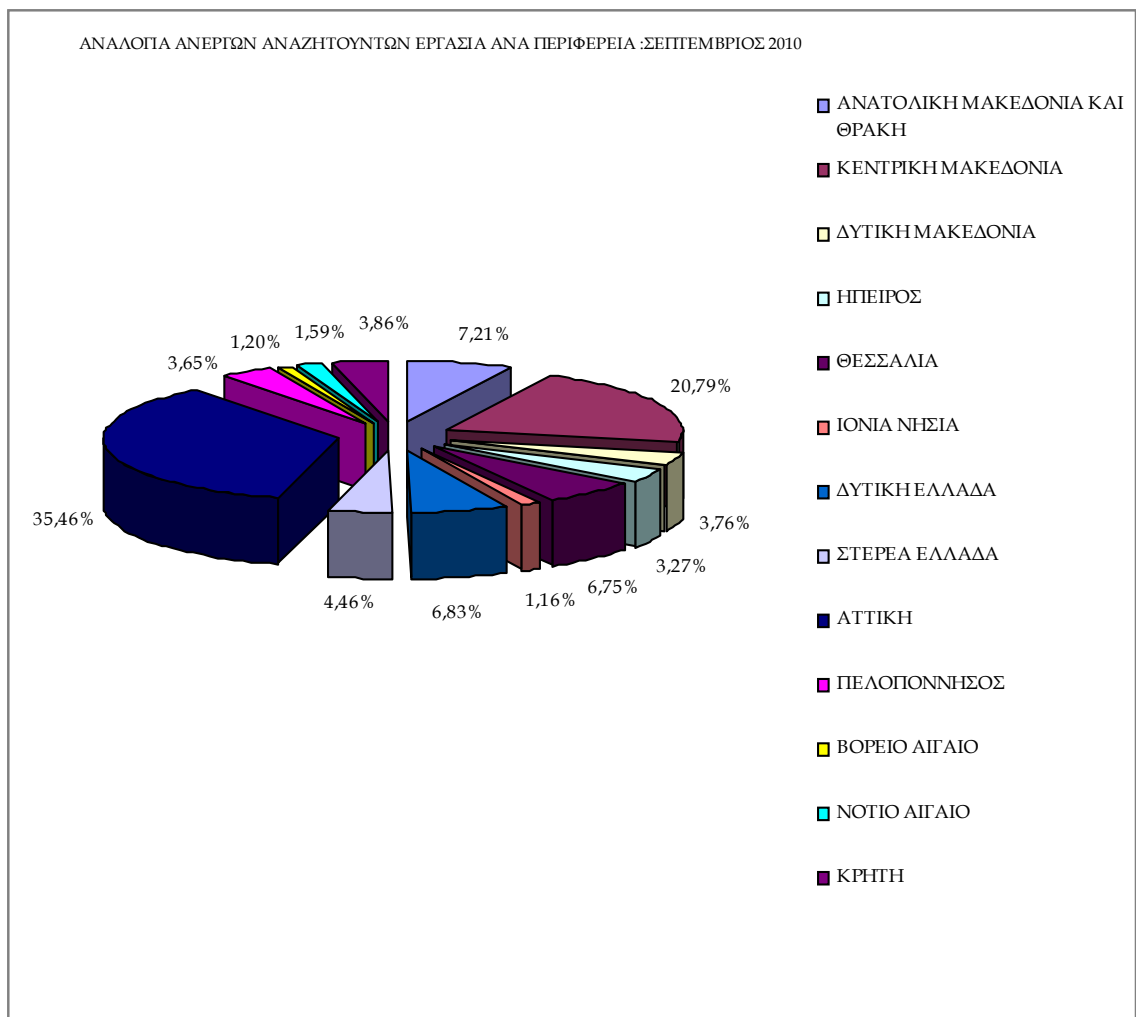
Στην Περιφέρεια Αττικής αναλογεί το 36,09% των ανέργων που αναζητούν εργασία από το σύνολο της χώρας και στην Περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας αναλογεί το 20,51% και το 2010 βλέπουμε ότι Στην Περιφέρεια Αττικής αναλογεί το 35,46% των ανέργων που αναζητούν εργασία από το σύνολο της χώρας και στην Περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας αναλογεί το 20,79%. Στο διάγραμμα 5.2 και 5.3 εμφανίζεται το ποσοστό των αναζητούντων εργασία που αναλογεί σε κάθε Περιφέρεια για τον Σεπτέμβριο 2010 και 2011.

Διάγραμμα 5.2 :Ποσοστιαία κατανομή ανέργων αναζητούντων εργασία ανά Περιφέρεια: Σεπτέμβριος 2011

Πηγή : ΟΑΕΔ

Διάγραμμα 5.3 :Ποσοστιαία κατανομή ανέργων αναζητούντων εργασία ανά Περιφέρεια: Σεπτέμβριος 2011

Πηγή : ΟΑΕΔ

5.4 ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ ΑΝΕΡΓΩΝ ΑΝΑΖΗΤΟΥΝΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΑΝΑΖΗΤΟΥΝΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ : ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ –ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2011				
	ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2011	ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2011	ΑΠΟΛΥΤΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗ	49.103	48.706	-397	-0,81%
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	142.030	142.604	574	0,40%
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	24.637	24.321	-316	-1,28%
ΗΠΕΙΡΟΣ	23.766	23.748	-18	-0,08%
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	46.237	46.301	64	0,14%
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	8.038	8.181	143	1,78%
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	47.615	47.418	-197	-0,41%
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	30.238	31.254	1016	3,36%
ΑΤΤΙΚΗ	249.569	250.937	1368	0,55%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	25966	26.016	50	0,19%
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	8.867	8.666	-201	-2,27%
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	9.784	9.841	57	0,58%
ΚΡΗΤΗ	27.479	27.266	-213	-0,78%
ΣΥΝΟΛΟ	693.329	695.259	1.930	0,28%

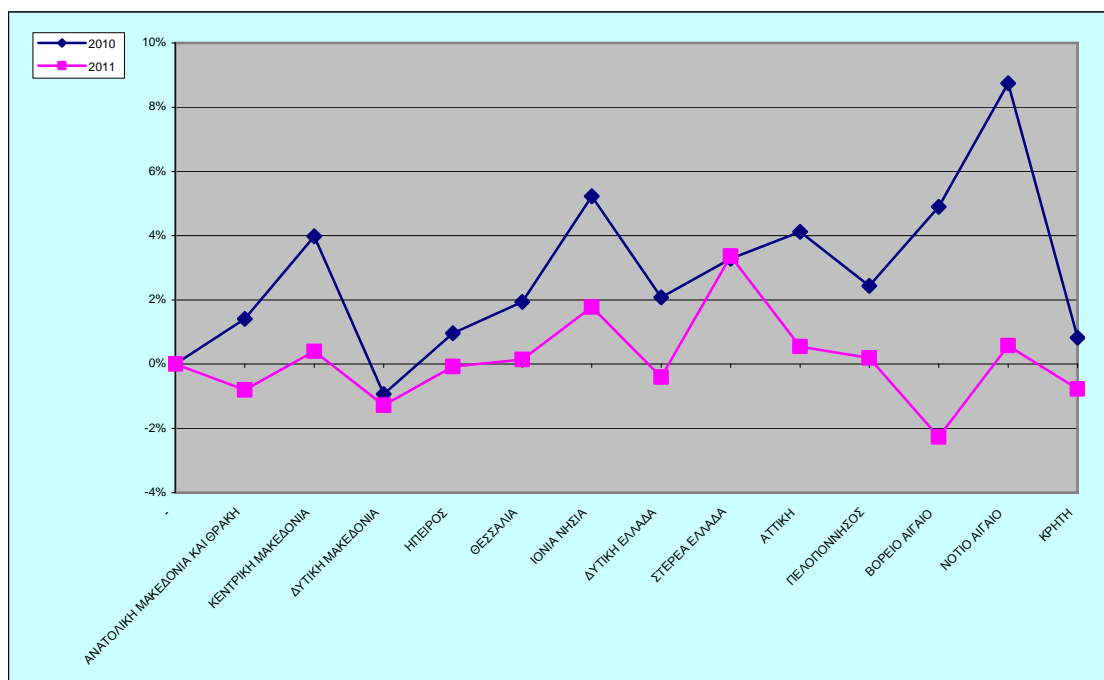
Πίνακας 5.5: Μεταβολές αριθμού ανέργων αναζητούντων εργασία : Αύγουστος-Σεπτέμβριος 2011

ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΑΝΑΖΗΤΟΥΝΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ : ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ – ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2010				
	ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2010	ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2010	ΑΠΟΛΥΤΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗ	41.777	42.365	588	1,41%
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	117.403	122.076	4.673	3,98%
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	22.289	22.079	-210	-0,94%
ΗΠΕΙΡΟΣ	19.028	19.213	185	0,97%
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	38.880	39.635	755	1,94%
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	6.491	6.830	339	5,22%
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	39.294	40.113	819	2,08%
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	25.360	26.192	832	3,28%

ΑΤΤΙΚΗ	199.972	208.206	8.234	4,12%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	20.925	21.436	511	2,44%
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	6.737	7.067	330	4,90%
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	8.563	9.312	749	8,75%
ΚΡΗΤΗ	22.503	22.689	186	0,83%
ΣΥΝΟΛΟ	569.222	587.213	17.991	3,16%

Πίνακας 5.6 : Μεταβολές αριθμού ανέργων αναζητούντων εργασία : Αύγουστος-Σεπτέμβριος 2010

Πηγή : ΟΑΕΔ

Διάγραμμα 5.4 : Ποσοστιαία μεταβολή αριθμού ανέργων αναζητούντων εργασία: Αύγουστος - Σεπτέμβριος 2010 και 2011

Πηγή : ΟΑΕΔ

Όπως προκύπτει από τον πίνακα 5.5 και 5.6 καθώς και από το διάγραμμα 5.4 στο σύνολο της χώρας το 2011 παρατηρείται αύξηση των αναζητούντων εργασία από τον προηγούμενο μήνα σε 1.930 άτομα και με ποσοστιαία μεταβολή 0,28%. ενώ το 2010 παρατηρείται αύξηση των αναζητούντων εργασία από τον προηγούμενο μήνα σε 17.991 άτομα και με ποσοστιαία μεταβολή 3,16%. Η μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση μεταξύ των Περιφερειών στους αναζητούντες εργασία από τον προηγούμενο μήνα εμφανίζεται το 2011 Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας με ποσοστιαία μεταβολή 3,36% ενώ το 2010 στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου με ποσοστιαία μεταβολή 8,75%. Ποσοστιαία μείωση εμφανίζει το 2010 μόνο η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας με ποσοστιαία μεταβολή -0,94%.

5.5 ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΑ ΑΝΕΡΓΩΝ ΑΝΑΖΗΤΟΥΝΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑ

<i>ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΑ ΑΝΕΡΓΩΝ ΑΝΑΖΗΤΟΥΝΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ</i>				
<i>:ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ-ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2011</i>				
	<i>ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ</i>	<i>ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ</i>	<i>ΑΠΟΛΥΤΗ</i>	<i>ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ</i>
	<i>2011</i>	<i>2011</i>	<i>ΜΕΤΑΒΟΛΗ</i>	<i>ΜΕΤΑΒΟΛΗ</i>
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗ	21.806	22.490	684	3,14%
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	60.281	62.869	2.588	4,29%
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	11.679	12.025	346	2,96%
ΗΠΕΙΡΟΣ	9.751	10.144	393	4,03%
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	19.702	20.723	1.021	5,18%
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	2.238	2.385	147	6,57%
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	20.689	21.473	784	3,79%
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	12.711	13.269	558	4,39%
ΑΤΤΙΚΗ	80.603	86.278	5.675	7,04%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	8.940	9.359	419	4,69%
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	3.065	3.227	162	5,29%
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	2.856	3.031	175	6,13%
ΚΡΗΤΗ	8.206	8.736	530	6,46%
ΣΥΝΟΛΟ	262.527	276.009	13.482	5,14%

Πίνακας 5.7 : Μεταβολές αριθμού μακροχρόνια ανέργων αναζητούντων εργασία : Αύγουστος-Σεπτέμβριος 2011

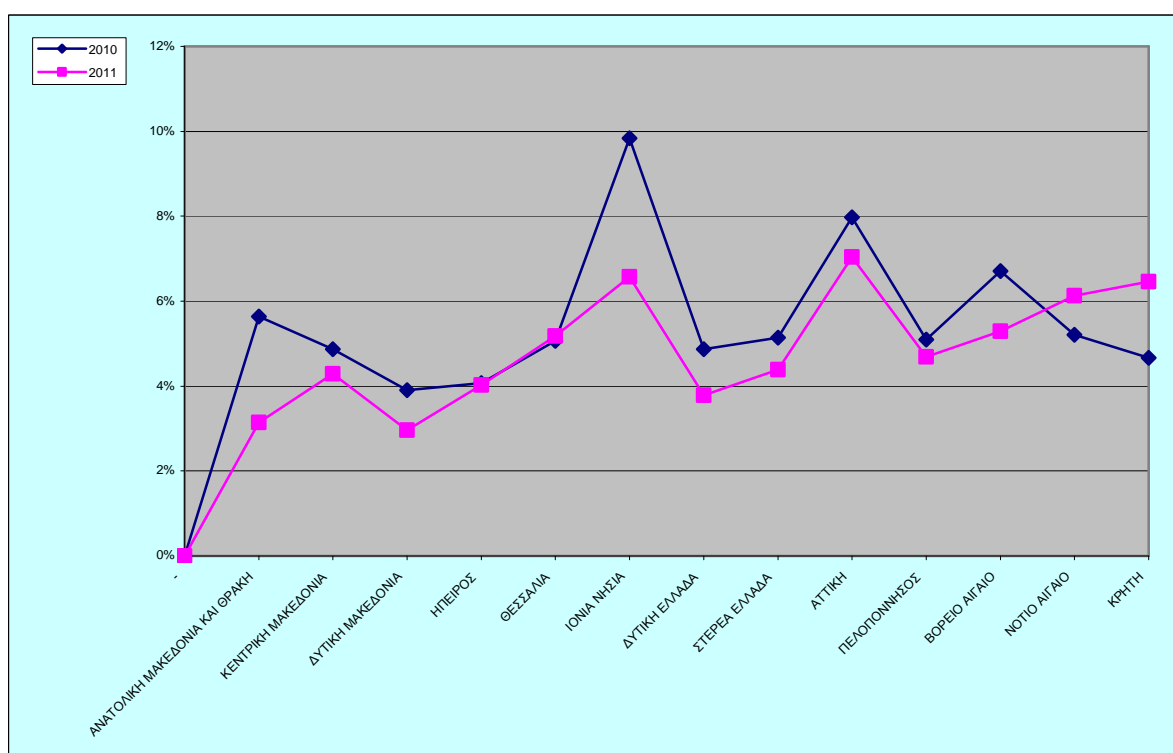
Πηγή : ΟΑΕΔ

<i>ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΑ ΑΝΕΡΓΩΝ ΑΝΑΖΗΤΟΥΝΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ</i>				
<i>:ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ-ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2010</i>				
	<i>ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ</i>	<i>ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ</i>	<i>ΑΠΟΛΥΤΗ</i>	<i>ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ</i>
	<i>2010</i>	<i>2010</i>	<i>ΜΕΤΑΒΟΛΗ</i>	<i>ΜΕΤΑΒΟΛΗ</i>
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗ	15.700	16.585	885	5,64%
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	43.638	45.763	2.125	4,87%
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	9.405	9.773	368	3,91%
ΗΠΕΙΡΟΣ	7.252	7.547	295	4,07%
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	15.516	16.302	786	5,07%
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	1.382	1.518	136	9,84%

ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	16.296	17.089	793	4,87%
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	9.826	10.331	505	5,14%
ΑΤΤΙΚΗ	55.020	59.405	4.385	7,97%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	6.689	7.030	341	5,10%
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	2.058	2.196	138	6,71%
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	2.052	2.159	107	5,21%
ΚΡΗΤΗ	5.541	5.800	259	4,67%
ΣΥΝΟΛΟ	190.375	201.498	11.123	5,84%

Πίνακας 5.8 : Μεταβολές αριθμού μακροχρόνια ανέργων αναζητούντων εργασία : Αύγουστος-Σεπτέμβριος 2010

Πηγή : ΟΑΕΔ

Διάγραμμα 5.5 : Ποσοστιαία μεταβολή αριθμού μακροχρόνια ανέργων αναζητούντων εργασία: Αύγουστος-Σεπτέμβριος 2010 και 2011

Πηγή : ΟΑΕΔ

Σύμφωνα με τον πίνακα 5.7 και 5.8 καθώς και το διάγραμμα 5.5 στο σύνολο της χώρας παρατηρείται αύξηση των μακροχρόνια ανέργων σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα. Το 2010 ανήλθαν σε 11.123 άτομα και με ποσοστιαία μεταβολή 5,84%, ενώ το 2011 ανήλθαν σε 13.482 άτομα και με ποσοστιαία μεταβολή 7,04%. Δηλαδή είχαμε μια αύξηση από το 2010 στο 2011 γύρω στα 22%. Η μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση εμφανίζεται το 2010 στην Περιφέρεια Ιόνιων Νήσων με ποσοστό μεταβολής 9,84% και στην Περιφέρεια Αττικής με ποσοστό μεταβολής

7,97% ενώ το 2011 η μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση εμφανίζεται στην Περιφέρεια Αττικής με ποσοστό μεταβολής 7,04%, στην Περιφέρεια Ιόνιων Νήσων με ποσοστό μεταβολής 6,57%, στην Περιφέρεια Κρήτης με ποσοστό μεταβολής 6,46% και στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου με ποσοστό μεταβολής 6,13%.

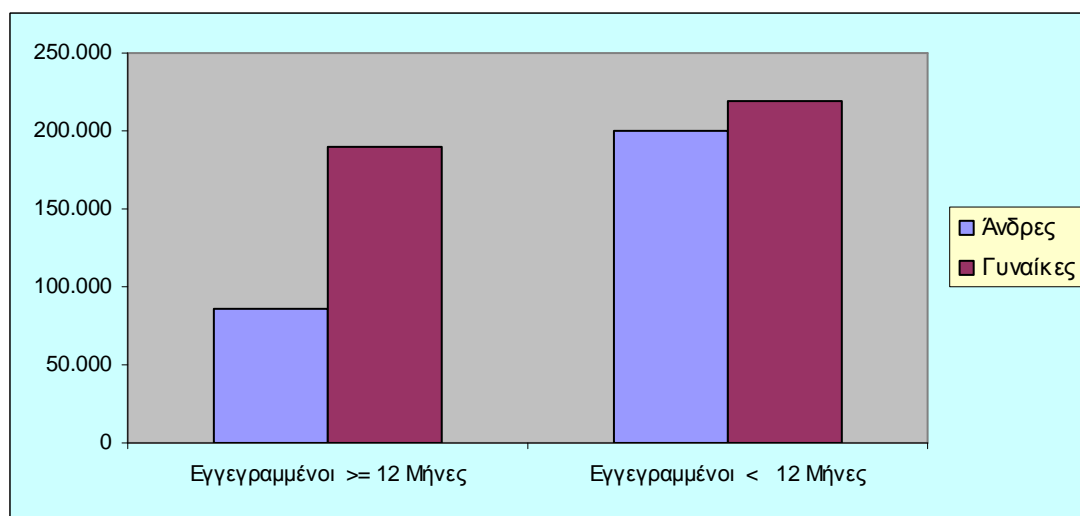
5.6 ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ ΑΝΕΡΓΟΙ ΑΝΑΖΗΤΟΥΝΤΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΝΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

	Εγγεγραμμένοι >= 12 Μήνες	Εγγεγραμμένοι < 12 Μήνες	Σύνολο	Ποσοστό %
Άνδρες	85.948	199.538	285.486	41,06%
Γυναίκες	190.061	219.712	409.773	58,94%
Σύνολο	276.009	419.250	695.259	100,00%

Πίνακας 5.9: Εγγεγραμμένοι άνεργοι αναζητούντες εργασία ανά Φύλο και διάρκεια ανεργίας:

Σεπτέμβριος 2011

Πηγή : ΟΑΕΔ

Διάγραμμα 5.6 : Εγγεγραμμένοι άνεργοι αναζητούντες εργασία ανά Φύλο και διάρκεια ανεργίας:

Σεπτέμβριος 2011

Πηγή : ΟΑΕΔ

Όπως προκύπτει από τον πίνακα 5.9 και το διάγραμμα 5.6 από το σύνολο των ανέργων αναζητούντων εργασία ανά φύλο, 285.486 άτομα είναι άνδρες, (ποσοστό 41,06%) και 409.773 είναι γυναίκες, (ποσοστό 58,94%). Στους εγγεγραμμένους ανέργους αναζητούντων εργασία για χρονικό διάστημα μεγαλύτερου ή ίσου των 12 μηνών, οι άνδρες ανέρχονται σε 85.948 άτομα ενώ οι γυναίκες ανέρχονται σε 190.061. Στους εγγεγραμμένους ανέργους αναζητούντων εργασία για χρονικό

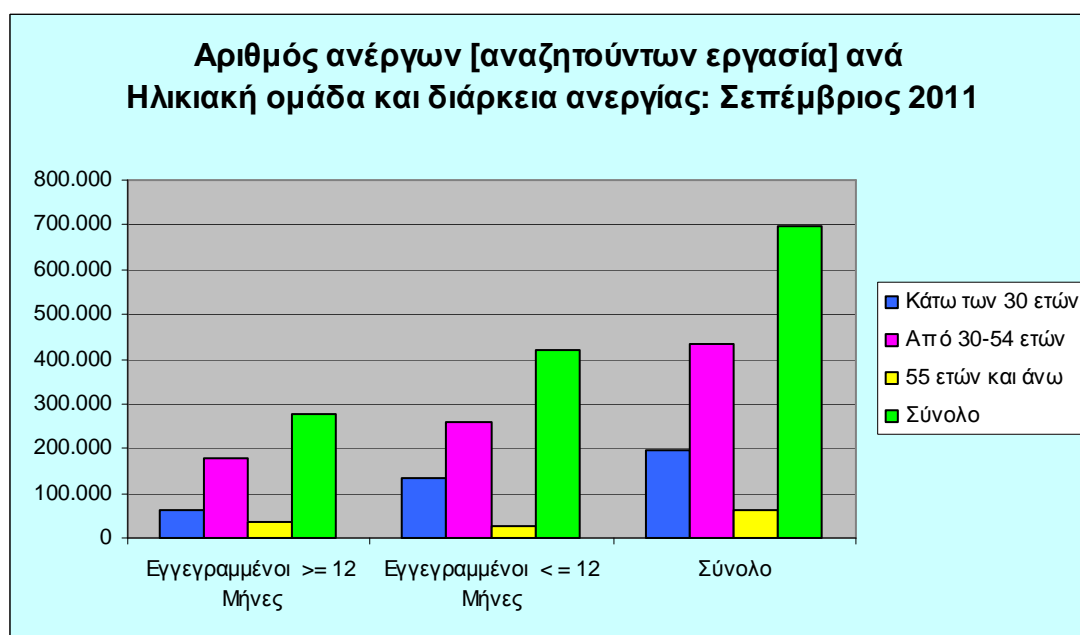
διάστημα μικρότερο των 12 μηνών, οι άνδρες ανέρχονται σε 199.538 άτομα ενώ οι γυναίκες ανέρχονται σε 219.712.

5.7 ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ ΑΝΕΡΓΟΙ ΑΝΑΖΗΤΟΥΝΤΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΝΑ ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΟΜΑΔΑ ΚΑΙ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

	Εγγεγραμμένοι >= 12 Μήνες	Εγγεγραμμένοι < 12 Μήνες	Σύνολο	Ποσοστό %
Κάτω των 30 ετών	63.408	133.361	196.769	28,30%
Από 30-54 ετών	177.027	257.318	434.345	62,47%
55 ετών και άνω	35.574	28.571	64.145	9,23%
Σύνολο	276.009	419.250	695.259	100,00%

Πίνακας 5.10 : Εγγεγραμμένοι άνεργοι αναζητούντες εργασία ανά Ηλικιακή Ομάδα και διάρκεια ανεργίας: Σεπτέμβριος 2011

Πηγή : ΟΑΕΔ

Διάγραμμα 5.7: Εγγεγραμμένοι άνεργοι αναζητούντες εργασία ανά Ηλικιακή Ομάδα και διάρκεια ανεργίας: Σεπτέμβριος 2011

Πηγή : ΟΑΕΔ

Όπως προκύπτει από τον πίνακα 5.10 και το διάγραμμα 5.7 από το σύνολο των ανέργων αναζητούντων εργασία ανά ηλικιακή ομάδα ,196.769 άτομα (ποσοστό 28,30%) ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα κάτω των 30 ετών, 434.345 (ποσοστό 62,47%) ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα από 30-54 ετών, και 64.145 (ποσοστό 9,41%) ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 55 ετών και άνω.

ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 55 και άνω ετών. Στους εγγεγραμμένους ανέργους αναζητούντων εργασία για χρονικό διάστημα μεγαλύτερου ή ίσου των 12 μηνών η ηλικιακή ομάδα κάτω των 30 ετών ανέρχεται σε 63.048 άτομα, η ηλικιακή ομάδα από 30-54 ετών ανέρχεται σε 177.027 και ηλικιακή ομάδα 55 και άνω ετών ανέρχεται σε 35.574. Στους εγγεγραμμένους ανέργους αναζητούντων εργασία για χρονικό διάστημα μικρότερο των 12 μηνών η ηλικιακή ομάδα κάτω των 30 ετών ανέρχεται σε 133.361 άτομα, η ηλικιακή ομάδα από 30-54 ετών ανέρχεται σε 257.318 άτομα και ηλικιακή ομάδα 55 και άνω ετών ανέρχεται σε 28.571.

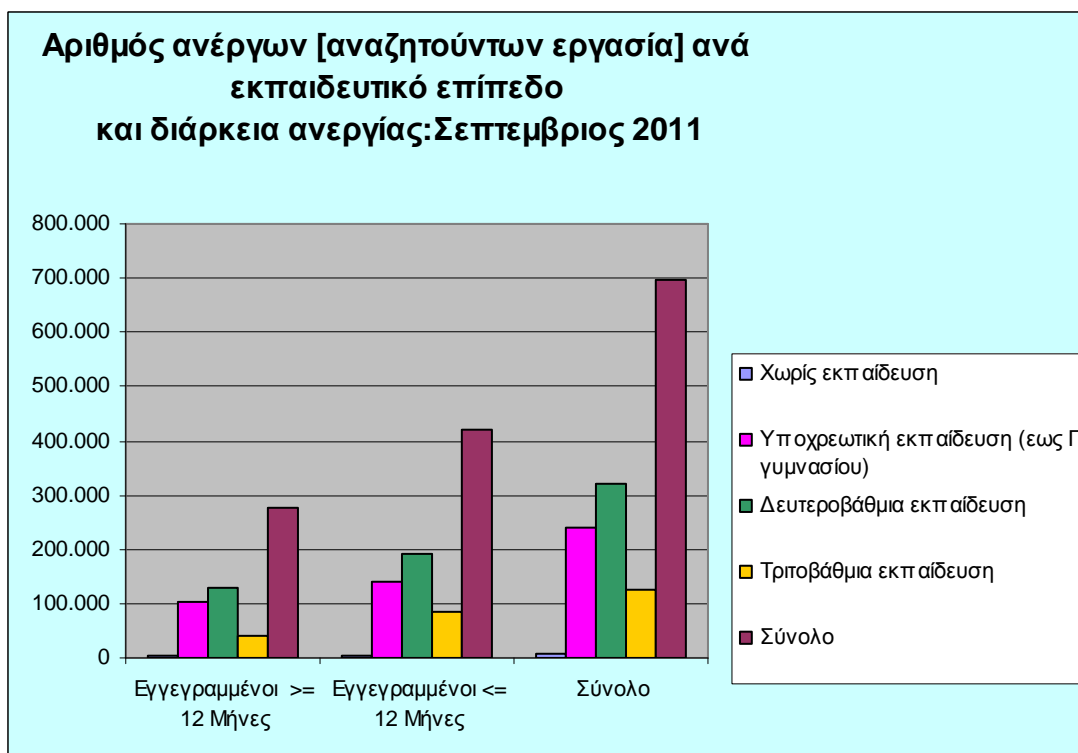
5.8 ΕΓΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟΙ ΑΝΕΡΓΟΙ ΑΝΑΖΗΤΟΥΝΤΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΝΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΑΙ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

	Εγγεγραμμένοι ≥ 12 Μήνες	Εγγεγραμμένοι < 12 Μήνες	Σύνολο	Ποσοστό %
Χωρίς εκπαίδευση	4.677	3.657	8.334	1,20%
Υποχρεωτική εκπαίδευση (έως 3 ^η Γυμνασίου)	102.550	138.726	241.276	34,70%
Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	129.927	190.758	320.685	46,12%
Τριτοβάθμια εκπαίδευση	38.855	86.109	124.964	17,97%
Σύνολο	276.009	419.250	695.259	100,00%

Πίνακας 5.11 : Εγγεγραμμένοι άνεργοι αναζητούντες εργασία ανά Εκπαιδευτικό Επίπεδο και διάρκεια ανεργίας: Σεπτέμβριος 2011

Πηγή : ΟΑΕΔ

Διάγραμμα 5.8 : Εγγεγραμμένοι άνεργοι αναζητούντες εργασία ανά Εκπαιδευτικό Επίπεδο και διάρκεια ανεργίας: Σεπτέμβριος 2011

Πηγή : ΟΑΕΔ

Όπως προκύπτει από τον πίνακα 5.11 και το διάγραμμα 5.8 από το σύνολο των ανέργων αναζητούντων εργασία ανά εκπαιδευτικό επίπεδο, 8.334 άτομα (ποσοστό 1,20%) ανήκουν στο Εκπαιδευτικό επίπεδο χωρίς εκπαίδευση, 241.276 (ποσοστό 34,70%) ανήκουν στην Υποχρεωτική εκπαίδευση (έως 3^η Γυμνασίου), 320.685 ανήκουν στην Δευτεροβάθμια εκπαίδευση (ποσοστό 46,12%) και 124.964 ανήκουν στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση (ποσοστό 17,97%). Στους εγγεγραμμένους άνεργους αναζητούντων εργασία για χρονικό διάστημα μεγαλύτερου ή ίσου των 12 μηνών το εκπαιδευτικό επίπεδο χωρίς εκπαίδευση ανέρχεται σε 4.677 άτομα, η Υποχρεωτική εκπαίδευση (έως 3^η Γυμνασίου) ανέρχεται σε 102.550, η Δευτεροβάθμια εκπαίδευση ανέρχεται σε 129.927 και η Τριτοβάθμια εκπαίδευση ανέρχεται σε 38.855. Στους εγγεγραμμένους άνεργους αναζητούντων εργασία για χρονικό διάστημα μικρότερο των 12 μηνών το εκπαιδευτικό επίπεδο χωρίς εκπαίδευση ανέρχεται σε 3.657 άτομα, η Υποχρεωτική εκπαίδευση (έως 3^η Γυμνασίου) ανέρχεται σε 138.726, η Δευτεροβάθμια εκπαίδευση ανέρχεται σε 190.758 και η Τριτοβάθμια εκπαίδευση ανέρχεται σε 86.109.

5.9 ΕΠΙΔΟΤΟΥΜΕΝΟΙ ΑΝΕΡΓΟΙ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	ΚΟΙΝΟΙ	ΟΙΚΟΔΟΜΟΙ	ΕΠΟΧΙΚΟΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	ΕΠΟΧΙΚΟΙ ΛΟΙΠΟΙ (ΑΓΡΟΤΙΚΑ)	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ	ΛΟΙΠΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗ	8.886	332	46	1.353	4.830	323	93.827
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	32.760	1.874	304	593	436	33	10.326
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	4.090	120	143	1.308	2.697	138	39.351
ΗΠΕΙΡΟΣ	4.714	380	4	112	508	2	4.975
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	9.936	543	173	111	587	48	5.844
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	1.778	246	84	430	1.082	58	12.222
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	9.307	940	322	101	343	37	2.859
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	6.460	259	151	399	1.115	19	11832
ΑΤΤΙΚΗ	83.942	2.840	539	156	466	127	7.628
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	6.839	361	162	757	144	185	8.448
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	1.637	124	36	74	190	8	2.069
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	2.669	260	187	216	194	10	3.536
ΚΡΗΤΗ	8.322	538	741	444	634	9	10.688
ΣΥΝΟΛΟ	181.070	8.817	2.892	6.063	13.496	997	213.335

Πίνακας 5.12 : Αριθμός επιδοτούμενων ανέργων ανά κατηγορία και ανά Περιφέρεια: Μάρτιος 2011

Πηγή : ΟΑΕΔ

Όπως προκύπτει από τον πίνακα 5.12 στην κατηγορία των κοινών επιδοτούμενων το σύνολο των επιδοτούμενων ανέρχεται σε 213.335 άτομα. Από αυτά 181.070 (ποσοστό 84,88%) είναι κοινοί επιδοτούμενοι, 8.817 (ποσοστό 4,13%) είναι Οικοδόμοι επιδοτούμενοι, 2.892 (ποσοστό 1,36%) είναι εποχικοί τουριστικών επαγγελματιών, 6.063 (ποσοστό 2,84%) είναι εποχικοί λοιποί επιδοτούμενοι (αγροτικά), 13.496 (ποσοστό 6,33%) είναι εκπαιδευτικοί επιδοτούμενοι και 997 (ποσοστό 0,47%) είναι λοιποί επιδοτούμενοι.

Στην κατηγορία των κοινών επιδοτούμενων το σύνολο των επιδοτούμενων ανέρχεται σε 181.070 άτομα με τον μεγαλύτερο αριθμό επιδοτούμενων να εμφανίζεται στην Περιφέρεια Αττικής με 83.942 άτομα και στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας με 32.760 άτομα.

Στην κατηγορία των Οικοδόμων επιδοτούμενων το σύνολο των επιδοτούμενων ανέρχεται σε 8.817 άτομα με τον μεγαλύτερο αριθμό επιδοτούμενων να εμφανίζεται στην Περιφέρεια Αττικής με 2.840 άτομα και στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας με 1.874 άτομα. Στην κατηγορία των εποχικών τουρισμού (τουριστικών επαγγελματιών) επιδοτούμενων το σύνολο των επιδοτούμενων

ανέρχεται σε 2.892 άτομα με τον μεγαλύτερο αριθμό επιδοτούμενων να εμφανίζεται στην Περιφέρεια Κρήτης με 741 άτομα και στην Περιφέρεια Αττικής με 539 άτομα.

Στην κατηγορία των εποχικών λοιπών (αγροτικά) επιδοτούμενων ανέρχεται σε 6.063 άτομα με τον μεγαλύτερο αριθμό επιδοτούμενων να εμφανίζεται στην Περιφέρεια Αττικής με 1.353 άτομα και στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας με 1.308 άτομα.

Στην κατηγορία των εκπαιδευτικών επιδοτούμενων το σύνολο των επιδοτούμενων ανέρχεται σε 13.496 άτομα με τον μεγαλύτερο αριθμό επιδοτούμενων να εμφανίζεται στην Περιφέρεια Αττικής με 4.830 άτομα, στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας με 2.967 άτομα, στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας με 1.115 άτομα και στην Περιφέρεια Θεσσαλίας με 1.082 άτομα. Στους λοιπούς επιδοτούμενους το σύνολο των επιδοτούμενων ανέρχεται σε 997 άτομα με τον μεγαλύτερο αριθμό επιδοτούμενων να εμφανίζεται στην Περιφέρεια Αττικής με 323 άτομα, στην Περιφέρεια Πελοποννήσου με 185 άτομα και στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας με 138 άτομα.

5.10 ΕΠΙΔΟΤΟΥΜΕΝΟΙ ΑΝΕΡΓΟΙ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΙΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΚΟΙΝΟΙ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΠΙΔΟΤΟΥΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΟΧΙΚΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ) ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

Στον πίνακα 5.13 και 5.14 εμφανίζεται ο αριθμός των επιδοτούμενων ανέργων ανά κατηγορία (κοινοί και λοιπές κατηγορίες επιδοτούμενων και εποχικοί τουριστικών επαγγελμάτων) και ανά Περιφέρεια για τον μήνα Σεπτέμβριο 2010 και 2011 καθώς και η αριθμητική και ποσοστιαία μεταβολή τους από τον προηγούμενο μήνα Αύγουστο. Το σύνολο των επιδοτούμενων ανέργων το 2011 ανέρχεται σε 213.335 άτομα από τα οποία 210.443 είναι κοινοί και λοιπές κατηγορίες επιδοτούμενων και 2.892 είναι εποχικοί τουριστικών επαγγελμάτων ενώ το 2010 το σύνολο των επιδοτούμενων ανέργων ανέρχεται σε 197.922 άτομα από τα οποία 195.739 είναι κοινοί και λοιπές κατηγορίες επιδοτούμενων και 2.183 είναι εποχικοί τουριστικών επαγγελμάτων

ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΕΠΙΔΙΟΤΟΥΜΕΝΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ (ΚΟΙΝΟΙ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΠΙΔΙΟΤΟΥΜΕΝΟΙ -ΕΠΟΧΙΚΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ): ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2011				
<u>ΚΟΙΝΟΙ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΠΙΔΙΟΤΟΥΜΕΝΩΝ</u>				
	<i>ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2011</i>	<i>ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2011</i>	ΑΠΟΛΥΤΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗ	10.851	10.280	-571	-5,26%
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	40.022	39.047	-975	-2,44%
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	5.254	4.832	-422	-8,03%
ΗΠΕΙΡΟΣ	6.116	5.840	-276	-4,51%
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	11.666	12.049	383	3,28%
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	2.634	2.505	-129	-4,90%
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	11.586	11.510	-76	-0,66%
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	7.752	7.477	-275	-3,55%
ΑΤΤΙΚΗ	88.482	93.288	4.806	5,43%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	8.899	8.286	-613	-6,89%
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	2.128	2.033	-95	-4,46%
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	3.532	3.349	-183	-5,18%
ΚΡΗΤΗ	10.296	9.947	-349	-3,39%
ΣΥΝΟΛΟ	209.218	210.443	1.225	0,59%
<u>ΕΠΟΧΙΚΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΕΠΙΔΙΟΤΟΥΜΕΝΟΙ</u>				
	<i>ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2011</i>	<i>ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2011</i>	ΑΠΟΛΥΤΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗ	53	46	-7	-13,21%
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	309	304	-5	-1,62%
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	150	143	-7	-4,67%
ΗΠΕΙΡΟΣ	4	4	0	0,00%
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	184	173	-11	-5,98%
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	98	84	-14	-14,29%
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	307	322	15	4,89%
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	165	151	-14	-8,48%
ΑΤΤΙΚΗ	536	539	3	0,56%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	172	162	-10	-5,81%
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	38	36	-2	-5,26%
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	250	187	-63	-25,20%
ΚΡΗΤΗ	813	741	-72	-8,86%
ΣΥΝΟΛΟ	3.079	2.892	-187	-6,07%
<u>ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΙΔΙΟΤΟΥΜΕΝΩΝ</u>				
	<i>ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2011</i>	<i>ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2011</i>	ΑΠΟΛΥΤΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗ	10.904	10.326	-578	-5,30%
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	40.331	39.351	-980	-2,43%
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	5.404	4.975	-429	-7,94%

ΗΠΕΙΡΟΣ	6.120	5.844	-276	-4,51%
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	11.850	12.222	372	3,14%
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	2.732	2.589	-143	-5,23%
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	11.893	11.832	-61	-0,51%
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	7.917	7.628	-289	-3,65%
ΑΤΤΙΚΗ	89.018	93.827	4.809	5,40%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	9.071	8.448	-623	-6,87%
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	2.166	2.069	-97	-4,48%
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	3.782	3.536	-246	-6,50%
ΚΡΗΤΗ	11.109	10.688	-421	-3,79%
ΣΥΝΟΛΟ	212.297	213.335	1.038	0,49%

Πίνακας 5.13 : Μεταβολές στον αριθμό επιδοτούμενων ανέργων ανά κατηγορία και ανά Περιφέρεια:

Αύγουστος - Σεπτέμβριος 2011

Πηγή : ΟΑΕΔ

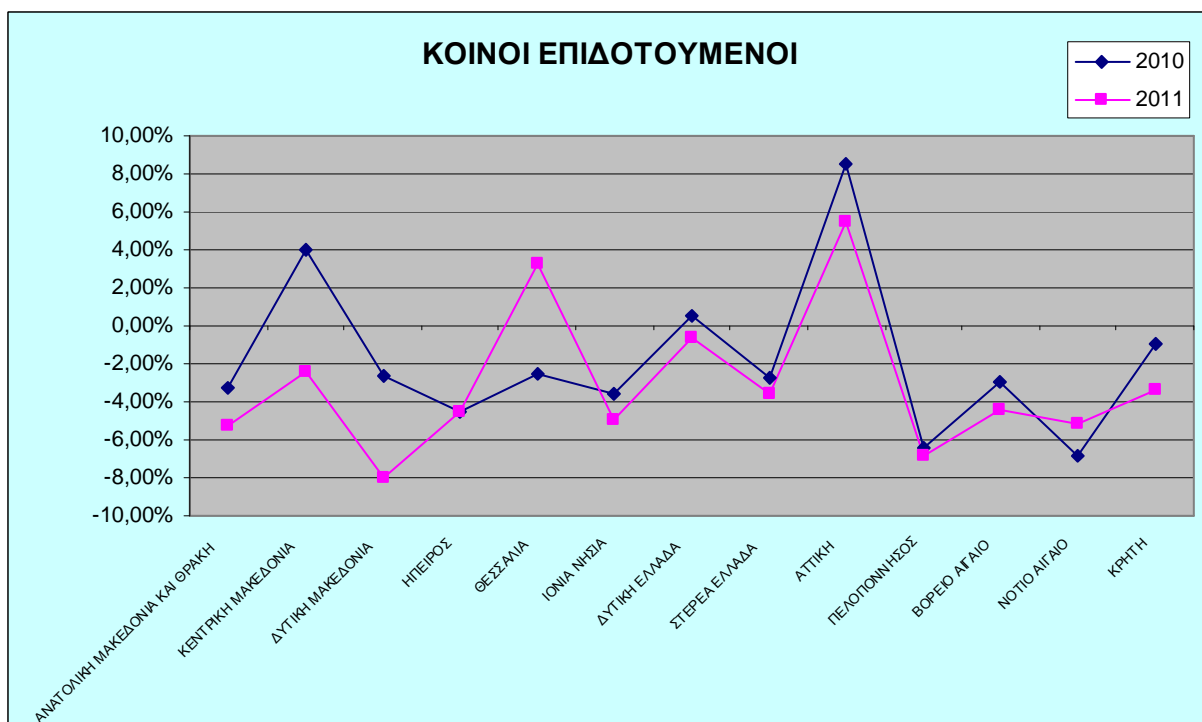
ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΕΠΙΔΟΤΟΥΜΕΝΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ ΑΝΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ (ΚΟΙΝΟΙ ΕΠΙΔΟΤΟΥΜΕΝΟΙ-ΕΠΟΧΙΚΟΙ ΕΠΙΔΟΤΟΥΜΕΝΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ): ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ-ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2010				
ΚΟΙΝΟΙ ΕΠΙΔΟΤΟΥΜΕΝΟΙ				
	<i>ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2010</i>	<i>ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2010</i>	ΑΠΟΛΥΤΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗ	10.420	10.081	-339	-3,25%
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	37.106	38.606	1.500	4,04%
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	5.190	5.051	-139	-2,68%
ΗΠΕΙΡΟΣ	5.097	4.866	-231	-4,53%
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	10.357	10.095	-262	-2,53%
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	2.408	2.322	-86	-3,57%
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	9.857	9.913	56	0,57%
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	6.738	6.552	-186	-2,76%
ΑΤΤΙΚΗ	80.079	86.922	6.843	8,55%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	7.441	6.962	-479	-6,44%
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	1.906	1.850	-56	-2,94%
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	3.257	3.036	-221	-6,79%
ΚΡΗΤΗ	9.576	9.483	-93	-0,97%
ΣΥΝΟΛΟ	189.432	195.739	6.307	3,33%
ΕΠΟΧΙΚΟΙ ΕΠΙΔΟΤΟΥΜΕΝΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ				
	<i>ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2010</i>	<i>ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2010</i>	ΑΠΟΛΥΤΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗ	16	12	-4	-25,00%
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	174	177	3	1,72%
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	50	59	9	18,00%
ΗΠΕΙΡΟΣ	4	5	1	25,00%
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	149	158	9	6,04%

ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	110	97	-13	-11,82%
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	162	189	27	16,67%
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	37	29	-8	-21,62%
ΑΤΤΙΚΗ	457	461	4	0,88%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	83	81	-2	-2,41%
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	10	11	1	10,00%
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	175	145	-30	-17,14%
ΚΡΗΤΗ	794	759	-35	-4,41%
ΣΥΝΟΛΟ	2.221	2.183	-38	-1,71%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΙΔΟΤΟΥΜΕΝΩΝ				
	<i>ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2010</i>	<i>ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2010</i>	ΑΠΟΛΥΤΗ ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗ	10.436	10.093	-343	-3,29%
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	37.280	38.783	1.503	4,03%
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	5.240	5.110	-130	-2,48%
ΗΠΕΙΡΟΣ	5.101	4.871	-230	-4,51%
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	10.506	10.253	-253	-2,41%
ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ	2.518	2.419	-99	-3,93%
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	10.019	10.102	83	0,83%
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	6.775	6.581	-194	-2,86%
ΑΤΤΙΚΗ	80.536	87.383	6.847	8,50%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	7.524	7.043	-481	-6,39%
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	1.916	1.861	-55	-2,87%
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	3.432	3.181	-251	-7,31%
ΚΡΗΤΗ	10.370	10.242	-128	-1,23%
ΣΥΝΟΛΟ	191.653	197.922	6.269	3,27%

Πίνακας 5.14 : Μεταβολές στον αριθμό επιδοτούμενων ανέργων ανά κατηγορία και ανά Περιφέρεια:

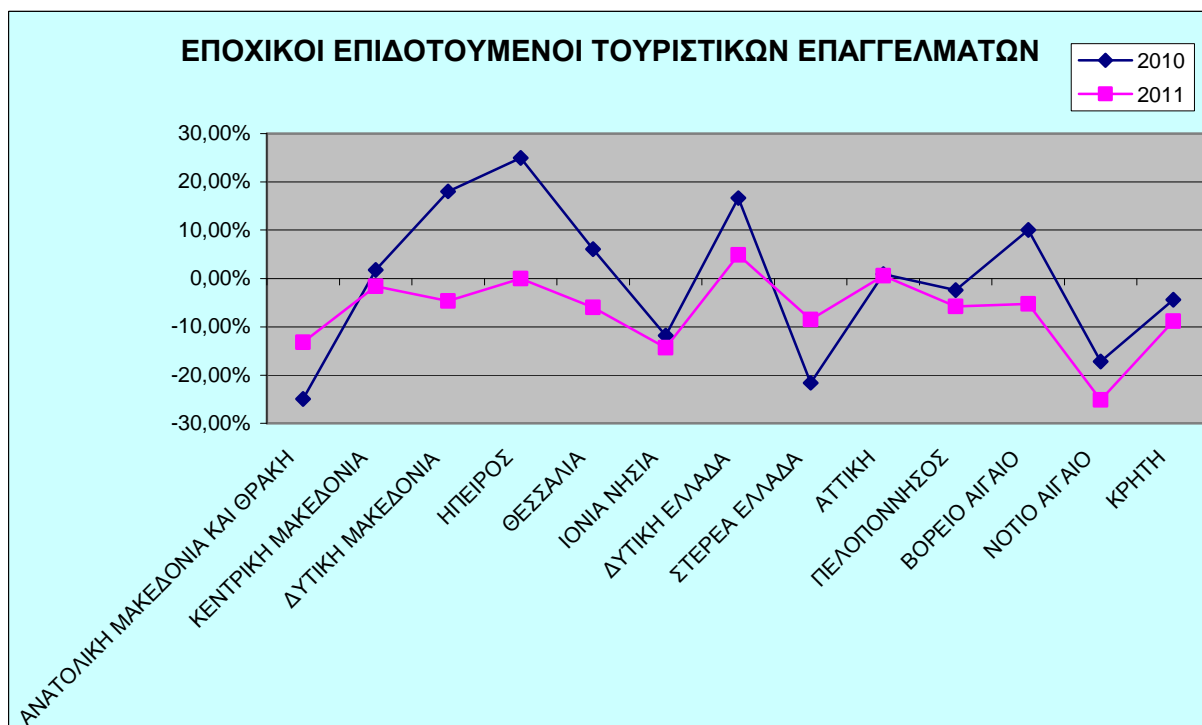
Αύγουστος-Σεπτέμβριος 2010

Πηγή : ΟΑΕΔ

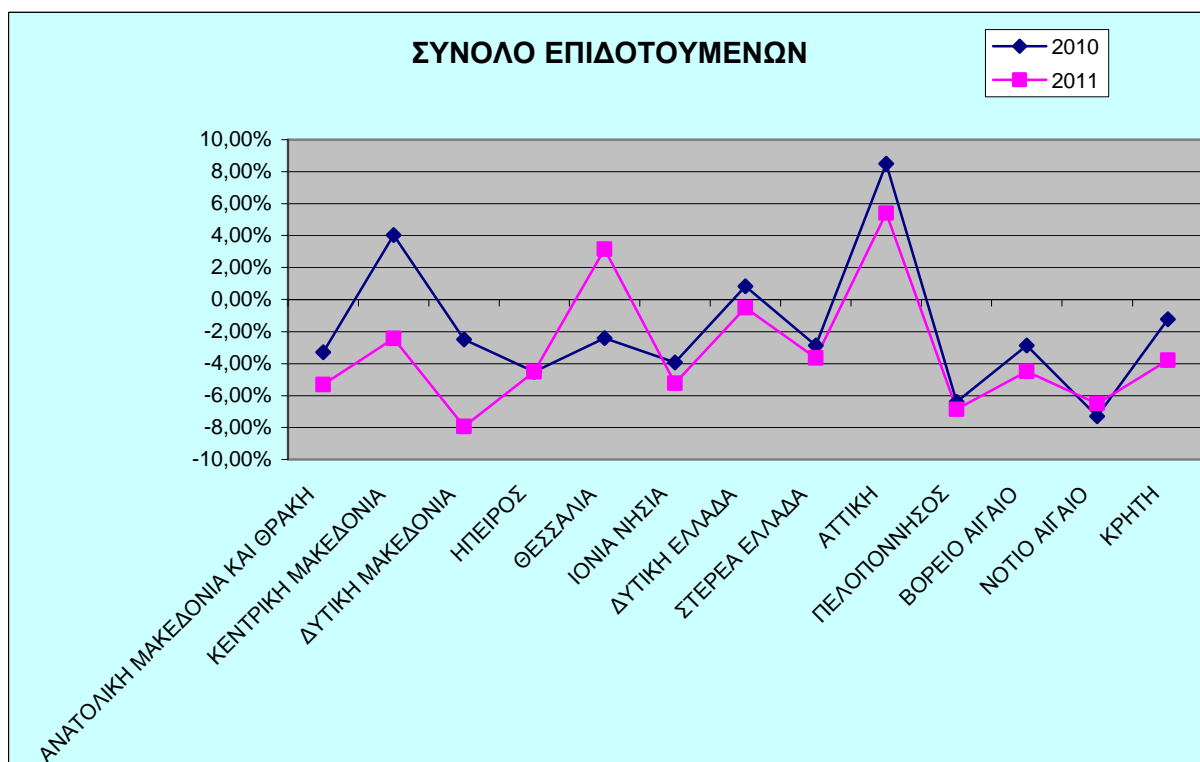
Διάγραμμα 5.9 : Μεταβολές επιδοτούμενων ανέργων ανά κατηγορία(κοινοί επιδοτούμενοι)

Πηγή : ΟΑΕΔ

Διάγραμμα 5.10 : Μεταβολές επιδοτούμενων ανέργων ανά κατηγορία(εποχικοί επιδοτούμενοι τουριστικών επαγγελμάτων)

Πηγή : ΟΑΕΔ

Διάγραμμα 5.11 : Μεταβολές επιδοτούμενων ανέργων ανά κατηγορία(κοινοί επιδοτούμενοι-εποχικοί επιδοτούμενοι τουριστικών επαγγελμάτων) και ανά Περιφέρεια

Πηγή : ΟΑΕΔ

Από τους πίνακες 5.13 και 5.14 καθώς και από τα διαγράμματα 5.9, 5.10 και 5.11 προκύπτει:

Κοινοί και λοιπές κατηγορίες επιδοτούμενων

Στο σύνολο της χώρας το 2011 παρατηρείται αύξηση των κοινών και λοιπών κατηγοριών επιδοτούμενων ανέργων από τον προηγούμενο μήνα σε 1.225 άτομα και με ποσοστιαία αύξηση 0,59% , ενώ το 2010 παρατηρείται αύξηση των κοινών επιδοτούμενων ανέργων από τον προηγούμενο μήνα σε 6.307 άτομα και με ποσοστιαία αύξηση 3,33%. Σχετικά με τις Περιφέρειες το 2011 μόνο η Περιφέρεια Αττικής και η Περιφέρεια Θεσσαλίας εμφανίζουν ποσοστιαία αύξηση με ποσοστό μεταβολής 5,43% και 3,28% αντίστοιχα, ενώ το 2010 η μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση μεταξύ των Περιφερειών από τον προηγούμενο μήνα εμφανίζεται στην Περιφέρεια Αττικής με ποσοστό μεταβολής 8,55%. Σχετικά με τις Περιφέρειες που εμφανίζουν ποσοστιαία μείωση το 2011 η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας και Πελοποννήσου εμφανίζουν την μεγαλύτερη με ποσοστό μεταβολής -8,03% και - 6,89% αντίστοιχα, ενώ το 2010 , η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου και η Περιφέρεια

Πελοποννήσου εμφανίζουν την μεγαλύτερη ποσοστιαία μείωση με ποσοστό μεταβολής -6,79% και -6,44% αντίστοιχα.

Εποχικοί τουριστικών επαγγελματών επιδοτούμενοι

Στο σύνολο της χώρας το 2011 παρατηρείται μείωση των εποχικών επιδοτούμενων ανέργων τουριστικών επαγγελματών από τον προηγούμενο μήνα σε 187 άτομα και με ποσοστιαία μείωση -6,07%. Το ίδιο συμβαίνει και το 2010 όπου παρατηρείται μείωση των εποχικών επιδοτούμενων ανέργων τουριστικών επαγγελματών από τον προηγούμενο μήνα σε 38 άτομα και με ποσοστιαία μείωση -1,71%. Σχετικά με τις Περιφέρειες η μεγαλύτερη ποσοστιαία μείωση το 2011 από τον προηγούμενο μήνα εμφανίζεται στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου με ποσοστό μεταβολής -25,20% ,στην Περιφέρεια Ιόνιων Νήσων με ποσοστό μεταβολής -14,29% και στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης με ποσοστό μεταβολής -13,21%. Το 2010 η μεγαλύτερη ποσοστιαία μείωση από τον προηγούμενο μήνα εμφανίζεται στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης με ποσοστό μεταβολής -25,00% και στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος με ποσοστό μεταβολής 21,62%.

Σχετικά με τις Περιφέρειες που εμφανίζουν ποσοστιαία αύξηση από τον προηγούμενο μήνα, το 2011 η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας εμφανίζει την μεγαλύτερη με ποσοστιαία αύξηση 4,89%, ενώ το 2011 η Περιφέρεια Ηπείρου εμφανίζει την μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση με ποσοστό μεταβολής 25,00%.

Σύνολο επιδοτούμενων

Στο σύνολο της χώρας το 2011 παρατηρείται αύξηση των επιδοτούμενων ανέργων στο σύνολό τους (κοινοί και λοιπές κατηγορίες επιδοτούμενων και εποχικοί επιδοτούμενοι τουριστικών επαγγελματών) από τον προηγούμενο μήνα σε 1.038 άτομα και με ποσοστιαία αύξηση 0,49% ενώ την ίδια περίοδο 2010 παρατηρείται αύξηση των επιδοτούμενων ανέργων στο σύνολό τους (κοινοί επιδοτούμενοι και εποχικοί επιδοτούμενοι τουριστικών επαγγελματών) από τον προηγούμενο μήνα σε 6.269 άτομα και με ποσοστιαία αύξηση 3,27%. **Επομένως είχαμε μια ποσοστιαία αύξηση στο σύνολο των επιδοτούμενων ανέργων το 2011 σε σχέση με το 2010 με ποσοστό 7,2%.** Σχετικά με τις Περιφέρειες το 2011 μόνο η Περιφέρεια Αττικής και η Περιφέρεια Θεσσαλίας εμφανίζουν ποσοστιαία αύξηση με ποσοστό μεταβολής 5,40% και 3,14% αντίστοιχα, ενώ το 2010 η μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση από τον προηγούμενο μήνα εμφανίζεται στην Περιφέρεια Αττικής με ποσοστό μεταβολής

8,50%. Σχετικά με τις Περιφέρειες που εμφανίζουν ποσοστιαία μείωση από τον προηγούμενο μήνα, η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, η Περιφέρεια Πελοποννήσου και η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου εμφανίζουν την μεγαλύτερη με ποσοστό μεταβολής -7,94%, -6,87% και -6,50 αντίστοιχα για το 2011, ενώ οι Περιφέρειες που εμφανίζουν μείωση από τον προηγούμενο μήνα στο σύνολο των επιδοτούμενων, η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου και Περιφέρεια Πελοποννήσου εμφανίζουν την μεγαλύτερη ποσοστιαία μείωση με ποσοστό μεταβολής -7,31% και -6,39% αντίστοιχα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

6.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Διευκρινίζεται επίσης, ότι η ΕΣΥΕ θεωρεί ως απασχολούμενους τα άτομα ηλικίας 14 ετών και πάνω, τα οποία είτε εργάστηκαν κατά την εβδομάδα αναφοράς των στοιχείων μια ώρα και πάνω, είτε δεν εργάστηκαν μεν κατά την εβδομάδα αναφοράς των στοιχείων, είχαν όμως μια εργασία από την οποία απουσίαζαν προσωρινά λόγω ασθένειας, άδειας, ταξιδιού αναψυχής, καιρικών συνθηκών, απεργίας, επισκευής μηχανημάτων ή καταστήματος και άλλα. Αντιθέτως, άνεργοι θεωρούνται στις έρευνες εργατικού δυναμικού της ΕΣΥΕ τα άτομα ηλικίας 14 ετών και πάνω τα οποία συγκεντρώνουν τις εξής προϋποθέσεις: α) Δεν εργάζονται, δηλαδή δεν εργάστηκαν την εβδομάδα αναφοράς των στοιχείων, ούτε είχαν μια εργασία από την οποία απουσίαζαν προσωρινά λόγω ασθένειας, άδειας, ταξιδιού αναψυχής, καιρικών συνθηκών, απεργίας, επισκευής μηχανημάτων ή καταστήματος και άλλα. β) Ζητούν εργασία είτε ως μισθωτοί, είτε για να αρχίσουν δική τους δουλειά. γ) Είναι διαθέσιμα και μπορούν να αναλάβουν αμέσως τη δουλειά που τυχόν θα βρουν. δ) Έχουν κάνει συγκεκριμένες ενέργειες για να βρουν δουλειά. Η τελευταία προϋπόθεση αποσκοπεί στο να εξασφαλίσει ότι τα άτομα ενδιαφέρονται ενεργά για εξεύρεση εργασίας και όχι απλώς ότι εκφράζουν κάποιο ενδιαφέρον, αν τυχόν προκύψει κάποια εργασία. Τέλος, το εργατικό δυναμικό μιας χώρας προκύπτει από το άθροισμα των απασχολούμενων και των ανέργων. Όλες οι υπόλοιπες κατηγορίες ατόμων ηλικίας 14 ετών και πάνω που δεν ανήκουν στις έννοιες των απασχολούμενων και των ανέργων, όπως αυτές ορίστηκαν παραπάνω, αποτελούν το μη εργατικό δυναμικό. *(Ερευνά Εργατικού Δυναμικού ΕΣΥΕ, 2010)*

6.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΟΣΟ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΕΛΛΑΔΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

Η εξέλιξη της ανεργίας τις δεκαετίες από το 1980 και έπειτα σημείωσε άνοδο στο σύνολο του ελλαδικού χώρου ενώ αντίθετα η ελληνική οικονομία τις δεκαετίες 1960 και 1970 χαρακτηριζόταν από χαμηλά επίπεδα ανεργίας. Το 1988 ποσοστό της

ανεργίας από 2% που ήταν στη δεκαετία του 1960 και στις αρχές του 1970, αυξήθηκε σε 8% στη δεκαετία του 1980 και σε 10% στη δεκαετία του 1990. Υπάρχουν πολλές αιτίες που οδήγησαν στην αύξηση αυτή αλλά και στη διατήρηση της ανεργίας σε υψηλά επίπεδα, που είναι κύριο χαρακτηριστικό της ελληνικής οικονομίας (γνωστό και ως «φαινόμενο της υστέρησης»). Αρχικά αναφέρουμε ότι τα υψηλά αυτά ποσοστά είναι και αποτέλεσμα των μακροοικονομικών πολιτικών που επηρεάζουν την απασχόληση μέσω μηχανισμών που συνδέουν ορισμένους εξωγενείς παράγοντες με την αγορά εργασίας (π.χ η ενεργειακή κρίση το 1973) οι οποίοι έχουν επιρροή στην συνολική ζήτηση εργασίας .

Από το 1980 και έπειτα είναι η παρουσία υψηλών ποσοστών πληθωρισμού και απουσία επενδύσεων δηλαδή συνθηκών που καθιστούν ατελείς τις αγορές εργασίας και έχουν ως αποτέλεσμα την αύξουσα τάση του ποσοστού των ανέργων. Επιπλέον όσο αφορά την αγορά εργασίας στην ελληνική οικονομία μετά το 1980 σημειώθηκε σημαντική μείωση στην παραγωγικότητα του συνόλου της εργασίας η οποία συνδέεται με την αύξηση του ποσοστού συμμετοχής στον δημόσιο τομέα ενώ η αντίστοιχη αύξηση στον ιδιωτικό τομέα σημείωσε πολύ μικρότερα ποσοστά. Η αύξηση της ανεργίας κυρίως στην δεκαετία του 1980 και έπειτα ήταν αποτέλεσμα πολλών παραγόντων όπως είναι:

- Οι αλλαγές που σημειώθηκαν στην αγορά εργασίας, όπως είναι οι αλλαγές στη σύνθεση του εργατικού δυναμικού το οποίο ενδεικτικά αναφέρουμε ότι διαφοροποιήθηκε όσο αφορά και το γενικό μορφωτικό επίπεδο του αλλά και όσο αφορά την αύξηση που σημειώθηκε στο ποσοστό συμμετοχής των γυναικών. Επιπλέον αλλαγές στην αγορά εργασίας σημειώθηκαν και από την πίεση που προήλθε από τις εργατικές ενώσεις για την αύξηση των πραγματικών μισθών. Άλλωστε δεν πρέπει να ξεχνάμε την συμπεριφορά των εργατικών ενώσεων στις συλλογικές συμβάσεις εργασίας που οδηγούν στον συγκεκριμένων μισθών ορισμένου ύψους. Οι εργατικές ενώσεις έχουν επηρεάσει τις συνθήκες εργασίας που επικρατούν στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα η αγορά εργασίας δεν λειτουργεί με τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο και δεν χαρακτηρίζεται από ευκαμψία στις μεταβαλλόμενες συνθήκες προσφοράς και ζήτησης. Συγκεκριμένα η επιμονή της ανεργίας πηγάζει από την ακαμψία που χαρακτηρίζει τους πραγματικούς μισθούς που είναι αποτέλεσμα της πίεσης των εργατικών ενώσεων. Συγκεκριμένα οι εργατικές ενώσεις προσπαθούν να επιτύχουν όσο το δυνατό υψηλότερους πραγματικούς μισθούς για τα μέλη

τους, χωρίς όμως να λαμβάνουν υπόψη τους τις ιδιαίτερες οικονομικές συνθήκες που επικρατούν κάθε φορά. Το αποτέλεσμα θα είναι η ανεργία να επιδείξει ένα υψηλό βαθμό επιμονής, που είναι γνωστός ως το «φαινόμενο της υστέρησης» και το οποίο χαρακτηρίζει σε μεγάλο βαθμό την ελληνική οικονομία.

- Ένας ακόμα παράγοντας που οδηγεί στην αύξηση της ανεργίας και στη Ελλάδα αλλά και παγκοσμίως, είναι οι εξωγενείς «παράγοντες» που προέρχονται για παράδειγμα από την απότομη αύξηση στην τιμή του πετρελαίου εξαιτίας των δύο ενεργειακών κρίσεων (1973, 1979) με συνέπεια την χειροτέρευση των όρων του εμπορίου.
- Ένα επιπρόσθετος παράγοντας είναι τα επιδόματα ανεργίας που αυξήθηκαν σημαντικά εκείνη την δεκαετία (από το 1980 και έπειτα) σε σύγκριση με προηγούμενα χρονικά διαστήματα, με αποτέλεσμα όμως να αυξηθεί σημαντικά και το χρονικό διάστημα που κάποιος παραμένει άνεργος εφόσον επωφελείται από τα επιδόματα ανεργίας που διατίθενται σε αυτόν.
- Τέλος, σημαντική συμβολή στην αύξηση της ανεργίας κυρίως την δεκαετία του 1990 είχαν οι πολιτικές που υιοθετήθηκαν από την ελληνική κυβέρνηση για την ένταξη της χώρας στην Ενιαία Νομισματική Ένωση, οι οποίες οδήγησαν σε περαιτέρω αύξηση της ανεργίας την δεκαετία του 1990. Είναι προφανές ότι δεν λήφθηκαν τα κατάλληλα μέτρα που θα συντόνιζαν ταυτόχρονα και τις πολιτικές που θα έπρεπε να ακολουθηθούν για την εκπλήρωση των κριτηρίων της συνθήκης του «Μάαστριχτ», και δεν θα είχαν δυσμενείς συνέπειες όπως είναι η αύξηση της ανεργίας. Συγκεκριμένα η επιθυμία της ελληνικής κυβέρνησης να πετύχει χαμηλά επίπεδα πληθωρισμού ήταν σε αντίθεση με την επίτευξη ή έστω διατήρηση της οικονομικής ανάπτυξης σε επίπεδο τέτοιο ώστε να επιτευχθεί μείωση της ανεργίας.

Οι παραπάνω αιτίες θεωρούνται ότι είναι ορισμένοι από τους λόγους οι οποίοι συνέβαλλαν στην αύξηση του ποσοστού της ανεργίας στην Ελλάδα ιδιαίτερα από το 1980 και έπειτα. (Χατζημανωλάκη Σοφία, 2007)

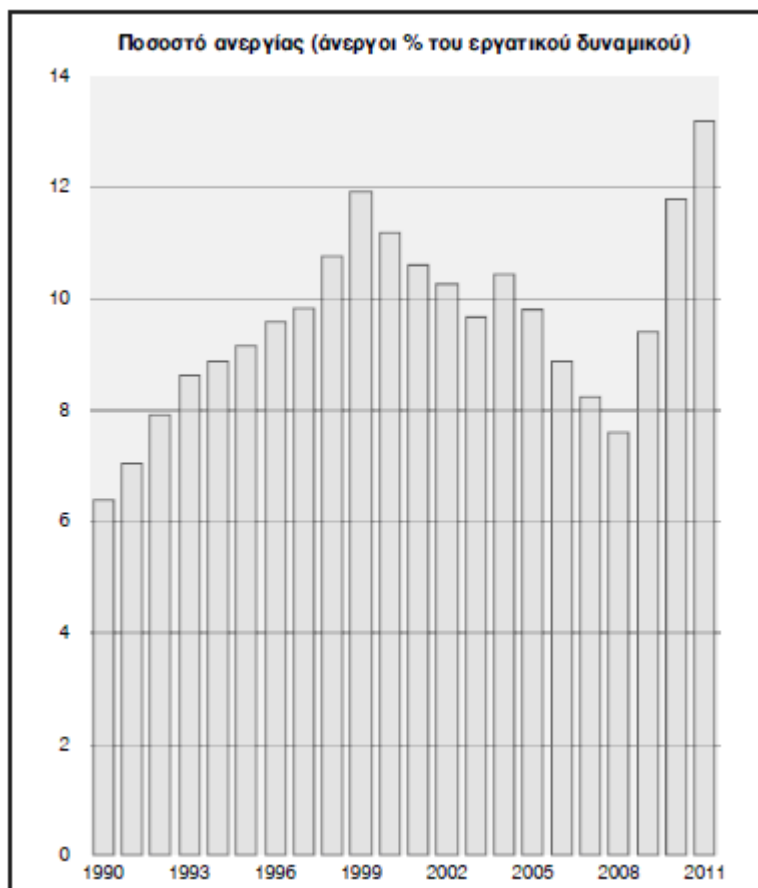
6.3 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΑΠΟ ΤΟ 1990 ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ

Η γενικότερη εικόνα της αγοράς εργασίας στο σύνολο της επικράτειας μέσα στη διάρκεια των ετών επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό και διαμορφώνει την εξέλιξη της

ανεργίας στην Ελλάδα. Οι αλλαγές που έχουν σημειωθεί στην εξέλιξη της ανεργίας και ειδικότερα στο ποσοστό ανεργίας προέρχονται από τη διαφοροποίηση στο σύνολο του εργατικού δυναμικού, από τη μεταβολή στο συνολικό αριθμό των απασχολούμενων και των οικονομικά μη ενεργών ατόμων. Τα μεγέθη αυτά περιγράφουν την κατάσταση της απασχόλησης συνολικά και κάθε μεταβολή τους επηρεάζει τον αριθμό των ανέργων και το ποσοστό ανεργίας κατά τη διάρκεια των ετών. Είναι σημαντικό να γίνει μία αναφορά στην διαρθρωτική εξέλιξη της ανεργίας στις διάφορες περιφέρειες της Ελλάδας, εφόσον σημειώνονται σημαντικές διαφοροποιήσεις στα ποσοστά ανεργίας που παρατηρούνται διαχρονικά.

Τα δεδομένα όσο αφορά τα ποσοστά της ανεργίας που αναφέρονται προέρχονται την έρευνα Annual Macroeconomics Database της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για λογαριασμό της ΕΣΥΕ και καλύπτουν το χρονικό διάστημα από το 1990 έως και το 2005.

Το 2009, σύμφωνα με τα στοιχεία της Annual Macroeconomics Database της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι άνεργοι ανέρχονταν σε 471.000 άτομα. Κατά το 2011 ο αριθμός των ανέργων έχει αυξηθεί σε 761.000 (αύξηση διετίας 61,5%). Επίσης συγκρίνοντας τον αριθμό των ανέργων του πρώτου τριμήνου του 2008 με τον αντίστοιχο αριθμό του πρώτου τριμήνου του 2011, διαπιστώνεται μία αύξηση της τάξης του 95%. Το εργατικό δυναμικό των 5,1 εκατομμυρίων ατόμων αντιστοιχούσε στο 66,3% του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας (15-64 ετών) το 2009 και είχε αυξηθεί σε 66,8% το 2011. Η εξέλιξη αυτή υποδηλώνει ότι τα νοικοκυριά των εργαζομένων προσπαθούν να αντιμετωπίσουν την μείωση του εισοδήματός τους (που οφείλεται στην επιπλέον ανεργία και στη μείωση του μέσου πραγματικού μισθού) παραμένοντας στην αγορά εργασίας και αναζητώντας επιπλέον απασχόληση. Ο αριθμός των εργαζομένων, το 2009, ανερχόταν σε 4,53 εκατομμύρια άτομα ενώ το 2001 δεν υπερέβαινε τα 4,32 εκατομμύρια (μείωση περίπου 210.000 χιλιάδων ατόμων).

Διάγραμμα 6.1 Ποσοστό ανεργίας εργατικού δυναμικού από το 1990 έως 2011

Πηγή : Annual Macro-economic Database, Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Το Διάγραμμα 6.1 μας δείχνει την πορεία της ανεργίας στον Ελλαδικό χώρο τη χρονική περίοδο 1990-2009. Η πορεία της ανεργίας σε όλο αυτό το χρονικό διάστημα ακολουθεί μια πτωτική πορεία παρ' όλα αυτά όμως κυμαίνεται σε υψηλά επίπεδα πάνω από 6.5%. Στο χρονικό διάστημα αυτό εντοπίζουμε χρονικές στιγμές όπου το ποσοστό ανεργίας είναι ιδιαίτερα υψηλό όπως το 1999 που η τιμή του αγγίζει το 12%. Το έτος 2002 και 2004 αποτελούν χρονιές με επίσης υψηλή τιμή του ποσοστού ανεργίας γύρω στο 11,5%. Από το 2004 μέχρι και το 2009 το ποσοστό ανεργίας εξακολουθεί να έχει μια πτωτική τάση. Συγκεκριμένα το 2008 το ποσοστό ανεργίας κυμαίνεται γύρω στο 7,3% ενώ από το χρονικό σημείο εκείνο και έπειτα η πορεία του αρχίζει να γίνεται ανοδική φτάνοντας μέχρι το 9,3% το 2009.

Η μείωση της ανεργίας στην διάρκεια των ετών 2000-2008, στην Ελλάδα, ανήλθε συνολικά σε 3 εκατοστιαίες μονάδες και προήλθε κυρίως από την μείωση του αριθμού των νέων ανέργων 15-29 ετών, των μακροχρόνιων και των νεοεισερχόμενων ανέργων. Η μεταστροφή του 2009 κινήθηκε στην ακριβώς αντίθετη κατεύθυνση, της αύξησης της ανεργίας των εν λόγω ομάδων.

Μετά από την συνεχή πτώση οκτώ ετών (2001-2008) από το 12% στο 7,6%, το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε δραματικά κατά το 2010-2011 από το 7,6% στο 15,2%. (Διάγραμμα 6.1), ενώ στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η αντίστοιχη αύξηση ήταν από 9,0% σε 9,5%.

Πιο αναλυτικά το συνολικό ποσοστό συμμετοχής του εργατικού δυναμικού παρουσιάζει κάποιες διαφορές από το 1981 μέχρι και το 2003 αλλά δεν αλλάζει σημαντικά. (Πίνακας 6.1). Σύμφωνα με την έρευνα του εργατικού δυναμικού της ΕΣΥΕ το 1981 το εργατικό δυναμικό ανέρχεται σε 3.677.800 άτομα που είναι η μεγαλύτερη συμμετοχή από το 1974. Το αντίστοιχο ποσοστό συμμετοχής εργατικού δυναμικού είναι 61,1% και οι απασχολούμενοι σε χιλιάδες είναι 3.529.300 άτομα. Οι άνεργοι καταγράφονται σε 148.500 άτομα και το αντίστοιχο ποσοστό είναι 4%. Από το 1981 έως το 1990 το εργατικό δυναμικό αυξάνεται κατά 322.400 χιλιάδες άτομα που φτάνει τα 4.000.200. Όμως παρά το γεγονός ότι αυξήθηκε το εργατικό δυναμικό παρατηρείται μια μικρή μείωση στο ποσοστό συμμετοχής του εργατικού δυναμικού (60,9%) σε αντίθεση με το συνολικό πληθυσμό εργάσιμης ηλικίας, ο οποίος αυξήθηκε επίσης από το 1981 έως το 1990 κατά 552.800 χιλιάδες άτομα. Ο αριθμός των απασχολούμενων εμφανίζει μια μικρή άνοδο (3.719.100) αλλά η καταγραφή των ανέργων αυξήθηκε σε 281.200 ενώ το ποσοστό ανεργίας φτάνει το 7%. Το 1995 το ποσοστό ανεργίας αγγίζει το 10% ενώ οι άνεργοι φτάνουν τις 423.982 χιλιάδες. Παρά το γεγονός αυτό το ποσοστό συμμετοχής εργατικού δυναμικού σημειώνει αύξηση κατά 1,8 ποσοστιαίες μονάδες από το 1990. Παράλληλα έχει καταγραφεί μια μικρή άνοδο των αριθμών των απασχολούμενων (3.820.511) αλλά και ο αριθμός των ατόμων του εργατικού δυναμικού έχει αυξηθεί σε 4.244.493 εκατομμύρια. Τα επόμενα χρόνια το ποσοστό ανεργίας σημειώνει ακόμα μεγαλύτερη άνοδο, αγγίζοντας το 11,6% και τους 522.488 χιλιάδες ανέργους το 1999-ο μεγαλύτερος αριθμός ανέργων από το 1974.

Αναφορικά με τα έτη 1998 έως 2000 παρατηρείται ένα σχεδόν στάσιμο ποσοστό συμμετοχής εργατικού δυναμικού, 64,3%, 64,7%, 64,8% αντίστοιχα. Επιπλέον ο αριθμός του εργατικού δυναμικού έχει σημειώσει αύξηση το 1998 σε σχέση με τα προηγούμενα έτη, ενώ τα έτη 1998-2000 παραμένει σχεδόν σταθερός. Το ίδιο ισχύει για τον αριθμό των απασχολούμενων, ο οποίος το 2000 έχει ανέβει σε 3.992.306 χιλιάδες.

Θετικό στοιχείο των εξελίξεων κατά τα έτη 2002-2003 σύμφωνα με την Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΣΥΕ, αποτελεί το γεγονός ότι ενώ η βελτίωση

του ποσοστού ανεργίας κατά τα προηγούμενα έτη δεν είχε προέλθει από μια ικανοποιητική άνοδο απασχόλησης, κατά το 2002-2003 η μείωση της ανεργίας οφείλεται σε αύξηση της απασχόλησης κατά 1,4% και 2,2% αντίστοιχα. Ενώ δηλαδή οι μειώσεις του ποσοστού ανεργίας, κατά τα προηγούμενα έτη δεν προέρχονταν από την αύξηση της απασχόλησης, αλλά από τη μείωση του εργατικού δυναμικού-δηλαδή από μια δυσμενή εξέλιξη-που οδηγούσε σε στασιμότητα του ποσοστού συμμετοχής, κατά το 2002-2003 υπήρξαν αυξήσεις της απασχόλησης που υπερέβησαν τις αντίστοιχες αυξήσεις του εργατικού δυναμικού (0,8% και 1,4% αντίστοιχα). Επομένως η μείωση του ποσοστού ανεργίας κατά το 2002-2003 προέρχεται από αύξηση της απασχόλησης που υπερβαίνει την αύξηση του εργατικού δυναμικού, σε αντίθεση με τα προηγούμενα έτη (1996-2001).

Επιπλέον, μια δεύτερη σημαντική αλλαγή που επήλθε το 2002-2003 είναι το γεγονός ότι ενώ η μείωση ή στασιμότητα της απασχόλησης, κατά τα προηγούμενα έτη (1996-2001), οφείλονταν σε αυξήσεις της παραγωγικότητας της εργασίας που υπερέβαιναν τις αντίστοιχες αυξήσεις του ΑΕΠ κατά το 2002-2003 υπήρξε επιβράδυνση της παραγωγικότητας της εργασίας, ενώ ταυτόχρονα η μεγέθυνση του ΑΕΠ διατηρήθηκε σε υψηλά επίπεδα, με αποτέλεσμα να αυξηθεί η απασχόληση. *(Ερευνά Εργατικού Δυναμικού ΕΣΥΕ, 2010)*

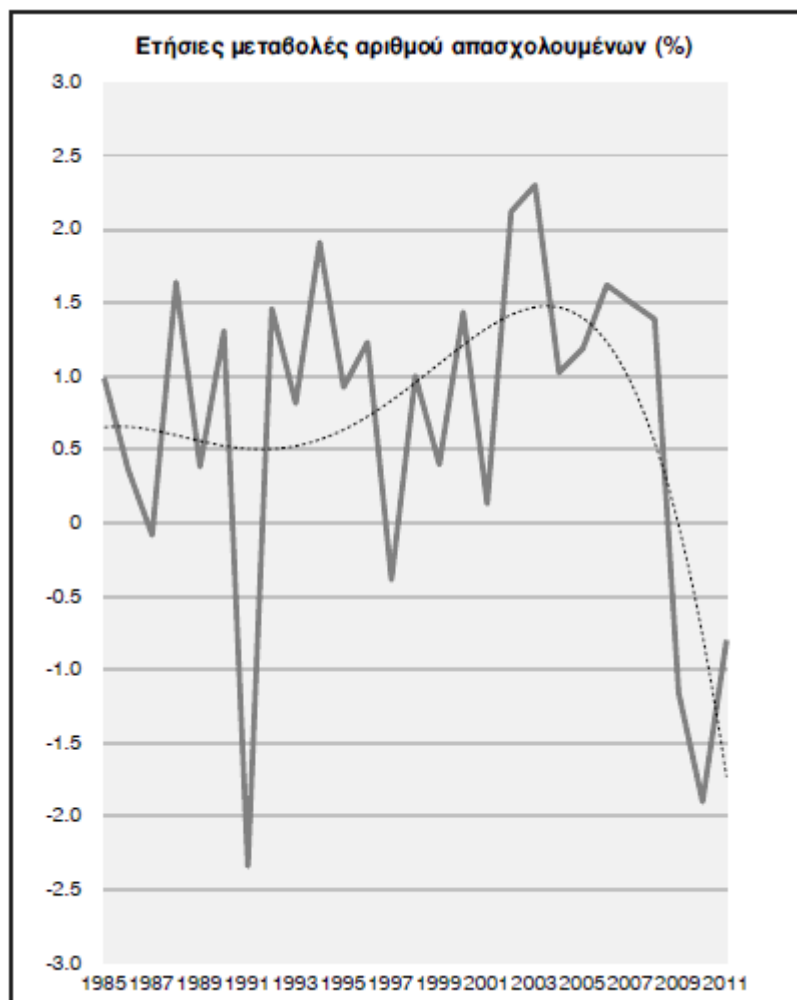
	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΕΡΓΑΣΙΜΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ	ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ	ΑΠΑΣΧΟ- ΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΝΕΡΓΟΙ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ
1974	3.598.883	1.828.715	1.797.033	31.682	1,7	
1975	3.750.532	1.923.449	1.873.483	49.966	2,6	
1976	3.763.117	1.928.350	1.890.283	38.067	2,0	
1977	3.856.048	1.983.100	1.952.149	30.951	1,6	
1978	3.891.335	2.028.967	1.993.467	35.500	1,7	
1979	3.984.482	2.080.199	2.042.349	37.850	1,8	
1980	4.266.175	2.274.250	2.210.725	63.525	2,8	
1981	6.017.900	3.677.800	3.529.300	148.500	4,0	61,1
1982	6.116.000	3.706.600	3.491.300	215.300	5,8	60,6
1983	6.071.300	3.807.500	3.506.500	299.000	7,9	62,7
1984	6.111.900	3.810.700	3.500.500	310.300	8,1	62,3
1985	6.243.100	3.892.500	3.586.500	303.900	7,8	62,3
1986	6.291.600	3.887.800	3.600.800	286.900	7,4	61,8
1987	6.343.400	3.883.600	3.597.400	286.200	7,4	61,2
1988	6.411.100	3.960.800	3.657.400	303.500	7,7	61,8
1989	6.446.700	3.966.900	3.670.900	296.000	7,5	61,5
1990	6.570.700	4.000.200	3.719.100	281.200	7,0	60,9
1991	6.637.900	3.933.500	3.632.400	301.100	7,7	59,3
1992	6.640.162	4.028.917	3.680.039	348.878	8,7	60,7
1993	6.732.562	4.112.444	3.715.363	397.081	9,7	61,1
1994	6.769.303	4.188.893	3.786.157	402.735	9,6	61,9
1995	6.774.634	4.244.493	3.820.511	423.982	10,0	62,7
1996	6.796.079	4.313.986	3.868.283	445.703	10,3	63,5
1997	6.791.517	4.292.739	3.853.335	439.404	10,2	63,2
1998	6.946.549	4.466.942	3.992.091	474.851	10,6	64,3
1999	6.946.472	4.496.437	3.973.949	522.488	11,6	64,7
2000	6.914.620	4.483.119	3.992.306	490.813	10,9	64,8
2001	6.910.335	4.407.945	3.959.773	448.172	10,2	63,8
2002	6.861.304	4.443.954	4.015.983	427.971	9,6	64,8
2003	6.870.291	4.506.900	4.103.931	402.969	8,9	65,6

Πίνακας 6.1 : Πληθυσμός, Εργατικό Δυναμικό, Απασχόληση, Ανεργία και ποσοστό συμμετοχής εργατικού δυναμικού.

Πηγή : Ερευνά Εργατικού Δυναμικού ΕΣΥΕ.

Η μείωση της ανεργίας στην διάρκεια των ετών 2000-2008, στην Ελλάδα, ανήλθε συνολικά σε 3,6 εκατοστιαίες μονάδες και προήλθε κυρίως από την μείωση του αριθμού των νέων ανέργων 15-29 ετών, των μακροχρόνιων και των νεοεισερχόμενων ανέργων. Η μεταστροφή του 2009-2011 οδήγησε σε περαιτέρω αύξηση της μακροχρόνιας ανεργίας. (Διάγραμμα 5.2). Εάν η πρόβλεψη αυτή επαληθευτεί, ήδη στο τέλος του τρέχοντος έτους το ποσοστό ανεργίας θα έχει προσεγγίσει στην Ελλάδα το υψηλότερο σημείο της μεταπολιτευτικής περιόδου (12%, όσο δηλαδή το 1999), το δε 2012 θα φτάσει στα υψηλότερα επίπεδα της πεντηκονταετίας. Σύμφωνα με τις προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το ποσοστό ανεργίας πρόκειται να παραμείνει αμετάβλητο κατά το 2012. Οι εκτιμήσεις του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, είναι κατά πολύ

πιο απαισιόδοξες, και εάν επαληθευθούν, το ποσοστό ανεργίας, αφού έχει υπερβεί το υψηλότερο σημείο της μεταπολιτευτικής περιόδου (12% το 1999), θα πλησιάσει στα υψηλότερα μεταπολεμικά επίπεδα (Ερευνά Εργατικού Δυναμικού ΕΣΥΕ, 2010)

Διάγραμμα 6.2 : Ετήσιες μεταβολές σε ποσοστό της ανεργίας.

Πηγή : Annual Macro-economic Database, Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Η επιδείνωση της ανεργίας κατά το 2009-2011 έναντι του 2008 προήλθε καταρχήν από την μείωση της απασχόλησης κατά 5,8% (Διάγραμμα 6.2), δηλαδή κατά 263.000 άτομα. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι μεταβολές του αριθμού των απασχολούμενων στην Ελλάδα ακολουθούσαν ανοδική τάση από το 1992 μέχρι και το 2008, με αποτέλεσμα για το σύνολο της περιόδου να ανέρχονται σωρευτικά σε 24%. Έτσι, ενώ ο αριθμός των απασχολούμενων κατά το 1991 ανερχόταν σε 3,63 εκατομμύρια άτομα, το 2008 είχε φθάσει σε 4,58 εκατομμύρια. Η ελληνική οικονομία δημιούργησε, επομένως, σχεδόν ένα εκατομμύριο θέσεων εργασίας μέσα στα 17 χρόνια που ακολούθησαν την πτώση της απασχόλησης το 1991 (κατά 2,3%), εξαιτίας

της τότε ασκηθείσας πολιτικής. Το 1/4 της προόδου που είχε επιτευχθεί σε αυτά τα 17 έτη χάθηκε στη διάρκεια της τελευταίας τριετίας.

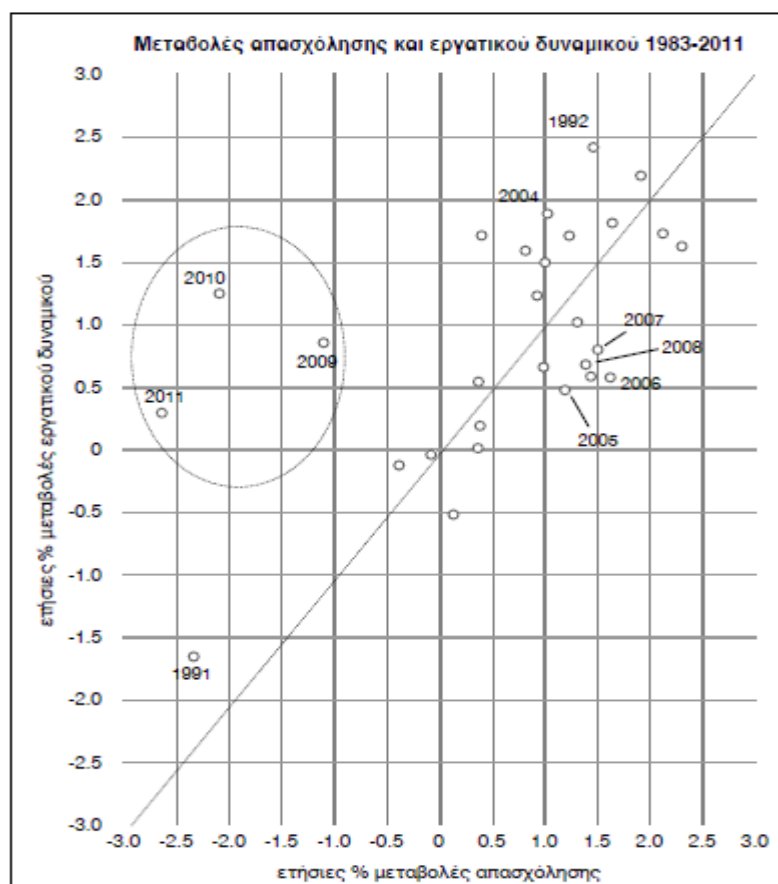
Σύμφωνα με τις προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η πτώση της απασχόλησης κατά το 2009-2011, που ανήλθε αθροιστικά σε 6% περίπου, αναμένεται να ανακοπεί κατά το 2012. Έτσι, στην τετραετία 2009-2012, εάν επαληθευθούν οι προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2012, θα έχουν χαθεί σωρευτικά 260.000 θέσεις εργασίας και ο αριθμός των απασχολουμένων θα έχει υποχωρήσει κατά μία επταετία (θα έχει, δηλαδή, επανέλθει στο επίπεδο του 2004). Οι προβλέψεις αυτές, κατά τις εκτιμήσεις του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, είναι υπεραισιόδοξες καθώς τα μέτρα που λαμβάνονται από την κυβέρνηση σε διαδοχικές δέσμες έχουν έντονα υφεσιακά αποτελέσματα. (*Ερευνά Εργατικού Δυναμικού ΕΣΥΕ*, 2010)

Ο λόγος ανέργων / απασχολουμένων ανέρχεται σήμερα σε περίπου 20%. Με άλλα λόγια, σε κάθε πέντε εργαζόμενους αντιστοιχεί ένας άνεργος. Σε κάθε δέκα άτομα εργάσιμης ηλικίας (15 έως 64 ετών), αντιστοιχεί ένας περίπου άνεργος.

Η αύξηση της ανεργίας κατά το 2009-2011 δεν προέρχεται μόνον από την μείωση της απασχόλησης αλλά και από την αύξηση κατά 2,4% του εργατικού δυναμικού, αύξηση που αντιστοιχεί σε 120.000 άτομα. Κατά το 2005-2008 (Διάγραμμα 6.3), οι αυξήσεις του εργατικού δυναμικού ήταν σημαντικά μειωμένες έναντι των αυξήσεων της απασχόλησης. Αυτό αποτελούσε σημαντική διαφοροποίηση έναντι της προηγούμενης περιόδου (1983-2004), όταν οι αυξήσεις της απασχόλησης συνοδεύονταν από σχεδόν ισόποσες αυξήσεις του εργατικού δυναμικού. Αυτή η μεταβολή της τετραετίας 2005-2008, δηλαδή η σχετική αποσύνδεση των μεταβολών του εργατικού δυναμικού από τις μεταβολές της απασχόλησης (Διαγράμματα 94 και 95), σχετιζόταν πιθανότατα με την στροφή των νοικοκυριών των εργαζομένων σε υψηλό δανεισμό που αναπλήρωνε το κενό μεταξύ αναγκαίου μισθού και τρέχοντος μισθού. Με άλλα λόγια, ενώ κατά τα έτη 1983-2004, τα νοικοκυριά προσπαθούσαν να καλύψουν τη διαφορά μεταξύ τρέχοντος μισθού και ανερχόμενων καταναλωτικών προτύπων με την παρουσία περισσότερων μελών τους στην αγορά εργασίας, κατά την τετραετία 2005-2008 στράφηκαν στον δανεισμό. Μία δεύτερη υπόθεση που μπορούμε να κάνουμε σχετικά με την ιδιαιτερότητα των ετών 2005 έως 2008 ως προς τις μικρές αυξήσεις του εργατικού δυναμικού που παρουσιάστηκαν τότε, είναι ότι τα νοικοκυριά επωφελήθηκαν από την δυνατότητα που τους προσέφερε η συγκυρία της υπερθέρμανσης της οικονομίας και της σχεδόν πλήρους χρησιμοποίησης του παραγωγικού δυναμικού των ετών 2005-2008 προκειμένου να αυξήσουν τις αποδοχές

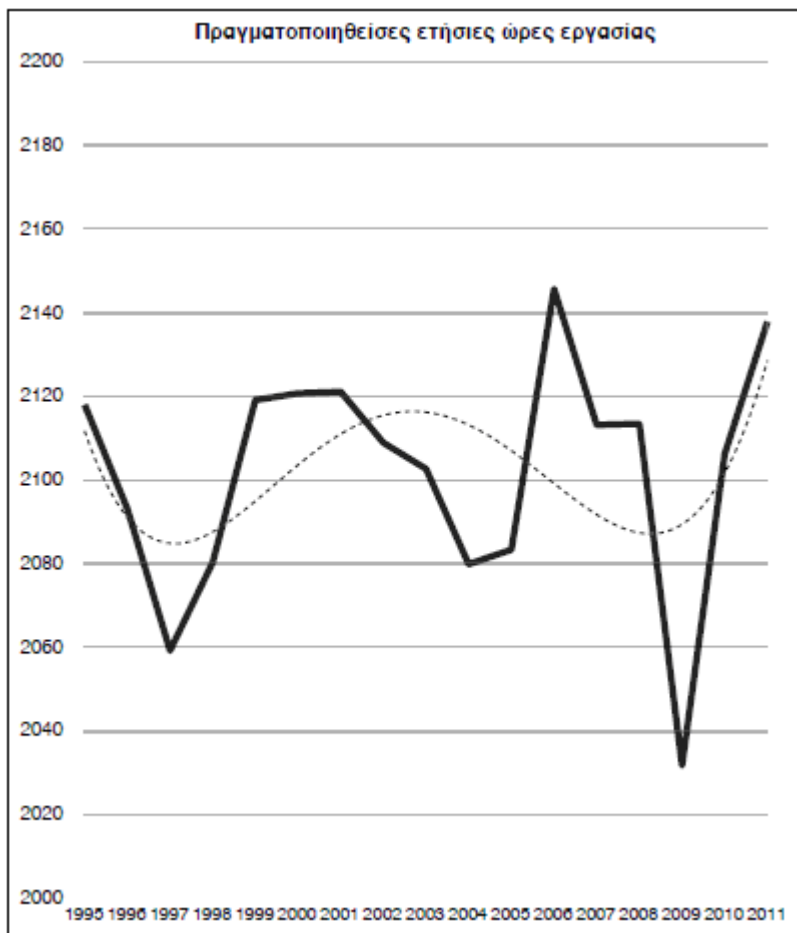
τους μέσω των υπερωριών. Όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 6.4 οι πραγματοποιηθείσες ώρες εργασίας, κατά τα υπό εξέταση έτη, υπερέβησαν τον μέσο όρο της περιόδου 1995-2008. Επειδή όμως η υπέρβαση αυτή ήταν μικρή, είναι λογικό να υποθέσουμε ότι ο κυριότερος παράγοντας των μικρών αυξήσεων του εργατικού δυναμικού κατά τα έτη 2005-2008 ήταν ο δανεισμός των νοικοκυριών, και μόνον δευτερευόντως η αύξηση των πραγματοποιηθεισών ετήσιων ωρών εργασίας.

Η κατάσταση αυτή άλλαξε ραγδαία από το 2009, όταν η μεγέθυνση του εργατικού δυναμικού συνεχίστηκε, και μάλιστα με υψηλότερους ρυθμούς, ενώ ο αριθμός των απασχολουμένων, επομένως και οι ευκαιρίες απασχόλησης, μειώθηκαν δραματικά. Με βάση τις υποθέσεις που αναφέραμε παραπάνω, τα νοικοκυριά προσπαθούν, εν μέσω κρίσης και ανακοπής του δανεισμού, να αντιμετωπίσουν, πρώτον, την μείωση του εισοδήματός τους (που ανάγεται στην μείωση της αγοραστικής δύναμης του μισθού και στην αύξηση της ανεργίας), και δεύτερον, την γενικευμένη πλέον ανασφάλεια μεταξύ των μισθωτών, προσφέροντας περισσότερη εργασία, είτε με την παρουσία περισσότερων ατόμων στην αγορά εργασίας (Διαγράμματα 6.2 και 6.3), είτε με την αύξηση των ωρών εργασίας (Διάγραμμα 6.4).

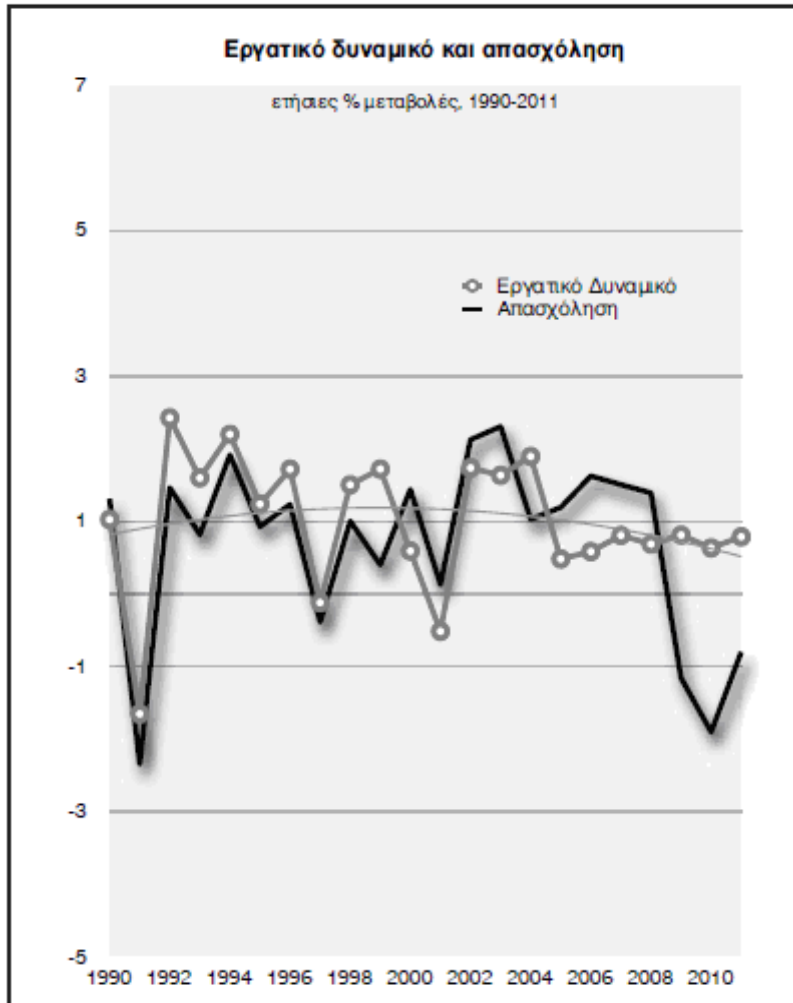
Διάγραμμα 6.3 : Μεταβολές απασχόλησης και εργατικού δυναμικού 1963-2011

Πηγή : Annual Macro-economic Database, Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Διάγραμμα 6.4 : Πραγματοποιηθείσες ετήσιες ώρες εργασίας

Πηγή : Annual Macro-economic Database, Ευρωπαϊκή Επιτροπή

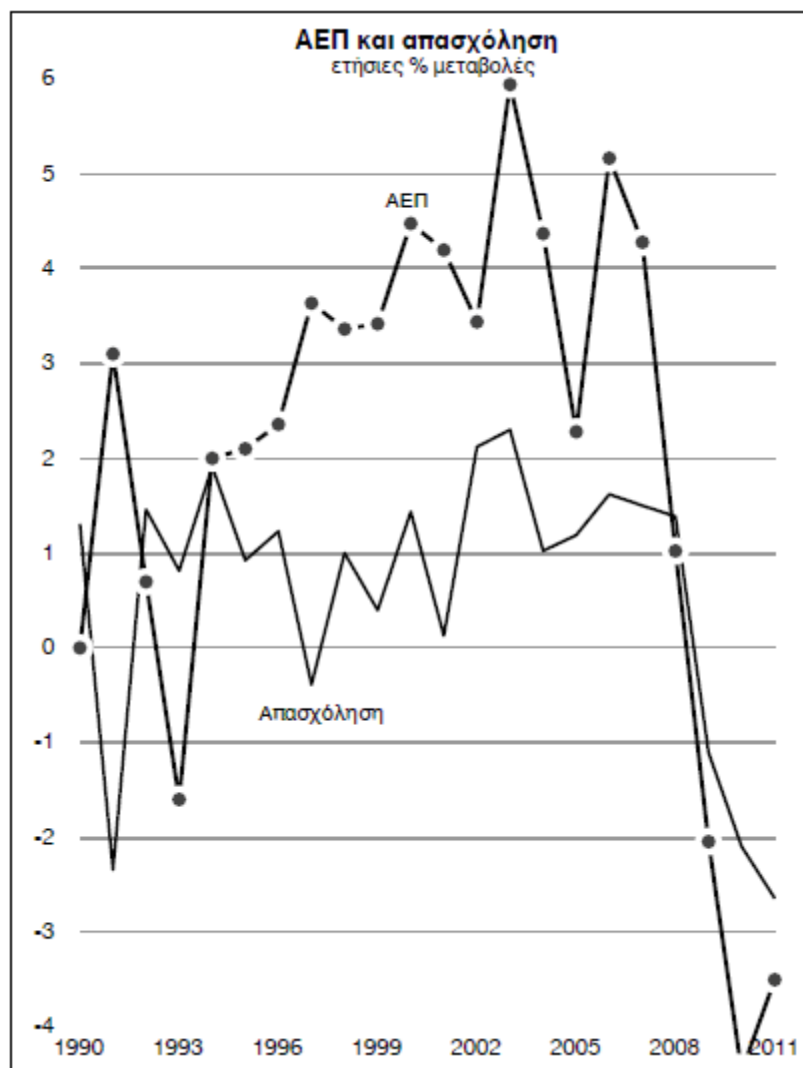

Διάγραμμα 6.5 : Εργατικό δυναμικό και απασχόληση

Πηγή : Annual Macro-economic Database, Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Η αύξηση της ανεργίας κατά το 2009 δεν προέρχεται μόνον από την μείωση της απασχόλησης αλλά και από την αύξηση κατά 0,8% του εργατικού δυναμικού. Κατά το 2005-2008 (Διάγραμμα 6.5), οι αυξήσεις του εργατικού δυναμικού ήταν σημαντικά μειωμένες έναντι των αυξήσεων της απασχόλησης. Αυτό αποτελούσε σημαντική διαφορά έναντι της προηγούμενης περιόδου (1983-2004), όταν οι αυξήσεις της απασχόλησης συνοδεύονταν από σχεδόν ισόποσες αυξήσεις του εργατικού δυναμικού (όταν δηλαδή οι ευκαιρίες απασχόλησης λειτουργούσαν ως ισχυρό κίνητρο για την είσοδο στην αγορά εργασίας σημαντικών εργασιακών εφεδρειών, κυρίως γυναικών). Αυτή η μεταβολή της τετραετίας 2005-2008, δηλαδή η σχετική αποσύνδεση των μεταβολών του εργατικού δυναμικού από τις μεταβολές της απασχόλησης, σχετιζόταν με την στροφή των νοικοκυριών των εργαζομένων σε υψηλό δανεισμό που αναπλήρωνε το κενό μεταξύ αναγκαίου μισθού και τρέχοντος

μισθού. Ενώ κατά τα έτη 1983-2004, τα νοικοκυριά προσπαθούσαν να καλύψουν τη διαφορά μεταξύ τρέχοντος μισθού και ανερχόμενων καταναλωτικών προτύπων προσφέροντας περισσότερη εργασία, κατά την τετραετία 2005-2008 στράφηκαν στον δανεισμό. (Ερευνά Εργατικού Δυναμικού ΕΣΥΕ, 2010)

Διάγραμμα 6.6 : ΑΕΠ και απασχόληση

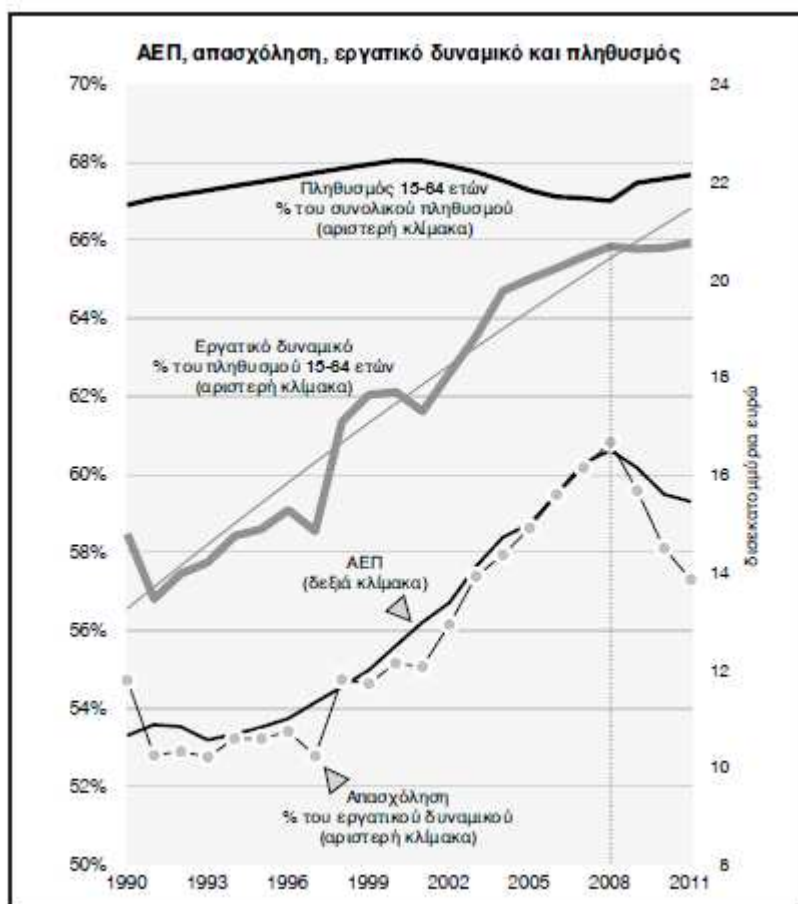
Πηγή : Annual Macro-economic Database, Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Η δραματική μείωση της απασχόλησης κατά το 2009-2011 (περίπου -6%) οφείλεται στο γεγονός ότι η μείωση της παραγωγής ήταν ραγδαία. Το γεγονός αυτό, δηλαδή ότι το μεγαλύτερο μέρος της μείωσης του ΑΕΠ πραγματοποιήθηκε με παράλληλη μείωση της απασχόλησης, φαίνεται στο Διάγραμμα 6.6. Η μείωση του ΑΕΠ κατά το υπόλοιπο μέρος πραγματοποιήθηκε με μείωση της παραγωγικότητας της εργασίας (η απόσταση μεταξύ των δύο καμπυλών του Διαγράμματος 6.6, δηλαδή

της μεταβολής του προϊόντος και της απασχόλησης, ισούται με την μεταβολή της παραγωγικότητας της εργασίας).

Από την άποψη αυτή, η μείωση του ποσοστού ανεργίας των ετών 2005-2008 ήταν απατηλή, με την έννοια ότι δεν αντανάκλουσε κάποια βελτίωση στην αγορά εργασίας αλλά την αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών δια μέσου του δανεισμού. (Ερευνά Εργατικού Δυναμικού ΕΣΥΕ, 2010)

Διάγραμμα 6.7 : ΑΕΠ απασχόληση, εργατικό δυναμικό και πληθωρισμός

Πηγή : Annual Macro-economic Database, Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 6.7, η αύξηση του εργατικού δυναμικού κατά το 2009-2011 επέτρεψε την διατήρηση της ανοδικής πορείας του ποσοστού συμμετοχής, για το οποίο έχει τεθεί στόχος να συγκλίνει με τον αντίστοιχο μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο ίδιο διάγραμμα φαίνεται ότι ο πληθυσμός εργάσιμης ηλικίας (15-64 ετών), που παρουσίαζε επιβράδυνση κατά τα έτη 2000-2008, εμφάνισε άνοδο, πλην όμως μικρής σημασίας, κατά το 2009-2011. Μακροχρόνια, ως ποσοστό

του συνολικού πληθυσμού, ο πληθυσμός εργάσιμης ηλικίας δεν παρουσιάζει αξιόλογες μεταβολές, τουλάχιστον μετά το 1990.

Κατά το 2009, ο δανεισμός των νοικοκυριών υποχώρησε θεαματικά, όπως εξάλλου και η απασχόληση, πλην όμως, αυξήθηκε η αβεβαιότητα σε σχέση με τα μελλοντικά εισοδήματα και την ανεργία, με αποτέλεσμα η πτώση της απασχόλησης να μην συνοδεύεται από πτώση του εργατικού δυναμικού. Με άλλα λόγια, παρά τις μειωμένες ευκαιρίες για απασχόληση (που παλαιότερα επιδρούσαν αποθαρρυντικά για την συμμετοχή στην εργασία), όχι μόνον παραμένουν στην αγορά εργασίας όσοι ήδη είχαν εισέλθει σε αυτήν πριν το 2009, αλλά παρατηρείται και αύξηση της προσφοράς εργασίας ως αντίδραση στην αυξημένη αβεβαιότητα που δημιουργεί η οικονομική κρίση στα νοικοκυριά, είτε ως προς το εισόδημα είτε ως προς την ανεργία. Εξελίξεις με τα ίδια χαρακτηριστικά του 2010 (μείωση της απασχόλησης, αύξηση του εργατικού δυναμικού, μεγάλη αύξηση της ανεργίας) αναμένονται και για την διετία 2011-2012. (*Ερευνά Εργατικού Δυναμικού ΕΣΥΕ*, 2010)

6.4 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

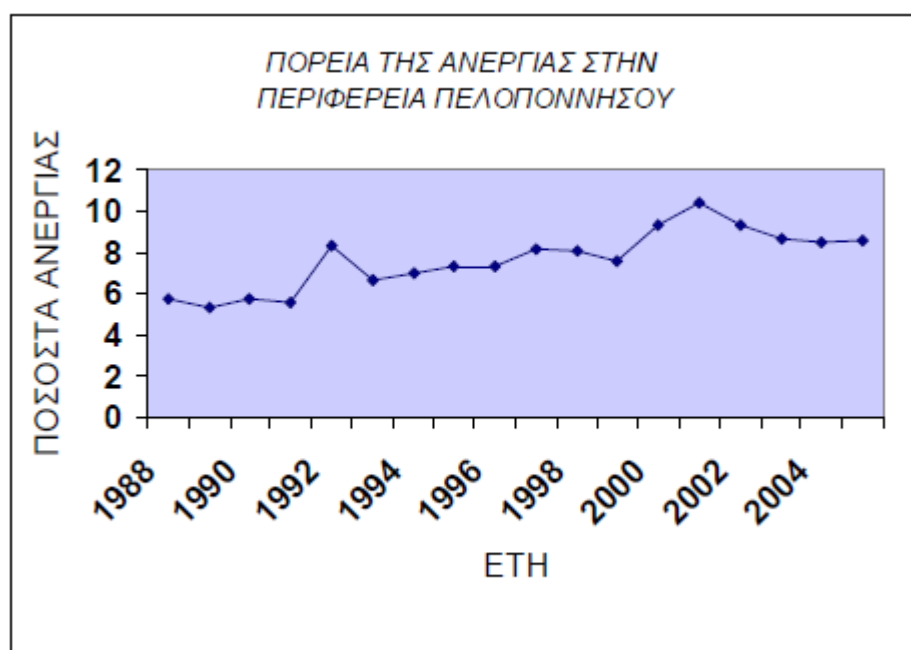
Μία γενική πρώτη εικόνα για την περιφέρεια της Πελοποννήσου η οποία καταλαμβάνει το νότιο τμήμα της ηπειρωτικής Ελλάδας και περιλαμβάνει τους νομούς Κορινθίας, Αργολίδας, Αρκαδίας, Μεσσηνίας και Λακωνίας είναι ότι χαρακτηρίζεται ως γεωργική περιοχή με τον πρωτογενή τομέα να κρατάει το μεγαλύτερο μέρος της απασχόλησης. Τα τελευταία όμως χρόνια παρατηρείται μία μεταφορά της απασχόλησης κυρίως από τον πρωτογενή αλλά και από τον δευτερογενή τομέα στον τριτογενή. Για καλύτερη διευκρίνιση αναφέρεται ότι η μεταβολή της τομεακής σύνθεσης της απασχόλησης σημειώνει μεγαλύτερη μεταβολή στον τριτογενή τομέα που σημειώθηκε άνοδος κατά 6,58% Αύξηση σημείωσε και ο δευτερογενής τομέας αλλά σε μικρότερο ποσοστό της τάξεως του 2,26%. Σε αντίθεση με τους προηγούμενους τομείς ο πρωτογενής σημειώνει αρνητική μεταβολή ποσοστού -9,16%. Η αλλαγή στη σύνθεση της απασχόλησης επιβεβαιώνει τη φθίνουσα πορεία του πρωτογενή τομέα, τη στασιμότητα του δευτερογενή και την ανάπτυξη του τριτογενή. Εάν τώρα εστιαστεί η προσοχή μας στην ανεργία παρατηρείται ότι οι κύριες αδυναμίες και τα προβλήματα της περιφέρειας εντοπίζονται στην μείωση του εργατικού δυναμικού και στην δυσκολία πρόσβασης των γυναικών στην αγορά εργασίας. Επιπλέον αξίζει να αναφερθεί ότι έχει αυξηθεί το

ποσοστό των άνεργων που χαρακτηρίζονται ως μακροχρόνιοι άνεργοι. Συγκεκριμένα το 2002 το ποσοστό αυτό είναι 46,09% υπερβαίνοντας το αντίστοιχο ποσοστό για τη χώρα που είναι 40,16%

Να σημειώσουμε στο σημείο αυτό ότι παρατηρείται τα τελευταία χρόνια μείωση στο ποσοστό ανεργίας των γυναικών (Το 1997 ήταν 14,4% και το 2002 10%). Παρόλα αυτά όμως στο σύνολο των ανέργων το μεγαλύτερο ποσοστό αντιστοιχεί στις γυναίκες (Eurostat 2007).

Γενικότερα όσο αφορά τη διάρθρωση της ανεργίας τα τελευταία χρόνια ο μέσος όρος της ανεργίας από το 1988 έως το 2005 είναι 7,65% το οποίο συνεπάγεται ότι η Πελοπόννησος δεν ανήκει στις περιφέρειες με τα πολύ υψηλά ποσοστά ανεργίας. Το 1988 η ανεργία στην Πελοπόννησο άγγιξε το 5,79% και κυμάνθηκε περίπου σε αυτά τα ποσοστά μέχρι το 1991. Το 1992 η ανεργία αυξήθηκε και έφτασε το 8,3%. Τα επόμενα τέσσερα έτη (1993, 1994, 1995, 1996) η ανεργία μειώθηκε κατά ένα μικρό ποσοστό ενώ το 1997 αυξήθηκε ξανά και άγγιξε το 5,2%.

Έπειτα ακολούθησε ανοδική πορεία και το 2001 έφτασε το υψηλότερο ποσοστό για την Πελοπόννησο που είναι 10,4%. Στα επόμενα τέσσερα έτη η ανεργία ακολούθησε καθοδική πορεία και το 2005 η ανεργία ήταν στο 8,6%. Συγκεκριμένα είναι αυξημένο κατά μία (1) ποσοστιαία μονάδα το 2004 έναντι εκείνου του 1999 (9,2% έναντι 8,2%), με κάποιες μικρές διακυμάνσεις κατ' έτος και τάσεις αύξησης από το 2002. (Διάγραμμα 6.8).

Διάγραμμα 6.8 : Πορεία της ανεργίας στην Περιφέρεια Πελοποννήσου από το 1988 έως 2004

Πηγή Eurostat

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ-ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

7.1 ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΟ 2012

Ήδη, η πραγματική ανεργία αναμένεται να προσεγγίσει το 20% φέτος το χειμώνα (2011-12), καθώς τα επίσημα ποσοστά έκλεισαν στο 16,2% την περασμένη άνοιξη, χωρίς να υπολογίζεται ένα ποσοστό λανθάνουσας ανεργίας που υπολογίζεται στο 2% με 3% (σποραδικά εργαζόμενοι, απογοητευμένοι από την συνεχή -πλην μάταια- αναζήτηση εργασίας κ.ά.).

Επιπροσθέτως, το υπουργείο Εργασίας υπολογίζει ότι η επίσημη ανεργία θα ήταν 3 μονάδες υψηλότερα (σ.σ. και τα επίσημα ποσοστά στο 19% από 16,2% που καταγράφεται), εάν δεν υπήρχαν τα προγράμματα στήριξης της απασχόλησης και οι γενναίες επιδοτήσεις του ΟΑΕΔ προς τις επιχειρήσεις, όχι για να προσλάβουν ανέργους αλλά, απλώς και μόνο, για να μην απολύσουν τους ήδη απασχολούμενους (επιδότηση 60.000 θέσεων στα ξενοδοχεία, και 400.000 σε βιομηχανία - υπηρεσίες κ.ά.).

Αντιστοίχως, πριν από 50 χρόνια, την εξαιρετικά δύσκολη πολιτικά και οικονομικά περίοδο του 1961, η ανεργία (σύμφωνα με τα στοιχεία του Ινστιτούτου Εργασίας της ΓΣΕΕ) είχε φτάσει στο 26,4%, καθώς η χώρα είχε 864.000 ανέργους, όταν το εργατικό δυναμικό ήταν μόλις 3.640.000 άτομα (έναντι σχεδόν 5 εκατ. σήμερα). Εκτίμηση μελετών είναι ότι η πραγματική ανεργία στην Ελλάδα θα φθάσει το 26% ως το 2012, που αντιπροσωπεύει έναν αριθμό 1.250.000 εργαζομένων, και η στατιστική στο 21%,

Η έκρηξη της ανεργίας στο 18,4% το 2011 σηματοδοτεί μια ανησυχητική εξέλιξη καθώς οι άνεργοι φθάνουν πλέον τους 907.000, δηλαδή είναι διπλάσιοι σε σχέση με τον Αύγουστο του 2009. Η εξέλιξη αυτή μετατρέπει το κραχ της ανεργίας σε κοινωνικό κραχ, διαγράφοντας ανεξέλεγκτες προοπτικές αν η εφαρμοζόμενη οικονομική πολιτική δεν ανακόψει την πορεία της.

Είναι επίσης ενδιαφέρον να τονιστεί ότι αυτή η εκρηκτική αύξηση της ανεργίας συνυπάρχει με πρωτόγνωρη αύξηση της ευελιξίας στην αγορά εργασίας. Αυτό σημαίνει ότι η μονεταριστική άποψη πως η ευελιξία στην αγορά εργασίας

οδηγεί σε μείωση της ανεργίας δεν ανταποκρίνεται στην ελληνική και ευρωπαϊκή πραγματικότητα γεγονός που σε πρόσφατες μελέτες του αναγνωρίζει και ο ΟΟΣΑ.

Οι προβλέψεις του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ επαληθεύονται με την έννοια ότι η στατιστική ανεργία το 2011 κατά μέσον όρο θα φθάσει στο 18% και η πραγματική στο 23%. Το 2012 η στατιστική ανεργία θα κινηθεί στο 21% και, αν υπολογίσουμε την υλοποίηση του προγράμματος εργασιακής εφεδρείας, θα φθάσει το 23% και η πραγματική ανεργία στα επίπεδα του 28%. Θα έχουμε δηλαδή σχεδόν 1,5 εκατομμύριο ανέργους σε εργατικό δυναμικό 5 εκατομμυρίων».

7.2 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ανεργία, ως φαινόμενο που απαιτεί θεωρητική ερμηνεία και ως πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπίζεται, απασχολεί την οικονομική επιστήμη από την εποχή της συστηματοποίησης της, στις αρχές Το πρόβλημα της ανεργίας είναι αρκετά πολύπλοκο ενώ οι αιτίες της ποικίλουν. Μελετώντας την ελληνική αγορά εργασίας προκύπτει πως το πρόβλημα της ανεργίας οφείλεται κυρίως σε θεσμικούς παράγοντες. Συγκεκριμένα, παρατηρούμε πως η τάση των Ελλήνων για ανώτερη εκπαίδευση αλλά και ο προσανατολισμός του εκπαιδευτικού συστήματος προς το δημόσιο τομέα έχει αυξήσει σημαντικά την προσφορά πτυχιούχων χωρίς να βρίσκει ιδιαίτερη ανταπόκριση από την πλευρά της ζήτησης. Το φαινόμενο αυτό έχει οδηγήσει σε υψηλά επίπεδα ανεργίας μεταξύ των πτυχιούχων. Άλλοι παράγοντες που συντηρούν την ανεργία είναι η υψηλή προστασία των εργαζομένων και το υψηλό μη μισθολογικό κόστος αφού δυσκολεύουν την πρόσβαση των νεοεισερχομένων στον κόσμο της εργασίας. Επιπλέον, οι κυβερνητικές πολιτικές και συγκεκριμένα οι ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης δε φαίνονται ικανές να μειώσουν το ποσοστό της ανεργίας. Όπως προκύπτει λοιπόν από τα παραπάνω το πρόβλημα της ανεργίας στην Ελλάδα είναι σε μεγάλο βαθμό διαρθρωτικό και επομένως η καταπολέμηση του απαιτεί την ενεργοποίηση μικροοικονομικών πολιτικών σε συνδυασμό φυσικά με άλλους παράγοντες όπως η προσπάθεια προσέλκυσης επενδύσεων σε τομείς με διεθνείς ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα.

Κλείνοντας την εργασία, πρέπει να επισημάνουμε ότι η ανεργία δεν αποτελεί μόνο πρόβλημα της ελληνικής πραγματικότητας αλλά έχει πάρει παγκόσμιες διαστάσεις. Μέσα από έρευνα μηνών και διαρκή ενημέρωση από οπτικά και έντυπα μέσα παρατηρούμε ότι, η μη πλήρης και αποδοτική απασχόληση του εργατικού δυναμικού, η αλματώδης αύξηση της τιμής του πετρελαίου (που συνεπάγεται και

αύξηση στις τιμές των αγαθών) και η προσφορά «ευκαιριακού» και «εύκολου» χρήματος (καταναλωτικά δάνεια, πιστωτικές κάρτες κ.λπ.) οδηγούν σε ένα μέλλον το οποίο προβλέπεται δυσοίωνα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αγαπητός, Γ., «Οικονομικό Λεξικό: Σύγχρονο και Αναλυτικό Έκδοση 1^η», Αθήνα 2002

Βενιάκης Μ. Άρης Δ. «Οι παθογένειες της Ελληνικής Οικονομίας και πολιτικές για να βγει από το οικονομικό αδιέξοδο που βρίσκεται σήμερα», Πτυχιακή εργασία, ΑΤΕΙ Κρήτης, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Κρήτη 2011

Γλωσσάριο CEDEFOP , Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1996

Δεδουσόπουλος, Α., «Θεωρίες της Ανεργίας - Η Κρίση στην Αγορά Εργασίας: Ρύθμιση-Ευελιξίες-Απορρύθμιση», Τόμος Πρώτος, Αθήνα 2000

Δεδουσόπουλος, Α., «Η πολιτική οικονομίας της αγοράς εργασίας», Τόμος Πρώτος, Αθήνα 2007

Δενδρινός Γ. Λυμπεράκη Αντ. «Ευέλικτη Εργασία: Νέες μορφές και Ποιότητα Απασχόλησης». Εκδ. Κέρκυρα.Αθήνα 2004

Ιωακειμόγλου Η., «Με σύσταση της ΕΕ Πολιτική για την απασχόληση», Ημερησία, Παρασκευή 23 Φεβρουαρίου 1996

Κανελλόπουλος Ν.Κ., Μαυρομαράς Γ.Κ. και Μητράκας Μ.Θ., (2003), «Εκπαίδευση και Αγορά Εργασίας, Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών», Αθήνα.

Καραμεσίνη Μ., Σημειώσεις από το μάθημα «Ανεργία και πολιτικές απασχόλησης», Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα 2006

Πατέλης, Δ., «Όψεις της Ανεργίας: Κοινωνικές και Ψυχολογικές Επιπτώσεις», ΙΝΕ-ΓΣΕΕ, Αθήνα 1997

Πετράκη – Κώττη, Α., Κώττης Γ., «Σύγχρονη Μακροοικονομική», Εκδόσεις Ευγ. Μπένου, Αθήνα 2000

Πετρινώτη, Ξ., «Αγορές εργασίας: Οικονομικές θεωρίες και έρευνες», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1989

Πουρναράκης, Ε., «Μακροοικονομία, Τόμος 1^{ος}», Εκδόσεις Σμπίλιας, Αθήνα 1995

Σκουτέλης Γιώργος , «Η Ανεργία: Αίτια και Λύσεις», Εκδόσεις International Forum, Αθήνα 1996.

Χατζημανωλάκη Σοφία, «Η Ανεργία στις Περιφέρειες της Ελλάδας», Διπλωματική Εργασία, Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Οικονομική Επιστήμη, Θεσσαλονίκη 2007

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

- <http://www.creteplus.gr> «Αλλαγή μοντέλου ανάπτυξης για την αντιμετώπιση της ανεργίας», Του Φραγκίσκου Παρασύρη
- <http://www.enet.gr> Εφημερίδα Ελευθεροτυπία
- <http://www.kerdos.gr/> «ΣΕΒ: Προτείνει δέκα μέτρα για την αντιμετώπιση της ανεργίας», 25/08/2009
- <http://www.patris.gr> «Δέκα προτάσεις από το ΚΚΕ για την αντιμετώπιση της ανεργίας»
- <http://www.imerisia.gr> «Προτάσεις ΣΥΡΙΖΑ για αντιμετώπιση της ανεργίας»
- <http://www.oaed.gr/>
- <http://www.doukas.gr> «Εκθεση Έκφραση διδακτικό Υλικό για τους Θεματικούς Κύκλους της Β' Λυκείου, Τεύχος Β»
- <http://www.inegsee.gr>
- <http://www.eurostat.gr>